

Právní vztahy při poskytování služeb podniky veřejných služeb

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika - Podnik v mezinárodním prostředí
Autor práce: **Bc. Veronika Ženatá**
Vedoucí práce: doc. JUDr. Zbyněk Švarc, Ph.D.

Zadání diplomové práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika Ženatá**
Osobní číslo: E16000353
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: N6208T085 – Podniková ekonomika
Zadávací katedra: katedra marketingu a obchodu
Vedoucí práce: doc. Ing. Zbyněk Švarc, Ph.D.
Konzultant práce: Ing. Zdeněk Rajm
město Lomnice nad Popelkou, místostarosta města; VHS Turnov

Název práce: **Právní vztahy při poskytování služeb podniky veřejných služeb**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Vymezení pojmu podnik veřejných služeb.
3. Obecné podmínky poskytování veřejných služeb dle legislativy České republiky a Evropské unie.
4. Analýza vybrané veřejné služby.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

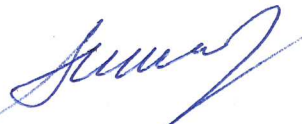
Seznam odborné literatury:

- SAUTER, Wolf. 2014. *Public Services in EU Law*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-1-107-06612-0.
- HENDRYCH, Dušan. 2016. *Správní právo: Obecná část*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-624-1.
- HALÁSKOVÁ, Martina. 2012. *Veřejná správa a veřejné služby v zemích Evropské unie*. Ostrava: VŠB-TU. ISBN 978-80-248-2808-4.
- POMAHAČ, Richard. 2012. *Veřejná správa*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-447-6.
- PROQUEST. 2017. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>.

Rozsah práce: 65 normostran
Forma zpracování: tištěná / elektronická
Datum zadání práce: 31. října 2017
Datum odevzdání práce: 31. srpna 2019

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

doc. Ing. Jozefína Simová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé diplomové práce panu doc. JUDr. Zbyňku Švarcovi, Ph.D. a dále místostarostovi města Lomnice nad Popelkou panu Ing. Zdeňku Rajmovi za cenné rady, náměty, připomínky a čas, které mi při zpracování tématu věnovali. Poděkování patří také Mgr. Aleně Ženaté za korekturní práce a pracovníkům Vodohospodářského sdružení Turnov za součinnost a poskytnutí potřebných informací, díky kterým mohla být tato diplomová práce vytvořena.

Anotace

Diplomová práce se zabývá právními vztahy při poskytování služeb podniky veřejných služeb. Jejím hlavním cílem je zejména zpřehlednění právních norem v oblasti vodohospodářských služeb a možných forem jejich poskytování, ale blíže také rozebírá ekonomické pozadí tématu, aspekty cenové tvorby.

První část práce otevírá téma úvodem do veřejné správy a jejích subjektů. Další kapitola rozvíjí oblast českého práva ve veřejných službách a je následována veřejnou správou a službami vymezenými evropskou legislativou. V druhé části práce přechází ke konkrétní veřejné službě, kterou jsou vodohospodářské služby. Zde se prolínají právní normy s jejich praktickou aplikací ve městě Lomnici nad Popelkou. Práci uzavírá ekonomická část, tedy cenová tvorba a její determinanty.

Klíčová slova

Veřejná správa, veřejné služby, vodohospodářské služby, subjekty při provozování vodohospodářských služeb, koncesní smlouva, cenová tvorba.

Annotation

This thesis analyses the legal relations in providing services by public utilities. The main goal of this work is to clarify the legal norms in the field of water services and possible forms of their provision, and to specify the economic background of the price creation.

The first part introduces the public administration and its subjects. It explores the area of Czech law in public services and public administration and services defined by European legislation. The second part is devoted to the specific public service, the water services. It describes the legal norms and their practical application in Lomnice nad Popelkou. The last part of this thesis is dealing with the price creation and its determinants.

Keywords

Public administration, public services, water services, entities operating in water services, concession contract, price creation.

Obsah

Seznam ilustrací a tabulek	10
Seznam příloh	11
Seznam zkratk a značek	12
Úvod	13
1 Veřejná správa	15
1.1 Subjekty veřejné správy	15
1.1.1 Stát	16
1.1.2 Veřejnoprávní korporace	16
1.1.3 Veřejný ústav a veřejný podnik	17
1.1.4 Fyzické a právnické osoby soukromého práva	18
1.2 Veřejnoprávní smlouvy	18
1.3 Funkce veřejné správy	19
2 Veřejné služby	20
2.1 Oblasti veřejných služeb	21
2.1.1 Sociální služby	21
2.1.2 Zdravotnictví	22
2.1.3 Školství	22
2.1.4 Kultura	23
2.1.5 Doprava	23
2.1.6 Životní prostředí	24
2.1.7 Služby technické infrastruktury	25
2.2 Poskytovatelé veřejných služeb	26
2.3 Financování veřejných služeb	28
3 Veřejná správa Evropské unie	30
3.1 Evropský správní prostor	30
3.1.1 Veřejná správa evropského správního prostoru	30

3.1.2	Vztah EU a členských států.....	31
3.2	Veřejné služby v Evropské unii.....	33
3.2.1	Principy veřejných služeb	34
4	Služby v oblasti vodního hospodářství	36
4.1	Formy zajištění provozu	36
4.1.1	Působnost orgánů veřejné správy	37
4.1.2	Soukromý sektor ve vodním hospodářství	38
4.1.3	Podmínky provozování	39
4.1.4	Práva a povinnosti zúčastněných stran.....	40
4.1.5	Výhody a nevýhody různých forem zajištění.....	42
4.2	Provoz vodovodů a kanalizací ve městě Lomnici nad Popelkou	44
4.2.1	Vodohospodářské sdružení Turnov.....	44
4.2.2	Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.	46
4.2.3	Stav majetku na území města	46
4.2.4	Koncesní smlouva	47
4.2.5	Studie variant zajištění provozu od roku 2021	52
4.3	Technické a hygienické požadavky a měření	59
4.3.1	Technické požadavky na výstavbu vodovodů a kanalizací.....	59
4.3.2	Hygienické požadavky	60
4.3.3	Měření	61
5	Ceny a cenová tvorba v oblasti vodního hospodářství.....	63
5.1	Cenová tvorba.....	63
5.2	Cena vody v Lomnici nad Popelkou.....	65
5.2.1	Kalkulace cen	65
5.2.2	Zisk provozovatele	70
5.2.3	Nájemné	72
5.2.4	Náklady	73

5.2.5	Historický vývoj cen.....	75
5.3	Srovnání s dalšími poskytovateli	83
5.4	Sociálně únosná cena pro vodné a stočné	88
5.5	Vlastní kalkulace.....	90
6	Shrnutí poznatků, vyslovení návrhů a doporučení	93
	Závěr	97
	Seznam bibliografických záznamů.....	99

Seznam ilustrací a tabulek

Seznam ilustrací:

Obrázek 1: Struktura výdajů státního rozpočtu podle odvětví v roce 2017	29
Obrázek 2: Hodnota a stav majetku na území Lomnice nad Popelkou.....	47
Obrázek 3: Komparace provozních modelů v ČR (v obcích nad 5 000 obyv.)	56
Obrázek 4: Vývoj úplných vlastních nákladů a nájemného v letech 2008 – 2018	80
Obrázek 5: Vývoj zisku provozovatele v letech 2008 – 2018.....	81
Obrázek 6: Vývoj cen vodného a stočného včetně DPH	82
Obrázek 7: Cena vody dle okresů v roce 2018.....	83

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Typy organizací a společností zřizovaných k poskytování služeb	27
Tabulka 2: Alternativní přístupy účasti soukromého sektoru ve vodním hospodářství	38
Tabulka 3: Kalkulace cen – odvody	66
Tabulka 4: Kalkulace cen – náklady provozovatele.....	67
Tabulka 5: Kalkulace cen – nájem Vodohospodářského sdružení Turnov	68
Tabulka 6: Suma kalkulace cen – úplné vlastní náklady	69
Tabulka 7: Kalkulace cen – konečný výpočet.....	69
Tabulka 8: Rekapitulace kalkulace	70
Tabulka 9: Prognóza a minimální výše nájemného	73
Tabulka 10: Vývoj cen 2008 – 2010	76
Tabulka 11: Vývoj cen 2011 – 2013	77
Tabulka 12: Vývoj cen 2014 – 2016	78
Tabulka 13: Vývoj cen 2017 – 2018	79
Tabulka 14: Kalkulace cen VOS	85
Tabulka 15: Kalkulace cen FVS na rok 2017	87
Tabulka 16: Sociálně únosné ceny vodného a stočného v krajích ČR.....	89
Tabulka 17: Vlastní kalkulace ceny	90

Seznam příloh

Příloha A – Kalkulace Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.....	102
Příloha B – Kalkulace Vodohospodářská a obchodní společnost, a.s.....	103
Příloha C – Kalkulace Frýdlantská vodárenská společnost, a.s.....	105

Seznam zkratek a značek

ČOV	Čistírna odpadních vod
FVS	Frýdlantská vodárenská společnost, a.s.
GIS	Geografický informační systém
OPŽP	Operační program Životního prostředí
SčVK	Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.
SVS	Severočeské vodárenské společnosti a.s.
SÚC	Sociálně únosná cena
VHS	Vodohospodářské sdružení Turnov
VOS	Vodohospodářská a obchodní společnost a.s.

Úvod

Voda je jednou ze stěžejních podmínek lidského života. Mezi veřejně prospěšnými službami má proto výjimečné postavení. Přesto nenaplnuje typické charakteristiky veřejných statků. Existuje zde totiž určité konkurenční prostředí i vyloučení ze spotřeby charakteristické pro statky soukromé. Postupem doby se voda stala obchodovatelnou komoditou a odpadní voda ekologickým tématem a možným budoucím řešením problému nedostatku vody. Právě omezenost daného zdroje z něj učinila specifický statek.

Oblast vodohospodářských služeb je vymezena řadou právních norem z různých oblastí ošetřujících jak problematiku subjektů a forem poskytování služeb, tak technických, hygienických a cenových parametrů. Je tak podrobena vlivu rozhodnutí různých ministerstev. Provozování služeb vyžaduje systematický, vysoce odborný přístup, jelikož nedodržení stanovených podmínek může ohrozit veřejné zdraví. Základní přehled legislativy jmenované oblasti právě tato práce podává.

Diplomová práce začíná úvodem do správního práva, pod které veřejné služby spadají. Zde budou zpřehledněny zejména subjekty činné ve správě státu. Druhou částí bude stručný přehled legislativy různých veřejných služeb spadajících zpravidla pod různá ministerstva. Tato kapitola bude následovně vystřídána kapitolou pojednávající o legislativě Evropské unie v oblasti veřejné správy a veřejných služeb.

Stěžejní kapitolou práce začíná současně také její praktická část, která bude dále doplňována legislativním rámcem. Ta popisuje oblast již výše zmíněnou, oblast vodohospodářských služeb. Zde bude největší prostor věnován veřejným a soukromým subjektům působícím při poskytování služeb v odvětví a jejich právům a povinnostem, respektive různým podobám vztahů včetně konkrétního fungování jisté externí formy provozování ve městě Lomnici nad Popelkou v Libereckém kraji. Ekonomickou částí práce bude pak kapitola zabývající se tvorbou cen vodného a stočného a jednotlivými složkami kalkulace, tedy téma pro město aktuální vzhledem k relativně vysokým cenám. V rámci tohoto tématu dojde také k porovnání cen v rámci České republiky a snaze o nalezení hlavních determinant vysokých cen. Část uzavírá vlastní kalkulace pro případ samostatného zajištění služeb následovaná zhodnocením celkového fungování provozu ve městě.

Smyslem práce je poskytnout náhled do právních vztahů v oblasti vodohospodářských služeb. Cílem je poté nalézt mezi nabízejícími se možnostmi optimální formu pro poskytování daných služeb ve vybraném městě. Dílčími cíli je také proniknutí do problematiky provozu a nalezení determinant ovlivňujících výši cen. Tomu odpovídají následující výzkumné otázky:

- „Jaké jsou dle legislativy možné formy poskytování vodohospodářských služeb?“
- „Které ze zjištěných forem provozování jsou pro vybrané město vhodné a proč?“
- „Jak je utvářena cena za vodohospodářské služby?“
- „Co zejména ovlivňuje konečnou výši cen?“

Data, která poslouží k vypracování teoretické i praktické části této diplomové práce, jsou sekundárního charakteru. Teoretické základy týkající se správního práva a veřejných i vodohospodářských služeb budou zpracovány metodou literární rešerše z velké části odpovídajících zákonů a odborných knih. Praktické fungování provozování služeb ve vybraném městě bude poté zpracováno rešerší zveřejňovaných či získaných dokumentů, v případě kalkulací cen analýzou a také komparací s dalšími provozovateli.

Důvodem pro zvolení tématu je osobní zájem o oblast práva i veřejné správy. Autorka navíc v daném městě, kde je problematika vodohospodářských služeb, respektive jejich cen, častým tématem probíraném na jednáních zastupitelstva či v běžném životě lidí, sama žije. Domnívá se také, že nejlepší cestou k vedení diskuzí a hodnocení skutečnosti je snaha o proniknutí do tématu a utvoření vlastního názoru na základě objektivních dat.

1 Veřejná správa

Veřejné služby právně náleží do oblasti veřejné správy, tedy správního práva. Veřejná správa, také nahrazovaná obdobným pojmem státní správa, znamená v nejjednodušší formě vyjádření správu věcí veřejných nebo také službu veřejnosti. V praktickém využití je pak zkoumána správní vědou, která se také snaží o nalezení optimálního stavu této sféry a o to, jaký stav je, nebo naopak není normální. Tento obor se tedy vyznačuje svou multidisciplinaritou, širokým spektrem činností a úhlů pohledu a sociální povahou celé problematiky (Pomahač, 2013).

Pramenem veřejné správy v České republice je zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Je však doplňován řadou dalších zákonů, vyhlášek a nařízení upravujících jednotlivé oblasti státní správy. Působnost správního řádu je vymezena v prvním paragrafu zákona následujícím způsobem: *„Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy“* (Česko, 2017).

Z citovaného paragrafu vyplývá, že zákon je vztahován k různým právním subjektům, jak tedy k orgánům samosprávy, úřadům, tak i k právnickým či fyzickým osobám aktivních v oblasti správy.

1.1 Subjekty veřejné správy

Veřejná správa, stejně jako každá organizovaná činnost, musí být zastoupena určitým subjektem. Subjekty veřejné správy lze obecně definovat jako nositele veřejných práv a povinností vykonávající určité činnosti v rámci veřejné správy na své vlastní jméno a odpovědnost. Cílem je přitom zejména propojení dvou hlavních aspektů, materiálního, tedy vymezení úkolů, a formálního, stanovení určité organizační struktury veřejné správy. Hlavní roli zde představuje pochopitelně stát, dále však mají svoji nezpochybnitelnou úlohu veřejnoprávní korporace, veřejný ústav a veřejné podniky a v neposlední řadě také čím dál častější soukromé fyzické či právnické osoba. Všechny tyto osoby musí být vždy vymezeny ústavou či zákonem. Dle kontinentálního práva stojí stát v pozici prvotního, originálního subjektu, který dále prostřednictvím zákona deleguje státní správu

na dodatečné subjekty. Pravomoc místní samosprávy je přitom právem společenství, státem uznávaným a potvrzeným (Hendrych, 2016).

Základní klasifikací subjektů veřejné správy je definováno následující členění dle správy vykonávané (Hendrych, 2016):

- státem (státní správa) a
- jinými subjekty na základě zákonné delegace.

Podrobnější členění a charakteristiky každého ze subjektů jsou obsaženy v následujících podkapitolách. Nutností je zde také rozlišit subjekty veřejné správy a její vykonavatele. Vykonavateli jsou ti nositelé veřejné správy, kteří jednají jménem subjektu. V této souvislosti se vymezují pojmy orgán a úřad (Hendrych, 2016).

1.1.1 Stát

Stát coby právnická osoba stojí na úrovni vrcholného orgánu veřejné správy, jak již bylo uvedeno v předchozím textu. Veřejná správa tak spadá k činnostem výkonné moci, jejíž rozsah a vykonavatelé jsou dále stanoveny zákony. Samotný výkon potřebných procesů je přitom přenesen na orgány, správní úřady či na jiné subjekty veřejné správy, v krajním případě také na subjekt soukromého práva. Typickým znakem státu je jeho vnitřní i vnější suverenita, ostatní útvary tak vznikají v rámci státu a včleňují se do celého systému (Hendrych, 2016).

1.1.2 Veřejnoprávní korporace

Veřejnoprávní korporace jsou považované za organizovaný subjekt veřejné správy se svěřenou mocí samostatně plnit veřejné úkoly. Tento subjekt je právnickou osobou, za své závazky sám odpovídá a má svá práva a povinnosti. Vyznačuje se také určitou mírou nezávislosti na úřadech státu i při plnění svých úkolů. Veřejnoprávní korporace jsou však založeny, stejně jako další subjekty veřejné správy, zákonem, a jsou podrobeny státnímu dozoru, zejména v oblasti hospodaření s prostředky státu. Stejně jako u běžných korporací, i existence veřejnoprávních korporací sleduje určitý účel, který musí být jasně vymezen, nejenom vzhledem k obsahu činností subjektu, ale také k rozsahu subjektivity přiznávané právním řádem, tzv. principem omezené subjektivity či speciality. Obecně platí,

že veřejnoprávní korporace získávají pouze tolik právní subjektivity, kolik je potřebné k uspokojení sledovaného účelu (Hendrych, 2016).

Dle zaměření jsou veřejnoprávní korporace dále rozlišeny na územní, osobní a věcné. Územními korporacemi jsou obce a kraje, dále upravené zákonem o obcích, respektive zákonem o krajích, přičemž členství v ní závisí na trvalém bydlišti příslušných osob, v případě právnické osoby na sídle uvnitř teritoria, ve kterém korporace působí. Příkladem osobních korporací se nabízí různě zaměřené profesní komory či zájmová sdružení, například lékařská či advokátní komora, školy, veřejnoprávní média apod. Vyznačují se tedy spojením osob na základě určitých vlastností, příslušnosti či společného zájmu. Věcné korporace pak spojují své členy na základě vlastnictví určité věci či obstarávání společných záležitostí, spadají sem tedy například subjekty jako dobrovolný svazek obcí a regionální rada regionu soudržnosti (Hendrych, 2016).

1.1.3 Veřejný ústav a veřejný podnik

Veřejný ústav je dle nejrozšířenější definice charakterizován jako: „*souhrn věcných a osobních prostředků, s nimiž disponuje subjekt veřejné správy za účelem trvalé služby zvláštnímu veřejnému účelu*“ (Hendrych, 2016). Z takovéto formulace však nevyplývá právní subjektivita těchto útvarů, proto se blíže dělí na samostatné a nesamostatné formy. Samostatné veřejné ústavy fungují jako samostatný subjekt veřejného práva, což znamená, že se stávají právnickými osobami způsobilými k právům a povinnostem a jsou řízeny zákonem. Opakem je veřejný ústav nesamostatný, jehož vznik je závislý na vůli jiného subjektu veřejné správy. Základním znakem společným pro obě z forem veřejného ústavu však zůstává snaha o naplnění veřejného účelu. Problematiku ústavů přímo upravuje nový občanský zákoník počínaje paragrafem 402 (Hendrych, 2016).

Veřejný podnik lze jednoduše vymezit jako podnikání soukromého subjektu, který však vykonává určitou činnost spadající pod úkoly veřejné správy. Tyto vztahy mezi soukromým podnikatelským subjektem a zástupcem veřejného sektoru vznikají například na základě koncese či veřejnoprávní smlouvy. Jedná se tak o vykonávání výsostného práva v oblasti veřejného zájmu soukromou osobou neboli propůjčení určitých pravomocí státu, které však musí být dostatečně právně ošetřeno a také podrobena státnímu dozoru. Dalším typickým atributem této formy veřejné správy jsou také vztahy veřejného podniku

se třetími osobami, vznikají zde totiž administrativněprávní, nikoli soukromoprávní vztahy (Hendrych, 2016).

1.1.4 Fyzické a právnické osoby soukromého práva

Kromě předchozích subjektů činných v podobě právnických osob veřejného práva, mohou určité činnosti veřejné správy zabezpečovat i fyzické či právnické osoby práva soukromého. To však pouze v případě, je-li na ně zákonem nebo rozhodnutím státního orgánu určita působnost či pravomoc delegována nebo byla-li uzavřena veřejnoprávní smlouva o plnění daných veřejných úkolů (Hendrych, 2016).

Významným zástupcem těchto subjektů jsou nadace a nadační fondy, které jsou upravené občanským zákoníkem. Tyto právnické osoby jsou zakládány za společensky a hospodářsky užitečným účelem prospěšným pro veřejnost, k podpoře obecného blaha či k dobročinným účelům. Neměly by tedy být zakládány s vidinou výdělků. Dalším zástupcem mohou být také veřejné fondy založené k tvorbě finančních prostředků na udržení nebo rozvíjení veřejných statků nebo veřejně prospěšná právnická osoba k dosahování obecného blaha (Hendrych, 2016).

1.2 Veřejnoprávní smlouvy

Veřejnoprávní smlouvy jsou základním prostředkem k úpravě práv a povinností v oblasti veřejného práva. Tyto smlouvy mohou být dvoustranné i vícestranné, jednou ze stran však vždy musí být správní orgán. Základní dělení smluv rozlišuje smlouvy na koordinační a subordinační. Koordináční smlouvy dle § 160 správního řádu uzavírají subjekty veřejné správy za účelem plnění svých úkolů, jak již jejich název napovídá k určité koordinaci, optimalizaci, vyšší hospodárnosti procesů. V praxi často dochází k realizaci těchto smluv například mezi dvěma obcemi při výkonu přenesené působnosti. Subordinační smlouvy dle § 161 uzavírá orgán veřejné správy na straně jedné s různými účastníky správního řízení (fyzickou či právnickou osobou) na straně druhé. Podmínkou její účinnosti je souhlas ostatních zúčastněných osob. Pod tento typ veřejnoprávních smluv spadají například smlouvy o závazku veřejné služby (Masařík, 2005).

1.3 Funkce veřejné správy

Ze šíře aktivit vykonávaných subjekty veřejné správy lze předpokládat množství funkcí, které tento sektor naplňuje.

Jednou z primárních funkcí je *funkce mocenská*, čili fakt, že veřejná správa disponuje určitou veřejnou mocí. Má tedy privilegium autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech ostatních subjektů, přičemž toto rozhodnutí není závislé na jejich vůli. Pozice orgánů veřejné moci je tedy nadřazena nad všemi ostatními subjekty. Další funkcí je *funkce ochranná*. Státní správa by měla být prostředkem k nastolení veřejného pořádku a zajištění bezpečnosti jak vnitřní, tak vnější. *Funkce organizační* vychází ze základní organizační struktury státu, členěného na menší územní celky, která je vytvářena a řízena veřejnou správou, ale také z organizování různých činností a orgánů a služeb, které jsou zahrnuty do veřejné moci. Veřejná správa také disponuje *funkcí regulační*. Ta značí systém řízení společnosti a státní politiky, kterou veřejný sektor svojí činností buduje a zahrnuje také solidaritu, komunikaci či toleranci mezi lidmi. Poslední z důležitých funkcí plněných veřejnou správou je *funkce služeb veřejnosti*, nezbytná pro řádné řízení státu (Ponikelský, 2011).

2 Veřejné služby

Zákon, který by vymezoval veřejné služby jako celek, česká legislativa postrádá. Vláda ČR se touto tematikou začala blíže zabývat na začátku nového milénia a v období před vstupem do Evropské unie, kdy se do popředí dostaly otázky problematiky standardizace, dostupnosti, transparentnosti, efektivity vynaložených prostředků a udržení kvality tohoto sektoru. Základními cíli jednotlivých oblastí bylo stanovení například zlepšení dopravní obslužnosti, posílení efektivní sítě sociálních služeb, zvýšení kvality vzdělávání, podpora dostupnosti sportovní činnosti, standardizace zdravotní péče či podpora kultury. Úkolem dále bylo zpracování materiálu nazývaného se „Analýza veřejných služeb“ zahrnující mimo jiné oblasti služeb vhodné ke standardizaci a vyjádření předpokládaného dopadu na státní rozpočet a do rozpočtu krajů a obcí. Jmenovaný materiál byl následně vládou přijat usnesením č. 848 ze dne 3. září 2003. Dokument tak podával základní přehled o veřejných službách poskytovaných v ČR, zmiňoval také jejich význam, právní a finanční souvislosti, národní politiku i mezinárodní trendy (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Zpracování analýzy komplikoval nedostatek konkrétních údajů, kvůli kterému bylo nezbytné doplnit informace pomocí dotazníkového šetření. Dále byly zjištěny značné systémové nedostatky v oblasti financování a také potřeba zavádění nástrojů řízení kvality ve veřejných službách. Jako reakce na závěry Analýzy veřejných služeb byl dále vypracován dokument „Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb“ obsahující zmíněné dotazníkové šetření, konkrétní návrhy způsobů podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb a možné varianty řešení právních a ekonomických podmínek při jejich zajišťování (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Při hledání obecné definice veřejných služeb se nejčastěji objevují vyjádření, že se jedná o služby výlučně vykonávané veřejným sektorem a jejich uživatelem je veřejnost jakožto sociální subjekt (Halásková, 2014). Dle Půčka (2004) jsou veřejné služby službami veřejného či obecného zájmu, které jsou vytvořeny, organizovány a usměrňovány orgánem veřejné správy. Další definice také poukazují na fakt, že jsou financovány či spolufinancovány z veřejných prostředků k tomu určených a jejich hlavním posláním je

zabezpečení potřeb individuálních zákazníků, ale i společnosti jako celku při respektování principu subsidiarity (Slavík, 2014). Ve vymezení jsou časté také definice služby jako takové, přičemž obecně jsou zmiňovány zejména takové charakteristiky služeb jako jejich nehmotná povaha, neskladovatelnost, heterogennost a neoddělitelnost produkce od spotřeby.

Dle své povahy jsou veřejné služby usnesením vlády dále dělitelné na (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004):

- věcné veřejné služby – konkrétní užítky občanům, například zdravotnictví, sociální služby, školství, politika zaměstnanosti, kultura, doprava, životní prostředí či služby technické infrastruktury a další,
- správní činnosti – chod a činnosti úřadů, výkon státní správy,
- finanční podpory – dotační, podpůrné programy, fondy.

2.1 Oblasti veřejných služeb

Dle předchozího dělení věcných veřejných služeb je patrné, že státní správa zasahuje do širokého spektra oblastí spadajících do veřejného zájmu. V následujících podkapitolách budou některé oblasti blíže specifikovány.

2.1.1 Sociální služby

Dle Analýzy veřejných služeb a Ministerstva práce a sociálních věcí bylo identifikováno až na 33 veřejných služeb v sociální oblasti. Na základě jejich zaměření jsou syntetizovány do následujících skupin (MPSV, 2017):

- Sociální poradenství – poskytování potřebných informací osobám v nepříznivé sociální situaci.
- Služby sociální péče – zahrnují pomoc se zvládáním běžných úkonů osobní péče, například pečovatelské služby, osobní asistence, stacionáře, domovy pro seniory či osoby se zdravotním postižením a mnoho dalších.
- Služby sociální prevence – cílem těchto služeb je zabránění sociálního vyloučení ohroženým osobám, konkrétně se v rámci této oblasti provozují azylové domy, kontaktní centra, sociálně akviziční služby, terapeutické komunity, rané péče a další.

Obecně je péče v oblasti sociálních služeb určena osobám určitým způsobem znevýhodněným či vyloučeným. Cílem zůstává zejména zachování lidské důstojnosti, zlepšení soběstačnosti a schopností, poskytování individuální péče v zájmu klientů a v potřebné kvalitě. Tyto služby nejčastěji poskytuje neziskový sektor (ústavy, fundace) a příspěvkové organizace (Půček, 2004).

V české legislativě je tento sektor řízen zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V dokumentu Analýza veřejných služeb byl největší důraz pokládán na standardizaci většiny z oblastí, certifikaci kvality služeb, řešení transparentnosti (vytvoření informačního systému) a zavedení metody komunitního plánování (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

2.1.2 Zdravotnictví

Dle Analýzy veřejných služeb je v tomto resortu poskytováno až na 20 veřejných služeb, většina těchto služeb náleží do působnosti státu a krajů, zdravotnická zařízení však mohou zabezpečovat také obce či různé organizace. O resortu zdravotnictví rozhoduje v rámci státní správy Ministerstvo zdravotnictví (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Oblast zdravotnictví je v České republice upravována rozsáhlou řadou právních předpisů, z nichž jsou významné například zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví či zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Důraz je zde kladen na problematiku dostupnosti zdravotní péče a odpovídající kvalitu.

2.1.3 Školství

Ve zmíněné analýze služeb je popsáno celkem 25 veřejných služeb v rámci této oblasti. Stát zde svoji působnost rozdělil dle jednotlivých zařízení, přičemž oblast základního a předškolního vzdělávání, volnočasových aktivit a speciálního a uměleckého školství spadá do působnosti obcí, střední školy do působnosti krajů a vysoké veřejné školy náleží přímo pod křídla státu. Školství je řízeno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (Půček, 2004).

Tento resort vymezuje zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, který v roce 2004 nahradil předchozí, zastaralé legislativní dokumenty. Právě to bylo jedním z cílů Analýzy veřejných služeb pro tuto oblast. Analýza dále stanovovala základní standardy školství s důrazem zejména na jeho kvalitu a dostupnost. Otázky vysokého školství jsou pak upravovány zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Strategie rozvoje resortu je dále rozvedena Národním programem rozvoje vzdělávání v České republice, v tzv. Bílé knize (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

2.1.4 Kultura

Dle analýzy služeb a Ministerstva kultury bylo až na 88 oblastí kultury označeno za veřejné služby, tato oblast je tedy velmi širokou a pestrou, proto zde existuje mnoho dotčených legislativních dokumentů. Zahrnuje například služby knihoven, muzeí, galerií, informačních turistických center, výchovná, vzdělávací centra a jiná zařízení. Značný prostor se ve zmíněné Analýze veřejných služeb dostávalo zákonu č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, která vyžadovala značné novelizace probíhající až do současnosti. Tyto novely zároveň položily základ standardizování celé oblasti včetně minimální úrovně služeb muzeí a galerií, ale řešily také otázku zajištění kvality a dostupnosti. Kromě zákonných úprav by se zdrojem standardizací měla dále stát také publikační činnost či semináře. Strategie rozvoje veřejných služeb v rámci oblasti kultury se přitom liší dle jednotlivých služeb, může záviset na množství finančních prostředků, kvalifikaci zaměstnanců, využití informačních technologií a také na pravidelnosti pořádání různých aktivit ve spolupráci s organizacemi jiných států (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

2.1.5 Doprava

V oblasti dopravy bylo identifikováno celkem 35 veřejných služeb, 28 z toho však jako činnosti správní. Služby v oblasti silniční a železniční dopravy vymezují zejména zákony č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách a zákon č. 56/2001 Sb. o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ale také řada vyhlášek Ministerstva dopravy. Existuje zde však také řada legislativních dokumentů platných na celém území Evropské unie, například Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě či Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) o právech a povinnostech cestujících v železniční

přepравě. Vzhledem k množství předpisů a odpovídajících standardů se v analýze ministerstvo domnívalo, že je tato oblast upravena dostatečným způsobem. Problematickou zůstávala pouze dostupnost veřejné dopravy osobám se sníženou schopností pohybu a orientace, nicméně v posledních letech je stále markantnější snaha přiblížit se i těmto specifickým potřebám (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Co se týče rozdělení působnosti v oblasti dopravy různým orgánům státní správy, stát (Ministerstvo dopravy) zajišťuje veřejnou drážní osobní dopravu, konkrétně dálkovou dopravu reprezentovanou kategoriemi vlaků R a Ex. Kraj působí jako hlavní subjekt v organizaci základní dopravní obslužnosti svého území veřejnou silniční osobní dopravou (autobusy) a veřejnou drážní osobní dopravou (regionální doprava v kategorii vlaků Os a Sp). Také obce se mohou podílet na zajištění drážní a silniční dopravy, a to ve formě spolupráce s krajem, předkládají například návrhy pro řešení existujících problémů, informují kraj o místních přepravních podmínkách a potřebách obyvatel, ale mohou také zajistit dopravní obslužnost nad rámec základu poskytovaného krajem (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Dotazníkové šetření v rámci Analýzy veřejných služeb poukazuje na největší problém v krajích České republiky, kterým je nedostatek finančních prostředků. Další problematickou oblastí se ukázala být také harmonizace jízdných tarifů různých dopravců či základní dopravní obslužnost (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

2.1.6 Životní prostředí

V rámci oblasti životního prostředí bylo nalezeno celkem 34 veřejných služeb, z nichž žádná nebyla analýzou zhodnocena za vhodnou ke standardizaci. Přesto zde existovaly oblasti s potřebou určitého zlepšení, zejména služby zaměřené na recyklaci odpadů a likvidaci biologického odpadu, ale také environmentální výchova (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Řada služeb z oblasti životního prostředí spadá do kompetencí obcí či krajů. V případě obcí se jedná zejména o zabezpečení sběru a třídění komunálního odpadu, osvětu

a ekologickou výchovu a další činnosti v rámci ochrany přírody a krajiny. Spadají sem však také jiné „komunální“ služby jako je například veřejné osvětlení, čistota města, pohřebnictví, odklizení sněhu a další činnosti, města přitom často právě k zajištění těchto služeb zřizují příspěvkové organizace či zakládají společnosti (Půček, 2004).

2.1.7 Služby technické infrastruktury

V rámci služeb technické infrastruktury byly v Analýze veřejných služeb nalezeny celkem tři služby, dvě z toho spadají pod organizaci Ministerstva průmyslu a obchodu (dodávky energií – elektřina a plyn), jedna pod Ministerstvo zemědělství (vodovody a kanalizace). Žádná z uvedených služeb nebyla označena za vhodnou ke standardizaci, vzhledem k častému komerčnímu základu činností (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Dodávky energií jsou v současnosti ošetřeny zejména zákonem č. 458/2000 Sb. (energetický zákon), který obsahuje mimo jiné právo na dodávku elektřiny, pojmy jako chráněný a oprávněný zákazník, ale jsou zde také stanoveny podmínky na trhu s elektřinou a plynem. Tuto oblast dále usměrňují prováděcí právní předpisy Ministerstva průmyslu a obchodu nebo Energetického regulačního úřadu vymezující parametry kvality dodávek daných komodit. Do celé oblasti zasahuje svými směrnicemi také Evropská unie společnými pravidly pro vnitřní trh s elektrickou energií a zemním plynem (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Služby související s dodávkou vody a odvodem odpadních vod jsou základní službou pro veřejnost, proto je velmi důležité detailně se jí zabývat a ošetřovat zejména její dostupnost a kvalitu. Vhodné by však také bylo zohlednit oblast služeb názory získanými ze sociologických průzkumů spokojenosti uživatelů jakožto zpětnou informační vazbu. Ministerstvo zemědělství ve strategii podpory služeb doporučovalo zavést srovnávací analýzu nákladů a výkonů jednotlivých poskytovatelů s ohledem na transparentnost služeb (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Vodní hospodářství, resp. zásobování vodou a odvádění a čištění odpadních vod, je v legislativě v současnosti definováno zejména zákonem č. 274/2001 Sb., o vodovodech

a kanalizací a dalšími vyhláškami, například vyhláškou č. 252/2004 Sb. stanovující hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

V této oblasti obce stojí v daných vztazích na úrovni investorů staveb, bývají často vlastníkem, popřípadě provozovatelem vodohospodářských služeb. Obce se ze zákona stávají garantem potřebných činností, v žádném právním předpise však není stanovena povinnost tyto služby zajišťovat. Důležitou roli tu tak obvykle nesou soukromoprávní subjekty, proto je obtížné tuto oblast legislativně standardizovat (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

2.2 Poskytovatelé veřejných služeb

Poskytovateli veřejných služeb jsou obecně nazývány subjekty veřejné správy, které byly vymezeny v první kapitole této práce. Při základním členění subjektů na soukromý versus veřejný sektor se velmi zjednodušeně dají tyto dva sektory diferencovat dle ziskového principu – veřejný sektor na rozdíl od soukromého není primárně ziskově orientován, neznamená to však, že by nemohl dosahovat zisku nebo musel nutně dosahovat ztráty, toto závisí na povaze dané služby a na konkrétních podmínkách dané obce. V případě ztráty je tento výsledek hrazen z veřejného rozpočtu, zisk se naopak vlévá do rozpočtu na straně příjmů (Slavík, 2014).

Co do formy spolupráce, veřejný sektor může delegovat provozování veřejných služeb na soukromý v rámci privatizace, kdy je provoz i výsledek hospodaření v moci soukromého subjektu, nebo ve formě veřejně soukromých partnerství. V rámci této formy může organizace služby nabývat různých podob, poskytovatelem i vlastníkem příslušné infrastruktury může být zcela nebo z části veřejný sektor a soukromý sektor pouze udržuje, provozuje či finančně dotuje daný objekt. Veřejný zadavatel si však ve většině případů zachovává dohled nad kvalitou, množstvím a způsobem poskytování služeb, ale také nad vybíranými poplatky souvisejícími s užíváním dané služby (Slavík, 2014).

Poskytovatelé veřejných služeb z řad soukromoprávních subjektů se od běžných podnikatelských liší zejména v následujících bodech (Slavík, 2014):

- mají méně rozhodovacích pravomocí,

- jsou vystaveni politickým i společenským tlakům,
- fungují v podmínkách omezených finančních zdrojů,
- mohou mít povahu monopolu, dominantního postavení na trhu s omezeným množstvím konkurentů.

Pokud určitá služba není zabezpečována obcí (krajem), může být přenesena na jiný subjekt. Tento subjekt přitom může být zřízen samotnou obcí. Možnosti v rámci těchto vztahů shrnuje následující tabulka, včetně zákonného ukotvení (v souladu s § 23 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů) (Půček, 2004).

Tab. 1: Typy organizací a společností zřizovaných k poskytování služeb

Typ	Zákonná úprava	Vztah k obci	Příklad použití
Organizační složka obce či kraje	§ 24 – 26 z. č. 250/2000 Sb.	obec zřizuje zřizovací listinou, nemá právní subjektivitu	Veřejně prospěšné práce, sociální služby
Příspěvková organizace	§ 27 – 37 z. č. 250/2000 Sb.	obec zřizuje zřizovací listinou	ZŠ, MŠ, technické služby
Obecně prospěšná společnost	z. č. 248/1995 Sb. (k 1. 1. 2014 zrušen; pokud nedošlo k transformaci na ústav, nadaci nebo nadační fond, řídí se tímto zákonem i nadále)	obec zakládala zakládací listinou (sama) nebo smlouvou (s jinými subjekty)	Sociální služby, komunitní centrum
Ústav („zapsaný ústav“)	§ 402 – 418 z. č. 89/2012 Sb.	obec založí zakládací listinou	Sociální služby (veřejně prospěšné činnosti)
Dobrovolný svazek obcí	§ 49 – 53 z. č. 128/2000 Sb., § 39 z. č. 250/2000 Sb.	více obcí založí svazek smlouvou a stanovami	Mikroregion, svaz obcí
Zájmové sdružení právnických osob	§ 20 f) Občanského zákoníku (k 1. 1. 2014 zrušen; pokud nedošlo k transformaci na spolek, řídí se tímto zákonem i nadále)	obec je člen (spolu zřizovatel) zájmového sdružení právnických osob	ZŠ, regionální agentura
Spolek („zapsaný spolek“)	§ 214 – 302 z. č. 89/2012 Sb.	založení na základě stanov, alespoň 3 osoby	Spolek založený na podporu sportovních a jiných aktivit

Kapitálové obchodní společnosti (s.r.o., a.s.)	§ 118 – 213, § 423 – 435 z. č. 89/2012 Sb., § 132 – 551 z. č. 90/2012 Sb.	obec může založit zakladatelskou listinou nebo společenskou smlouvou	Správa majetku, technické služby, svoz odpadu
Družstvo	§ 552 – 773 z. č. 90/2012 Sb.	obec je člen družstva	Bytové záležitosti
Školská právnická osoba	§ 124 – 168 z. č. 561/2004 Sb.	obec zřizuje zřizovací listinou	Školská zařízení
Veřejná výzkumná instituce	§ 2 – 30g z. č. 341/2005 Sb.	obec zřizuje zřizovací listinou	Ústavy, výzkumná centra

Zdroj: vlastní zpracování na základě: Půček, 2004; úprava dle platné legislativy

Rozhodnutí, zda bude konkrétní veřejnou službu poskytovat sama obec (kraj), či bude tato odpovědnost přenesena na zřízenou organizaci, právnickou osobu nebo outsourcována na smluvním základě, by mělo být založeno na detailní analýze dotčené služby a souvisejících procesů s ohledem na dopady na veřejný rozpočet a snahu o blaho lidí (Půček, 2004).

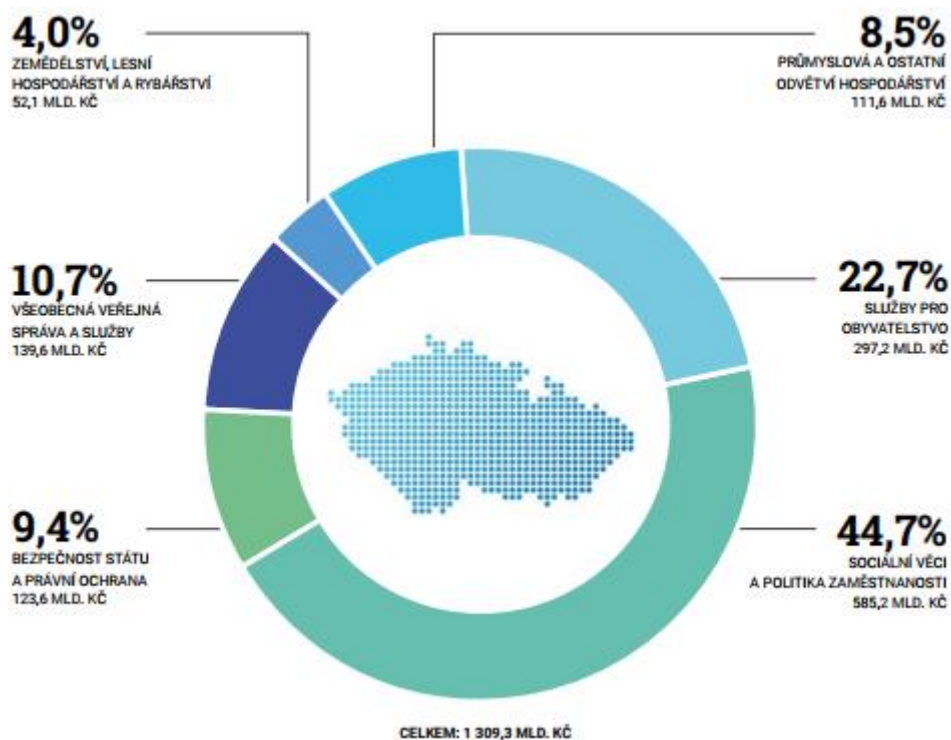
2.3 Financování veřejných služeb

Při poskytování veřejných služeb nutně dochází k finančním výdajům. Jak již bylo uvedeno v předchozím textu, stát některé ze služeb přenáší na obce, obce pak na výkon dané přenesené působnosti získávají od státu příspěvek, který by, spolu s dalšími příjmy obce (místní poplatky, prodej majetku), měl postačovat na úhradu výdajů s výkonem státní správy spojených. Rozhodující část příspěvku obec získává z tzv. sdílených daní (dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní), konkrétně určitý podíl celostátního výnosu daní z příjmu a daně z přidané hodnoty. Výše daného podílu se odvíjí od počtu obyvatel obce přepočítaného koeficientem dle její velikosti (menší obec tak získává na jednoho obyvatele nižší náhradu než město větší) (Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III., 2004).

Financování veřejných služeb spadá do veřejného rozpočtu státu, promítá se tak na straně výdajů do státního rozpočtu a spolu s dalšími výdajovými položkami ovlivňuje jeho bilanci. V případě přesahu výdajů nad příjmy státu dochází k deficitu státního rozpočtu. Nakumulované deficity pak tvoří hlavní část veřejného dluhu státu, proto je sledování

výdajové části státního rozpočtu velmi důležité pro případné řešení optimalizace či snižování dluhu.

V následujícím obrázku jsou graficky znázorněné části a objemy plánovaných veřejných výdajů na rok 2017 dle jednotlivých oblastí veřejné správy. Vyplývá z něho především vysoký podíl veřejných výdajů na sociální věci a politiku zaměstnanosti v České republice, který tvoří 44,7 % všech výdajů (585,2 mld. Kč), největší část přitom tvoří důchody (31,8 % celkových výdajů, resp. 416,5 mld. Kč). Další podstatnou složku státních výdajů tvoří služby pro obyvatelstvo, souhrnně označující oblasti vzdělávání a školství, kultury, zdravotnictví, výzkumu a vývoje, územního rozvoje, komunálních služeb, ochrany životního prostředí aj. tvořící 22,7 % podíl na výdajích (297,2 mld. Kč).

Obrázek 1: Struktura výdajů státního rozpočtu podle odvětví v roce 2017

Zdroj: Státní rozpočet 2017 v kostce, 2017

3 Veřejná správa Evropské unie

Na vymezení vztahů při poskytování veřejných služeb má vliv nejenom legislativa národní, ale také jí nadřízená, legislativa institucí Evropské unie.

3.1 Evropský správní prostor

Evropský správní prostor, zkratkou ESP, je prostorem zahrnujícím obecné standardy pro činnost veřejné správy jednotlivých států Evropské unie v podobě určitých postupů a mechanismů. Soubor daných předpisů nese označení neformalizované *acquis communautaire*, jelikož jsou zřídka upraveny do písemné podoby, určitou legální a zejména etickou závazností však disponují (Halásková, 2012).

Stejně jako ostatní legislativní oblasti, je i tato tvořena ústředními institucemi Evropské unie, tedy zejména trojicí Evropské komise, Radou EU a Evropského parlamentu opírající se o Evropský soudní dvůr. Činnost těchto stěžejních subjektů je podložena principy při vzniku integračních procesů a také základními smlouvami Unie. Evropský správní prostor je však navíc doplněn ústředními orgány veřejné správy jednotlivých členských států. Vztahy vzniklé sounáležitostí institucí EU k orgánům států mohou nabývat vertikální či horizontální podoby. Vertikální vztahy značí nadřízenost orgánů EU na úkor orgánů států, horizontální vztahy pak vznikají mezi orgány veřejné správy jednotlivých států navzájem, vyznačují se tedy rovností daných subjektů. Toto uspořádání odpovídá stěžejním principům společenství, tedy principům subsidiarity a proporcionality (Halásková, 2012).

3.1.1 Veřejná správa evropského správního prostoru

V oblasti veřejné správy ponechává Unie vládám států značnou míru autonomie k zachování charakteristických národních specifik založených na historickém vývoji, tradicích a politické situaci. Postavení veřejné správy v EU je přitom založeno na samotných předpokladech nezbytných pro fungování celého systému. Hlavními předpoklady jsou spolehlivost jednotlivých systémů veřejné správy, jejich schopnost vhodné a včasné reakce a dále předpoklad souladnosti a konvergence národních a evropských správních politik, a to jak v okamžiku implementace opatření, tak v dlouhodobém horizontu. Každý z členských států je pak při výkonu státní správy

vázán k respektování a dodržování čtyř správních principů, tzv. hodnotových pilířů, kterými konkrétně jsou podmínky spolehlivosti a předvídatelnosti, otevřenosti a transparentnosti, odpovědnosti, účinnosti a efektivity (Halásková, 2012).

V legislativních dokumentech EU není obsažena pravomoc pro úpravu právního rámce správních činností či procedur jednotlivých států, organizace veřejné správy se tak napříč státy různí, jelikož si samy o charakteru výkonné moci, struktuře, rozsahu, funkcích i činnostech rozhodují, s ohledem na dodržování standardů ESP. Lze však také nalézt určité prvky synchronizace politik v rámci správních reforem členských zemí. Jedná se zejména o snahy jako je zvyšování kvality poskytovaných služeb, zvyšování odpovědnosti a transparentnosti, ekonomické efektivity, řízení etiky ve veřejné službě a další snahy stavící na decentralizaci, demokratizaci, debyrokratizaci či subsidiarity (Halásková, 2012).

V rámci EU vznikl mezi zúčastněnými státy jakýsi konsensus pojednávající o klíčových vlastnostech reprezentativního správního systému z různého spektra vlastností. V roce 2001 bylo 5 hlavních principů dobré správy věcí veřejných shrnuto Evropskou komisí do Bílé knihy o evropském vládnutí. Doporučujícími principy veřejné správy jsou zejména tyto (Halásková, 2012):

- *Princip otevřenosti* cílí na vytváření užšího propojení mezi jednotlivými národy.
- *Princip participace* se snaží o zapojení zainteresovaných subjektů veřejné správy na implementaci a tvorbě správních politik.
- *Princip odpovědnosti* je předpokladem transparentnosti správy jak na úrovni národní, tak celoevropské.
- *Princip efektivity* souvisí se schopností politik vyvolávat očekávané výsledky s požadavky včasné, pružné a přiměřené reakce.
- *Princip souladnosti* pokládá důraz na věcnou a logickou spojitost opatření.

3.1.2 Vztah EU a členských států

Množství rozhodnutí v EU je vykonáváno jejími orgány, tedy na nadnárodní úrovni. Odpovědnost za výkon exekutivních funkcí je dělena mezi Unii a členské státy s ohledem na principy subsidiarity a proporcionality, které členským státům ponechávají určitou pravomoc při rozhodování ve svých záležitostech.

Princip subsidiarity a proporcionality

Tyto stěžejní principy, zjednodušeně řečeno, obecně stanovují oblasti a situace, ve kterých má Společenství rozhodující slovo a naopak, ve kterých ponechávají státům svoji autonomii. Konkrétní definice stanovují, že činnost Společenství nepřekročí rámec toho, co je nezbytné pro dosažení jeho cílů dle Smlouvy o EU. Jinými slovy Unie nezasahuje do oblastí, které mohou být účinně spravovány samotnými členskými státy na celostátní, regionální nebo místní úrovni. Principy současně ale také opravňují Unii k určitým zásahům v případě, že členské státy nemohou uspokojivě dosáhnout cílů Společenství nebo pokud daná problematika přesahuje hranice vlastního státu a také pokud může mít opatření na unijní úrovni vyšší přidanou hodnotu (Evropský parlament, 2018).

Lisabonská smlouva definuje 3 úrovně rozhodovacích pravomocí Evropské unie (Halásková, 2012):

- a) *Výlučné kompetence* má EU v oblastech, o kterých rozhoduje de facto sama, tedy výlučně. Členské státy mohou určitým způsobem zasahovat, pouze však s povolením EU. Příkladem jsou otázky společné obchodní politiky a celního sazebníku nebo vnitřního trhu.
- b) *Sdílené kompetence EU a členských zemí* jsou, jak je již z názvu patrné, tvořené působením obou subjektů v oblastech s tzv. sdílenými kompetencemi. Členské státy tak mohou vytvářet vlastní legislativní dokumenty v případě, pokud daná oblast není dostatečně vymezena společnou evropskou úpravou, případně ji také může doplňovat. Příkladem mohou být oblasti týkající se občanství, zemědělství, víz, dopravy, daní a mnoho dalších.
- c) *Doplňující kompetence* Unie uplatňuje v oblastech, kde pouze doplňuje či podporuje politiku členských států. Hlavní pravomoc tedy spadá do rukou národních subjektů veřejné správy. Jedná se o kompetence v otázkách vnitřní organizace, veřejné správy, veřejného pořádku a bezpečnosti, zdravotnických služeb a dalších.

Oblasti hlavní pravomoci Unie vymezené Smlouvou o EU jsou nazývány jako tzv. *společné politiky*. Konkrétně se jedná o oblasti s delegovanými pravomocemi na orgány EU, zejména společná obchodní politika, společná zemědělská politika, společná dopravní politika a pro členy eurozóny také společná měnová politika. Na nižším stupni pak jsou oblasti s částečným přenesením pravomocí nazývané *komunitárními* či

koordinovanými politikami. Mezi ně spadají oblasti jednotného vnitřního trhu, regionální politiky, ochrany spotřebitele, energetická politika ad. (Halásková, 2012).

3.2 Veřejné služby v Evropské unii

V legislativě Evropské unie, stejně jako v národní legislativě České republiky není přímý předpis definující či upravující oblast veřejných služeb, stejně tak jako samotný pojem. Navíc zde ani na národních úrovních ostatních členských států nelze nalézt obecný koncept, kterým by se instituce při vytváření legislativních dokumentů mohly inspirovat a který by se hodil ke sjednocení různorodých národních potřeb. Jednotlivé oblasti služeb jsou tak řízeny na národní úrovni a nejsou koordinovány centrálně, může proto docházet k určitým problémům s tím spojeným (Sauter, 2015).

Vzhledem k častému zaměňování pojmu veřejné služby s veřejným sektorem či se statutem subjektu poskytujícího veřejnou službu se v terminologii EU namísto pojmu „veřejná služba“ raději používá pojem „závazky veřejných služeb“, který lépe zachycuje specifické požadavky, závazky, spadající na poskytovatele veřejné služby ke splnění určitých činností ve veřejném zájmu (Halásková, 2012). Obecně by však definice veřejných služeb měla pokrývat služby, které jsou poskytovány (Sauter, 2015):

- veřejnosti nebo jsou ve veřejném zájmu,
- určitým jednotným, regulovaným způsobem,
- subjekty ve veřejném vlastnictví.

Dalším unijním pojmem jsou *služby v obecném zájmu* plnící základní úlohy orgánů veřejné správy, které souvisí se zajištěním fungování trhu, dodržováním pravidel všemi účastníky, ochranou obecného zájmu zejména při uspokojování základních potřeb obyvatel a ochranou veřejných statků. Služby v obecném zájmu zahrnují velké množství činností, od síťových odvětví (elektrická energie, doprava, telekomunikace) po oblasti jako jsou zdravotnictví, vzdělávání či sociální péče, tedy služby s podstatnou rolí v národních ekonomikách i ve společnosti. Jak již bylo poznamenáno v předchozích kapitolách, tyto služby uspokojují základní potřeby společnosti, působí na blaho lidí, podílí se na budoucím růstu a vývoji společnosti a některé, jako jsou dodávky vody, elektřiny či vzdělání lidí, nabývají také strategického charakteru. Pro fungování stabilní ekonomiky i společnosti je zajištění těchto služeb nezbytné. Značnou důležitost sektoru služeb v EU

vyjadřují také čísla – služby v obecném zájmu vytváří přibližně 26 % HDP Unie, přičemž je v něm zaměstnáno na 30 % jejich pracovních sil. Jsou přitom poskytovány cca 500 milionům občanů (Halásková, 2012).

Veřejné služby jsou oblastí s podstatným vlivem kulturních tradic, historického vývoje, zeměpisného určení i technického rozvoje či vzdělání, napříč národy jsou tedy velmi rozmanité, a to je také důvodem, proč nejsou koordinovány centrálně unijními institucemi. Je zde navíc respektována podstatná úloha regionálních a místních samospráv, tedy nižších úrovní státní správy, která lépe naplní unikátní potřeby obyvatel států a také kvalitu služeb. Definice služeb se tedy dle směrnice Evropské komise může lišit napříč členskými státy s ohledem na potřeby dané společnosti (Halásková, 2012).

3.2.1 Principy veřejných služeb

S ohledem na cíl veřejného zájmu v krátkodobém i dlouhodobém hledisku a na cíle související s udržitelným ekonomickým a sociálním rozvojem a rozvojem životního prostředí by řízení veřejných služeb mělo plnit následující principy (Halásková, 2012):

- a) *Rovný přístup* garantuje všem občanům naprosto stejný přístup ke službám v obecném zájmu, tedy nepovoluje jakoukoli neoprávněnou diskriminaci na základě společenského statutu. Dle toho by měla být přizpůsobena také cenová politika služeb – měly by být tedy poskytovány za přijatelné, spravedlivé a transparentní ceny.
- b) *Kontinuita služeb* stanovuje potřebu poskytovat tyto služby v určité kontinuitě, tedy pravidelně. Bere však ohled na zásahy vyšší moci či výjimky plynoucí z pravidel jednotlivých sektorů.
- c) *Univerzálnost*. Služby v obecném zájmu by měly být univerzální a ve stejné podobě pro všechny. Rozpor tohoto principu nastává při snaze o dosažení zisku komerčních společností.
- d) *Kvalita* dává důraz na dodržování určitých stanovených standardů garantovaných odpovědným orgánem veřejné správy.
- e) *Procedury pro stížnosti a odvolání* by měly být poskytovateli vytvořeny s ohledem na plnění základního smyslu veřejných služeb a získání zpětné vazby v otázkách kvality služeb. Tyto procedury by měly být zejména jednoduché, rychlé, transparentní a nestranné.

- f) *Uplatnění principu subsidiarity.* Služby by měly být poskytovány, s ohledem na zmíněný princip subsidiarity, na nejvíce odpovídající úrovni správy a doplňovány evropskou i národní úrovní.

4 Služby v oblasti vodního hospodářství

Vzhledem k praktické části této diplomové práce zaměřené na vztahy mezi obcí a podnikem poskytujícím služby v oblasti vodního hospodářství budou následující podkapitoly obsahovat stručný náhled do platné legislativy České republiky a její aplikace do reálně fungujícího systému. V každém tématu souvisejícím se zvolenou veřejnou službou tak bude nejprve popsán jeho legislativní základ a dále způsob, jakým je uchopen ve vybraném městě, kterým je Lomnice nad Popelkou.

Vodní hospodářství zahrnuje zásobování vodou a odvádění a čištění odpadních vod. Dle zákona se v tomto smyslu za veřejnou službou považuje činnost provozovatele v oblasti zásobování vodou, odvádění odpadních vod a jejich čištění. Stěžejním legislativním dokumentem upravujícím vztahy vznikající při rozvoji, výstavbě a provozu vodovodů a kanalizací sloužících veřejné spotřebě a přípojek na ně, ale také působnost orgánů územní samosprávy v této oblasti je zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích). Zákon se vztahuje na vodovody a kanalizace, které trvale využívá alespoň 50 fyzických osob a průměrná denní produkce pitné nebo odpadní vody během 1 roku přesáhne hranici 10 m³.

4.1 Formy zajištění provozu

Zajišťování služeb v oblasti vodního hospodářství může nabývat různých podob a zpravidla se na něm podílí několik subjektů. Dle zákona i z praktického úhlu pohledu jsou obecně možné následující formy poskytování dané služby:

- služba v rukou měst a obcí: obce a města vlastní vodohospodářskou infrastrukturu a zajišťují také její provoz;
- provoz v rukou externích subjektů: externí dodavatelé zajišťují provoz, vlastnictví infrastruktury zůstává v rukou veřejné správy;
- majetek i provoz v rukou externích subjektů: soukromé subjekty vlastní infrastrukturu a provozují vodohospodářské služby.

4.1.1 Působnost orgánů veřejné správy

V zákoně o vodovodech a kanalizacích je úprava působnosti orgánů veřejné správy obsažena v hlavě VII, tedy počínaje § 25. Na základě uvedeného paragrafu je veřejná správa v tomto odvětví vykonávána obecními úřady či úřady obcí s rozšířenou působností, krajskými úřady či ministerstvy. V následujících paragrafech je dále rozpracována role každého z jmenovaných subjektů. Dle místní příslušnosti orgánů veřejné správy spadají vodovody a kanalizace pod úřad, kam geograficky náleží, v případě, že se nachází na území více orgánů, je rozhodující převažující část.

Obce v samostatné působnosti plní zásadní roli, jelikož zajišťují rozvoj vodovodů a kanalizací s ohledem na potřeby obce a jejích obyvatel, vydávají závazné vyhlášky a také zpracovávají územně plánovací dokumentaci. Obecní úřady v přenesené působnosti pak rozhodují v případě, že obec není jejím provozovatelem, o udělení povinnosti veřejné služby či o povinnosti připojení se ke kanalizaci a dalších opatřeních.

Obecní úřady s rozšířenou působností vykonávají jako mezičlánek mezi obcí a krajem státní správu na tomto úseku, pokud není zákonem stanoveno jinak. Provádí tedy rozhodnutí o povinnosti veřejné služby či o opatření obecné povahy, schvalují kanalizační řády a zajišťují fungování z kapacitního a kvalitativního hlediska. Kraje v samostatné působnosti zejména zpracovávají, schvalují a aktualizují plány rozvoje vodovodů a kanalizací.

Z hlediska postavení zaujímá nejvyšší roli ministerstvo zastupující stát. To vykonává řadu činností v oblasti vodního hospodářství. Z výčtu všech zákonně definovaných působností například ministerstvo zajišťuje uspokojování požadavků na dodávku pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod včetně nákladů, zajišťuje dohled nad zpracováním a plněním plánů financování obnovy infrastruktury a mělo by veřejnosti poskytovat objektivní informace. Reguluje tak celou oblast a snaží se o ochranu spotřebitele a podporu zdravého konkurenčního prostředí. Dále také zajišťuje zpracování a aktualizaci plánu rozvoje vodovodů a kanalizací, řídí změny v těchto plánech, vede ústřední evidenci vodovodů a kanalizací, vyhlašuje provedení technického auditu, provádí porovnávání cen vodného a stočného a také rozhoduje o zrušení povolení k provozu.

4.1.2 Soukromý sektor ve vodním hospodářství

Při poskytování služeb ve vodním hospodářství je v ČR velmi častý model s přenesením úkolu poskytování veřejné služby na soukromý sektor, přičemž se nejčastěji jedná o smluvní zajištění. To je však pouze jednou z množství běžně používaných forem, které jsou znázorněny v následující tabulce.

Tabulka 2: Alternativní přístupy účasti soukromého sektoru ve vodním hospodářství

Charakteristika	O&M – provoz a údržba	Pronájem	BOT Concession	Koncese (čistá)	Prodej
Časový horizont	2-5 let	10 let	10-20 let	20-30 let	trvale
Vlastnictví zařízení	veřejné	veřejné	veřejné	veřejné	soukromé
Provozní zodpovědnost	soukromá	soukromá	soukromá	soukromá	soukromá
Zodpovědnost za investování	veřejná	veřejná	soukromá	soukromá	soukromá
Toky výnosů	stanoven poplatek za službu	předmět tržního risku	smluvní platby následující po výstavbě	předmět tržního risku	předmět tržního risku

Zdroj: vlastní zpracování dle: Řežuchová, 2009; upraveno

V tabulce jsou obsaženy různé formy veřejně-soukromých partnerství, které lze uplatnit při poskytování služeb v oblasti vodovodů a kanalizací. Nejjednodušší formou je první z tabulky, O&M, v angličtině operate and maintance, kdy služby provozuje a udržuje soukromý subjekt za stanovenou úplatu od veřejného subjektu obvykle nejdéle po dobu 5 let. Vlastnictví přitom zůstává v rukou veřejného sektoru. Podobným vztahem je také pronájem, ten však nabývá dlouhodobějšího trvání. Název BOT Concession vznikl ze slov build-operate-transfer a přesně to také zjednodušeně znamená. Soukromý sektor v tomto případě dané zařízení postaví, provozuje ho a v poslední fázi ho v termínu stanoveném smlouvou převádí na sektor veřejný. V případě běžné koncese soukromý subjekt zařízení vybuduje a provozuje, ale výstavbu také financuje díky poplatkům, které má na základě

koncese právo od odběratelů vybírat. Tato forma je často zvolena zeměmi s omezenými finančními zdroji (Řežuchová, 2009).

Nelze stanovit, který z typů je pro poskytování služby nejvhodnější, záleží na konkrétních výchozích podmínkách, které jsou v každé zemi rozdílné. V mnoha zemích je ponecháváno vlastnění i provoz vodohospodářských služeb v rukou veřejného sektoru. Vlastnictví zařízení veřejným a řízení provozu soukromým sektorem je typické například ve Francii na základě tzv. affermage kontraktů, tedy ve formě jakéhosi nájmu či koncese a vyznačuje se dlouhodobějšími vztahy. BOT model je používán například v Číně a Turecku. Klasická koncese je běžná v rozvíjejících se či tranzitivních ekonomikách. Soukromý sektor v tomto případě vybírá od zákazníků poplatky, které jsou však veřejným sektorem regulovány či upravovány koncesní smlouvou. Soukromý subjekt je také podroben riziky souvisejícími s poptávkou po jejich službách. Výstup, kvalita služeb, forma poskytování i její dostupnost musí být definována zákonem či jinou normou. K úplné privatizaci, tedy přechodu vlastnictví z veřejného na soukromý sektor, došlo například v Anglii. I tady však veřejný sektor služby reguluje prostřednictvím vlastní instituce, stanovuje maximální hranici nákladů a udržuje určitou míru konkurence na daném trhu (Řežuchová, 2009).

4.1.3 Podmínky provozování

Dle zákona o vodovodech a kanalizacích, dále podrobněji rozpracovaném v § 6, je provozovatelem osoba, která provozuje vodovod nebo kanalizaci a je držitelem povolení k tomuto provozu vydaného krajským úřadem na základě žádosti.

K žádosti o povolení provozu vodovodu nebo kanalizace musí žadatel přiložit kopie živnostenského oprávnění, smlouvy, kterou uzavřel s vlastníkem dané infrastruktury (pokud jím žadatel není sám), dále identifikační čísla vodovodů a kanalizací z majetkové evidence, kterých se povolení k provozování týká a úředně ověřenou kopii dokladů o vzdělání a praxi odborného zástupce. Celý formulář žádosti se podává krajskému úřadu v elektronické podobě.

Udělení povolení k provozování vydá krajský úřad dle zákona osobě, která:

- je oprávněna provozovat živnost,

- je vlastníkem vodovodu nebo kanalizace nebo s vlastníkem uzavřela smlouvu, která ji opravňuje vodovod nebo kanalizaci provozovat,
- sama nebo její odborný zástupce splňuje kvalifikaci odpovídající požadavkům na provozování, správu a rozvoj vodovodů nebo kanalizací v závislosti na počtu fyzických osob trvale využívajících tyto vodovody nebo kanalizace:
 1. střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru zaměřeném na vodovody a kanalizace nebo v příbuzném oboru a má nejméně 4 roky praxe v daném oboru, pokud se jedná o nejvýše 5 000 fyzických osob trvale využívajících tyto vodovody nebo kanalizace;
 2. vysokoškolské vzdělání v oblasti vodovody a kanalizace a má nejméně 2 roky praxe v oboru vodovody a kanalizace, pokud se jedná o více než 5 000 fyzických osob trvale využívajících tyto vodovody nebo kanalizace.

Krajský úřad naopak nevydá oprávnění, pokud povolení k provozu daného vodovodu nebo kanalizace bylo uděleno již jiné osobě nebo pokud bylo žadateli povolení k provozu zrušeno (v tomto případě může být uděleno povolení pouze se souhlasem ministerstva). Krajský úřad zruší povolení, pokud provozovatel již nesplňuje podmínky pro jeho vydání, může ho změnit či zrušit a vydat nové v případě, že se změní výčet vodovodů nebo kanalizací, pro které bylo povolení k provozování vodovodu nebo kanalizace vydáno. Také ministerstvo svým rozhodnutím může povolení k provozování anulovat, nedodrží-li provozovatel i přes předchozí upozornění ustanovení zákona nebo zvláštních právních předpisů nebo byly na základě technického auditu zjištěny závažné nedostatky.

4.1.4 Práva a povinnosti zúčastněných stran

Při vymezování základních práv a povinností je nutností nejprve konkretizovat strany zahrnuté v celkovém procesu poskytování dané veřejné služby. Základní osoby jsou dle zákona v tomto případě vlastník a provozovatel vodovodů a kanalizací.

Práva a povinnosti vlastníka

Nejkomplexnější povinností vlastníka vodovodů a kanalizací je zajistit jejich plynulý a bezpečný provoz a vytvářet finanční rezervy nutné pro obnovu technické infrastruktury. Vlastník přitom může být současně také provozovatelem, pak pro něho současně platí veškerá práva a povinnosti provozovatele, nebo má dle § 8, odstavce 2 zákona

o vodovodech a kanalizacích právo za tímto účelem uzavřít smlouvu o provozu s dalším subjektem – provozovatelem. Vlastníci infrastruktury a vodovodních objektů jsou povinni umožnit napojení dalšímu vlastníkov, pokud to dovolí kapacitní a technické možnosti. Za umožnění napojení nesmí být přitom požadována žádná finanční náhrada či jiné plnění, což ovšem neplatí pro náklady spojené s uskutečněním napojení, které kryje vlastník, jemuž je napojení realizováno. Vlastníci, popřípadě provozovatel, jsou dále povinni umožnit připojení na vodovod a kanalizaci, dodávat pitnou vodu a odvádět a čistit odpadní vody také běžnému odběrateli opět s ohledem na kapacitu a technické možnosti objektu. Náklady na realizaci přípojek hradí opět osoba, které je napojení umožněno, materiál na odbočení přípojek je však hrazen vlastníkem vodovodu nebo kanalizace. Veškeré vztahy mezi vlastníky, vlastníkem a provozovatelem, vlastníkem, případně provozovatelem, a odběratelem jsou ošetřeny písemnou smlouvou.

Vlastník je oprávněn zasahovat do vodovodu a kanalizace, musí tak činit však pouze s předchozí domluvou s provozovatelem, pokud není smlouvou stanoveno jinak. Dále musí, stejně jako provozovatel, umožnit bezproblémový přístup k vodovodu a kanalizaci třetím osobám, kontrolujícím plynulost a kvalitu infrastruktury, jejich technický stav a další záležitosti s provozem související. Přístup a bezplatný odběr vody musí být také umožněn jednotkám požární ochrany při záchranných akcích.

Vlastník zpracovává a dále realizuje plán financování obnovy infrastruktury nejméně na období 10 let dopředu. Na vyžádání ministerstva je povinen poskytnout informace o technickém stavu vodovodů a kanalizací a také projektovou dokumentaci nových nebo obnovených objektů, včetně nákladů, které výstavba vyžadovala. Ministerstvo může svá zjištění zveřejnit.

Práva a povinnosti provozovatele

Významnou povinností provozovatele vodovodu a kanalizace je poskytování těchto služeb v souladu s právními předpisy, kanalizačním řádem a také se smlouvami uzavřenými s vlastníky infrastruktury. Pouze se souhlasem vlastníků také může provádět jakékoli zásahy do vodovodů a kanalizací.

Přerušit či omezit dodávky vody či odvádění odpadních vod bez předchozího upozornění je provozovatel oprávněn pouze v případě živelné pohromy, havárií nebo při ohrožení

zdraví lidí či majetku. Tuto skutečnost však současně musí bezprostředně oznámit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví, dotčeným obcím a případně také hasičskému záchrannému sboru a nemocnicím. Provozovatel je pak povinen neprodleně odstranit důvod přerušení a obnovit běžný chod zařízení. K přerušení je také provozovatel oprávněn v případě provádění plánovaných úprav a udržovacích a revizních prací, přičemž o tomto přerušení je povinen informovat alespoň 15 dnů předem a současně také musí sdělit dobu trvání těchto úprav a prací. Dle dalších odstavců zákona smí přerušit či omezit dodávku také v případě, že zařízení odběratele nevyhovuje technickým požadavkům s možným dopadem na zdraví či bezpečnost osob nebo vzniku škody na majetku, při zjištění neoprávněného připojení, odběru vody či vypouštění odpadních vod, v případě prodlení odběratele s placením či neumožnění přístupu k vodoměru. Přerušení na základě předchozích zjištění musí být provozovatelem oznámeno alespoň 3 dny před jeho uskutečněním a veškeré náklady s tím spojené musí být uhrazeny odběratelem.

Další povinností provozovatele je na vyžádání poskytnout ministerstvu v určité lhůtě údaje o technickém stavu vodovodu a kanalizace, údaje o provozních nákladech a také údaje o výpočtu cen vodného a stočného. Ministerstvo má právo vyhodnocení zjištění na základě předložených údajů zveřejnit. Obce mohou žádat provozovatele o přehled ukazatelů jakosti vody za předchozí rok.

4.1.5 Výhody a nevýhody různých forem zajištění

V oblasti poskytování veřejných služeb jako takových je na základě současných trendů ve většině vyspělých ekonomik patrná posilující role soukromého sektoru na úkor veřejného. Přispívat k tomuto faktu mohou vyšší požadavky zákazníků na kvalitu služeb i konkurenční prostředí mezi soukromými subjekty, které lépe vyhoví zákazníkům právě v uspokojování jejich stále rostoucích potřeb i v cenových podmínkách. Dalším aspektem je také vyšší efektivita a flexibilita soukromého sektoru při poskytování služeb. Lépe se přizpůsobí měnícím se podmínkám na trhu a důležité jsou také jejich inovační aktivity. V konečném důsledku se tedy veřejné služby v rukou soukromého sektoru více přiblíží zákazníkovi a zlepší se, jelikož veřejný sektor obecně nedisponuje potřebnými kapacitami, odborností ani manažerskými schopnostmi (Řežuchová, 2009). Otázkou však je, zda tento pohled platí i v případě vodohospodářských služeb, které jsou značně

regulované státem – jak z pohledu cenového, tak technického, hygienického a také v oblasti životního prostředí. Je zde také malý prostor pro snahy subjektů o přiblížení se konečným spotřebitelům. Ten tak nevnímá rozdíl mezi poskytovatelem veřejným či soukromým a orientuje se pouze na základě výše cen, výjimečně také dle kvality, „chuti“ vody. V dané oblasti je navíc konečným zákazníkům blíže spíše obec než cizí soukromý subjekt. Z předchozího však zajisté platí, že obce často nedisponují potřebnými lidskými zdroji, schopnostmi a také časem, aby mohly naplnit kompletní poskytování vodohospodářských služeb.

Důležitým aspektem v rozhodování o využití externího subjektu jsou také finance. Výzkumy bylo prokázáno, že z hlediska výdajů z obecního rozpočtu je smluvní zajišťování většiny služeb levnější, než kdyby je zabezpečovala obec interně. V oblasti vodohospodářství je tento fakt velmi důležitý, jelikož se mnoho ekonomik, zejména tranzitivních, musí vypořádat s nákladnou výstavbou a obnovou zastaralé infrastruktury. Výnosy proudící z poskytování služby se pak zdaleka nemohou přiblížit nákladům na samotný provoz a nutné investice na obnovu a rozvoj. S těmito problémy se veřejný sektor obtížně potýká, je tedy často jednodušší a výhodnější zapojit soukromý kapitál společností (Řežuchová, 2009).

Proti poskytování služby soukromým subjektem však často stojí nedůvěra lidí a také časté informace o tom, že ceny vodného a stočného jsou vysoké pro dosažení zisku soukromých subjektů, které potažmo putují do zahraniční, jelikož podíly českých společností poskytujících dané služby jsou často z určité části vlastněné zahraničními koncerny, zejména z Francie a Španělska. Nejznámějšími jsou například Veolia, Aqualia či Suez mající majoritní podíly v českých podnicích zejména od přelomu tisíciletí (Kadičová, 2010). Existuje dokonce projekt a nadační fond s názvem Pravda o vodě, který se tímto tématem přímo zabývá, jeho mottem je pak heslo *„Voda je pro stát tím, čím krev pro člověka, proto patří výhradně do správy měst/státu“*. Cílem projektu je navrátit vlastnictví, provoz, řízení, rozhodování i kontrolu nad zisky výhradně do rukou veřejné správy. Tedy to, aby vodohospodářské služby měly opět charakter služeb veřejných. Internetová stránka projektu také poukazuje na částku 12,1 miliard korun, které během období let 2012 – 2016 otekly z rukou spotřebitelů do zahraničních společností, z velké části vlastních „české“ provozovatele (Pravda o vodě, 2018).

Nevýhodou nebo častým problémem při výběru soukromého subjektu k poskytování veřejné služby je také možné neefektivní či neracionální chování obcí. V praxi to znamená výběr přímým nákupem, ne veřejnou soutěží, či rozhodování na základě chybně zvolených kritérií. Dle výzkumů byla dokonce prokázána závislost mezi velikostí obce a způsobem výběru dodavatele – čím větší je velikost obce, tím je očekáváno transparentnější chování. V českých podmínkách je tento systém často velmi nepružný, obce po zvolení určité formy zajištění služby pouze výjimečně fungování přezkoumávají a popřípadě mění, přičemž platí, čím menší obec, tím frekvence přezkoumávání klesá. Motivem přezkoumávání fungování určité formy mohou být ekonomické důvody nebo různé kombinace důvodů, například také postoj vedení obce a postoj občanů k zavedenému systému. Důležité je také hodnocení kvality a úrovně služeb na základě různých ukazatelů (Řežuchová, 2009).

Nevýhodou pro obce, jimž vodohospodářské služby zajišťuje externí dodavatel by také mohly být ušlé zisky plynoucí ze služeb nebo relativní ztráta kontroly v oblasti. Je proto nutné danou oblast vymezit legislativně a také podrobně ošetřit smlouvou mezi všemi zúčastněnými stranami. Pro obce však většinou přetrvávají výhody spojené s ušetřením financí i starostí spojené s poskytováním služby. Koneční zákazníci by pak zpravidla uvítali nízké ceny a rovnocenné podmínky napříč státem a spíše poskytování subjektem veřejné správy. Nelze tak stanovit, ve které ze zmíněných podob poskytování služeb převažují pozitiva a naopak, velmi záleží na úhlu pohledu a na konkrétní situaci v obci. V každém případě by však měla být voda považována za službu veřejnosti, a tedy udržovat charakter suroviny základní pro zdraví a život, ne suroviny primární pro business.

4.2 Provoz vodovodů a kanalizací ve městě Lomnici nad Popelkou

Město Lomnice nad Popelkou zastává dle zákonného vymezení roli obce se samostatnou působností, tedy řeší zejména rozvoj infrastruktury a její soulad s územním plánem obce. Na samotném provozu se však nepodílí, stejně tak jako není vlastníkem dané infrastruktury, poskytování veřejné služby je tak přeneseno na jiné subjekty.

4.2.1 Vodohospodářské sdružení Turnov

Vlastníkem lomnických vodohospodářských objektů, stejně tak jako objektů dalších 21 geograficky blízkých členských obcí a měst Libereckého kraje, je dobrovolný svazek

obcí nazývajících se Vodohospodářské sdružení Turnov, dále VHS. Hlavním smyslem svazku je péče o jeho majetek, tedy obnova stávajícího a budování nového, a provoz vodovodů a kanalizací prostřednictvím spolupráce se společností Severočeské vodovody a kanalizace, a.s., dále zkratkou SčVK, jejichž vztahy jsou ošetřené společnou koncesní smlouvou. VHS plynou z tohoto vztahu od provozovatele, tedy SčVK, peněžní prostředky ve formě nájemného, zastupující jakýsi podíl na vodném a stočném. Svazek hospodáří na základě rozpočtů, negeneruje zisky ani neodměňuje své členy dividendami. Prostředky, které ze své činnosti získá, po úhradě režijních nákladů navrátí zpět svými investicemi do infrastruktury. Město Lomnice nad Popelkou je členským městem od roku 2005 na základě smlouvy a odprodeje vodohospodářské infrastruktury sdružení. Vodohospodářské sdružení Turnov tedy vlastní a spravuje vodovody, kanalizace i čistírnu odpadních vod (dále ČOV) města. V případě vystoupení města ze svazku obcí bude daný majetek opět navrácen do jeho vlastnictví.

Z popsaných teoretických základů tak město zvolilo odprodej svého majetku jinému subjektu, který k provozování služby dále spolupracuje se soukromým subjektem na základě koncesního smluvního vztahu. Svazek obcí je specifickým subjektem, vznikl k plnění veřejnoprávních úkolů, není však subjektem státní správy ani územní samosprávy. Je typický vzájemnou spoluprací a sounáležitostí členů a jeho hlavním cílem je prosazování společných zájmů obcí, rozvoj území, péče o obyvatelstvo a ochrana veřejného blaha. Přeneseně pro vodohospodářské služby je tak cílem sdílet finanční i organizační náročnost při zajišťování služeb a obnově majetku, protože je tak zajištěna vyšší efektivita procesů, než kdyby toto obstarávala obec sama. Dalším cílem je také nalezení spolehlivého provozovatele a v konečném důsledku zabezpečení kvalitní služby k dosažení spokojenosti obyvatelstva při šetrném zacházení s životním prostředím. Rozhodování svazku je navíc transparentnější, vyjednávací pozice pro jednání o podmínkách s dodavateli silnější, nehledě na čas, který je obcím ušetřen touto centrální správou. Specifické majetkové poměry svazku by se daly zjednodušeně charakterizovat tak, že město vlastní část majetku VHS.

4.2.2 Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.

Severočeské vodovody a kanalizace provozují infrastrukturu vlastněnou VHS na základě výběru z veřejné soutěže. Zajišťuje dodávku vody konečným spotřebitelům, chod zdrojů a čističky odpadních vod, opravu poruch, odkalování a zodpovídá za kvalitu a nezávadnost vody. Za tyto služby je subjekt od spotřebitelů oprávněn vybírat vodné a stočné. Společnost SčVK je jednou z nejvýznamnějších společností poskytujících dané služby v zemi, celkem zásobuje pitnou vodou 1,1 mil. obyvatel, a to na území Libereckého a Ústeckého kraje. O jejím rozsahu vypovídá také to, že zaměstnává 1704 lidí a zabezpečuje 81 úpraven vody a 212 čistíren odpadních vod. Co do délky provozované infrastruktury zastává v zemi první místo. Akcie společnosti jsou rozděleny do vlastnictví francouzské společnosti Veolia z 50,1 %, z 49,1 % Severočeské vodárenské společnosti a.s. (SVS), spravující vodohospodářskou infrastrukturu v Libereckém a Ústeckém kraji, a dalších 0,8 % akcií získávají drobní akcionáři. Právě náležení společnosti SčVK do koncernu Veolia je tím pověstným zdrojem obav o putování zisků do zahraničí (SčVK, 2018).

4.2.3 Stav majetku na území města

K přenesení vlastnické odpovědnosti na dobrovolný svazek obcí město přistoupilo zejména z důvodu zastaralé infrastruktury, která žádá množství finančních zdrojů na její obnovu a také nákladnost budování nové infrastruktury, která musí být rozvedena do okrajových částí města a okolních vesnic. Z Plánu financování obnovy majetku vodovodů a kanalizací VHS Turnov vypracovaného roku 2012 vyplývá, že až 48,42 % celkového majetku VHS je opotřebeno, jmenovitě 63 % vodovodů, 35 % ČOV a 36 % kanalizací. V tomto dokumentu je však také rozepsána hodnota a stav majetku jednotlivých území k roku 2012. Údaje pro území města Lomnice nad Popelkou jsou obsaženy v následující tabulce. Dle toho je stav vodovodů a kanalizací ve městě relativně uspokojivý, vyššího opotřebení nabývají vodovody (65,78 %), polovina z nich totiž byla vybudována ještě před rokem 1971. Ve vynikajícím stavu je ČOV, která byla nově zrekonstruována v rámci projektu „Čistá Jizera“, realizovaného od roku 2009, během něhož byla nově vystavěna kanalizace o celkové délce 8 613 metrů a také v délce 5 615 metrů zrekonstruována, proto je stav kanalizací ve městě o poznání lepší nežli stav vodovodní infrastruktury. Naopak v neuspokojivém stavu je kategorie „Úpravny vody + zdroje bez úpravy“, kde opotřebení dosahuje 96 %, ve městě jsou však pouze zdroje bez úpravy vody, respektive jen

s dezinfekcí, proto není předpokládáno, že by obnova vyžadovala zásadní investiční výdaje.

Poř.č.	Majetek podle skupin pro vybrané údaje majetkové evidence	Hodnota majetku jako součet pořizovacích cen dle VÚME 2011 s aktualizací 06_2012 (v mil.Kč)	Vyhodnocení stavu majetku vyjádřené % opotřebení	Délka potrubí v roce schválení plánu (km)	Průměrná životnost majetku v kategorii (roky)
1	2	4	5	6	7
2	Vodovody (přiváděcí řady +	265,08	65,78	56	68,15
3	rozvodná vodovodní síť)				
4	Úpravný vody + zdroje bez úpravy	6,63	96,39	x	50,00
5					
6	Kanalizace (přiváděcí stoky +	213,98	46,42	26	60,24
7	stoková síť)				
8	Čistírny odpadních vod	48,18	5,00	x	50,00
9					
10	Vodovody celkem	271,71	x	x	x
11	Kanalizace celkem	262,16	x	x	x
12	CELKEM	533,87	52,92	x	x

Obrázek 2: Hodnota a stav majetku na území Lomnice nad Popelkou

Zdroj: Plán financování obnovy majetku vodovodů a kanalizací VHS Turnov, 2012

4.2.4 Koncesní smlouva

Výše zmíněná koncesní smlouva byla mezi Vodohospodářským sdružením Turnov a SČVK podepsána roku 2010 s platností na 10 let a jsou v ní jasně vymezena práva a povinnosti obou stran, odpovědnost, odstoupení a vypovězení smlouvy, majetkové poměry i vztahy k třetím stranám. Vztahy jsou popsány na 44 stranách smlouvy, která je rozdělena do 25 různých částí. Ke smlouvě také náleží 13 příloh. Smlouva je v souladu s výše zmíněným ustanovením § 8, odst. 2 Zákona o vodovodech a kanalizacích a také § 16 Koncesního zákona č. 139/2006Sb. Zde vystupuje VHS jako „Zadavatel“, SČVK jako „Provozovatel“.

Provozovatel byl vybrán rozhodnutím zadavatele na základě nabídky v koncesním řízení s názvem „Provozování vodohospodářského majetku pro Vodohospodářské sdružení Turnov“ jako ekonomicky nejvýhodnější. Smlouva před jejím uzavřením musela být schválena v souladu s ustanovením § 23 odst. 3 Koncesního zákona Radou sdružení zadavatele, což je také podmínkou nastoupení jejích právních účinků.

Účelem dané smlouvy je zejména vymezit obchodní, věcné a provozně technické podmínky vztahu v rámci koncese při provozování vodohospodářských služeb v souladu s právními předpisy a nejlepší dostupnou smluvní a technologickou praxí. Dalším z účelů je rovněž zajištění plynulého a bezporuchového zásobování odběratelů kvalitní pitnou vodou a odvádění a čištění odpadních vod.

Předmětem smlouvy je pak přenechání vodohospodářského majetku zadavatele k užití provozovateli za účelem jeho provozování v souladu se zákonem o vodovodech a kanalizacích a s podmínkami stanovenými smlouvou. Provozovatel se navíc zavazuje k dodržování předložené nabídky v koncesním řízení. Za provozování zadavatel přenechává provozovateli právo vybírat od odběratelů vodné a stočné, provozovatel je však povinen platit zadavateli za užívání majetku nájemné, které je smlouvou také blíže určeno.

Práva a povinnosti zúčastněných stran

Práva a povinnosti VHS a SČVK při poskytování služeb vodního hospodářství jsou jasně vymezeny koncesní smlouvou. Kromě těch stanovených zákonem je zde obsažen také výčet dalších, podrobných práv a povinností týkajících se tohoto konkrétního vztahu.

Ze strany zadavatele jsou těmito právy a povinnostmi například:

- povinnost spolupracovat a poskytovat provozovateli nutnou, vhodnou a potřebnou součinnost při výkonu práv a plnění povinností,
- povinnost vyvinout potřebnou součinnost provozovateli při plnění povinností v rámci krizového řízení a stavů, v opačném případě je povinen nahradit provozovateli škodu tím způsobenou,
- povinnost do 31. ledna každého kalendářního roku předat provozovateli, který vede majetkovou a provozní evidenci vodovodů a kanalizací, podklady potřebné pro jejich vedení (výkresovou dokumentaci projektů, provozní řády, výsledky každoročních inventur majetku a příslušná zaměření do GIS),
- povinnost předložit provozovateli bez zbytečného odkladu na jeho žádost a bezúplatně veškerou technickou dokumentaci, právní doklady, atesty a doklady o zkouškách zařízení náležejících do vodohospodářského majetku,
- právo po předchozím písemném upozornění daném provozovateli nejméně 3 pracovní dny předem provést kdykoli po dobu trvání vztahu prohlídku

vodohospodářského majetku a veškeré vztahující se dokumentace a posoudit, zda je provozován a užíván v souladu s koncesní smlouvou a zákonem o vodovodech a kanalizacích,

- v případě, že zadavatel shledá, že provozovatel neplní své povinnosti týkající se požadované úrovně provozování, je povinen písemně:
 - sdělit provozovateli, v jakém ohledu stav nebo způsob provozování neodpovídá požadavkům,
 - poskytnout provozovateli přiměřenou lhůtu k nápravě,provozovatel je pak povinen ve stanovené lhůtě na své náklady a riziko provést odstranění závadného stavu požadovaným způsobem,
- pokud provozovatel neprovede odstranění závadného stavu v oprávněných případech ani v přiměřené lhůtě k nápravě, je zadavatel oprávněn provést nápravu sám, a to na náklady a riziko provozovatele,
- náklady na provedení prohlídky nese zadavatel, v případě, že prohlídka prokáže, že provozovatel neplní své povinnosti, nahradí však neprodleně tyto náklady zadavateli,
- v rámci přebírajících práv a povinností ze současných smluv o dodávce vody a/nebo odvádění odpadních vod uzavřených s odběrateli se zavazuje zadavatel zajistit a předat provozovateli nejpozději 2 měsíce před zahájením provozu podle této smlouvy:
 - aktuální databázi odběratelů včetně údajů potřebných pro uzavírání smluv (zejména identifikaci odběratele, odběrného místa, dosavadní platební podmínky),
 - vzor smlouvy o dodávce pitné vody nebo odvádění odpadních vod uzavírané v roce 2010 s odběrateli,
- povinnost předat provozovateli nejpozději do 10 dnů od zahájení provozu údaje nezbytné k fakturaci vodného a stočného, např. konečné odečty vodoměrů,
- povinnost nejpozději do 10 dnů od zahájení provozu informovat odběratele o změně provozovatele a změně účtu pro vyúčtování dodávek vody a vyúčtování odvádění odpadních vod,
- povinnost informovat provozovatele o podmínkách rozhodnutí příslušných orgánů o poskytnutí dotace týkající se vodohospodářského majetku.

Ze strany provozovatele jsou právy a povinnostmi například:

- zavazuje se, že namísto zadavatele zajistí plynulé a bezpečné provozování vodohospodářského majetku, zejména tím, že jej bude řádně provozovat v souladu s veškerými platnými obecně závaznými právními předpisy, technickými a hygienickými normami, kanalizačními řády, podmínkami stanovenými pro tento provoz rozhodnutími správních orgánů, jakož i v souladu s koncesní smlouvou a provozními řády,
- právo při provozování přerušit nebo omezit dodávku vody odběratelům nebo odvádění odpadní vody od odběratelů pouze za podmínek stanovených příslušným obecně závazným právním předpisem nebo smlouvou, v takovém případě je povinen zajistit náhradní zásobování odběratelů vodou a náhradní zajištění odvodu odpadní vody od odběratelů,
- povinnost provádět nebo zajistit provádění odběru vzorků odpadní vody vypouštěné do provozovaného vodohospodářského majetku a jejich rozborů, a to v souladu s požadavky na četnost odběrů vzorků a provádění rozborů, jež jsou stanoveny příslušným rozhodnutím vodoprávního úřadu,
- právo vyžadovat po zadavateli poskytnutí veškeré nutné, vhodné a potřebné součinnosti v souvislosti s řádným výkonem práv a plněním závazků a povinností ze smlouvy a v souvislosti s ní, jakož i při zajištění ochrany jeho práv proti třetím osobám,
- povinnost spolupracovat a poskytovat zadavateli veškerou nutnou, vhodnou a potřebnou součinnost při výkonu práv a plnění povinností a závazků zadavatele,
- povinnost bez zbytečného odkladu písemně informovat zadavatele o veškerých zjištěných skutečnostech, které mají nebo mohou mít vliv na řádný výkon práv a plnění povinností a závazků smluvních stran,
- povinnost umožnit přístup k vodohospodářskému majetku osobám a orgánům, v jejichž pravomoci a působnosti je na základě obecně závazného právního předpisu provádění kontroly kvalitního a plynulého provozování majetku a jeho technického či zdravotně a hygienicky nezávadného stavu v souladu s podmínkami, kritérii a parametry stanovenými v obecně závazných právních předpisech,

- po dobu účinnosti smlouvy jsou provozovatel, případně jeho subdodavatelé oprávněni vstupovat na pozemky a stavby zadavatele, souvisí-li to s provozováním vodohospodářského majetku s tím, že:
 - toto právo je bezplatné a nevýhradní,
 - výkon tohoto práva je možný pouze v rozsahu, v jakém existují práva zadavatele,
 - provozovatel a případně jeho subdodavatelé jsou při výkonu tohoto práva povinni respektovat práva třetích osob, zejména práva vlastníků nemovitostí,
- povinnost na základě zmocnění zadavatele každoročně nejpozději do 30. června kalendářního roku zákonem předepsaným způsobem zveřejnit úplné informace o celkovém vyúčtování všech položek výpočtu ceny podle cenových předpisů pro vodné a stočné v předchozím kalendářním roce a tyto informace dále zaslat ve stejném termínu příslušnému ministerstvu,
- povinnost zajistit vedení svého účetnictví tak, aby bylo v souladu s pravidly cenové regulace, zejména aby byly prokazatelně samostatně evidovány náklady pro vyčíslení provozních nákladů a zisku provozovatele, na základě žádosti zadavatele je provozovatel povinen bez zbytečného odkladu umožnit zadavateli nahlížet do této části účetnictví a umožnit mu pořizovat kopie jednotlivých záznamů a podkladů, včetně výstupů části účetnictví v elektronické podobě,
- provozovatel před podpisem smlouvy předal zadavateli bankovní záruku ve výši 100 000 000 Kč k zajištění všech povinností provozovatele, zejména povinnosti platit nájemné, smluvní pokuty či způsobenou škodu, na základě které je banka zavázána bezpodmínečně a na první výzvu vyplatit částku; provozovatel se zavazuje takovou bankovní záruku udržovat po celou dobu platnosti smlouvy a šest měsíců po jejím ukončení,
- provozovatel se zavazuje, že v době platnosti smlouvy nebude část předmětu smlouvy plnit subdodavatelem (např. provoz zákaznického centra, zpracování návrhu ročního plánu oprav, revizí a údržby, stanovování podmínek přerušení nebo omezení dodávek vody a zajišťování náhradního zásobování nebo odvádění, plnění oznamovací povinnosti, správa, evidence a archivace dokumentů, návrh změn cen pro vodné a stočné a zpracování celkového vyúčtování položek výpočtu ceny apod.).

Výše uvedená práva a povinnosti smluvních stran zde nejsou z důvodu jejich rozsahu kompletní, slouží tak pouze pro uvedení praktických příkladů podobných smluv při úpravě vztahů mezi subjekty poskytující vodohospodářské služby.

4.2.5 Studie variant zajištění provozu od roku 2021

Dokument s celým názvem „Studie zajištění správy a provozování infrastruktury vodovodů a kanalizací v majetku VHS Turnov od roku 2021“ vytvořilo na začátku roku 2018 VHS ve spolupráci s poradenskou a auditorskou společností Grant Thornton, advokátní kanceláří Rowan Legal a společností Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s, která nabízí odborné poradenství v oblasti vodohospodářských služeb. Studie se zabývá právě vývojem po roce 2020, kdy končí stávající koncesní smlouva mezi SčVK a VHS. Na tento krok je však nutné se dostatečně připravit, zejména určit konkrétní podobu budoucího provozování. To je právě také cílem studie, která je blíže rozdělena do 3 fází – fáze přípravné, rozhodovací a realizační.

Cíle uvedené studie jsou následující:

- 1) definovat možné varianty provozování po 2020,
- 2) posoudit varianty se strategickými cíli VHS,
- 3) posoudit proveditelnost variant (právní, provozně-technickou, časovou),
- 4) identifikovat neproveditelné varianty,
- 5) rozpracovat proveditelné varianty do vzájemně porovnatelné podoby,
- 6) hodnotit varianty dle schválených metodik,
- 7) stanovit pořadí výhodnosti proveditelných variant.

Úvodem studie vychází z možných, prakticky používaných podob poskytování vodohospodářských služeb v ČR, kterými jsou následující modely.

A. Oddílný model provozování

V oddílném modelu provozu je mezi vlastníkem a provozovatelem uzavřena smlouva o provozování vodovodů a kanalizací, tedy tento model je v obci, respektive na celém území VHS současně používán. Charakteristické je to, že za provoz a s tím spojené služby je zodpovědný provozovatel, který také hradí vlastníkovu nájemné. Vlastník se naopak stará o rozvoj a obnovu infrastruktury.

Výhodami tohoto modelu je z pohledu vlastníka vodohospodářského majetku přenos značných provozních rizik na další subjekt, a tedy také zjednodušení situace vlastníka, který tak primárně zabezpečuje investice do majetku a na korektnost provozu pouze dohlíží. Výhodou je také pravidelný příjem od provozovatele v podobě plateb nájemného, který znamená zajištění dostatku prostředků na zmíněnou obnovu. Konkurenční prostředí při veřejné soutěži může také přinášet výhody jak pro vlastníka, tak pro odběratele. Na druhou stranu je vlastník povinen při vyhlášení veřejné soutěže dodržovat zákon o zadávání veřejných zakázek. Negativem je pro vlastníka také přechod mezi jednotlivými provozovateli, například nutnost změny odběratelských smluv. V případě koncesních smluv s platností delších než 5 let je navíc nutné ekonomicky zdůvodnit právě dobu platnosti koncese.

B. Vlastnický model provozování

Tento model je specifickým typem předchozího modelu, jelikož se také jedná o oddělení provozování od vlastnictví, ale pro provoz byla dodatečně zřízena společnost, která je plně v majetku vlastníka provozované infrastruktury. Příkladem tedy mohou být vlastníkem účelově založené obchodní společnosti či technické služby města, které by fungovaly jako provozovatel z předchozího modelu.

Pro tento model také platí výhoda plynoucí z oddělení provozu od vlastnictví, tedy zejména oddělení rizik a finančních prostředků pro jednotlivé oblasti. Navíc je v tomto případě možné při zadávání veřejných zakázek přímé zadání provozu na základě tzv. in-house výjimky, tedy jakési přednosti v plnění služeb mezi ovládající a ovládanou osobou. Tento proces je tak mnohem jednodušší a jsou tím také eliminovány problémy spojené s přechodem mezi jednotlivými provozovateli. Na druhou stranu zde ale neexistuje soutěžní prostředí, společnost při poskytování služeb de-facto působí jako monopol a mohlo by to znamenat nižší požadavky na úroveň a efektivitu služeb či negativně působit na cenovou politiku. Při vzniku takového modelu je také důležité zajistit odbornost managementu i pracovníků. U nově vznikajících společností je tento model spojený s vysokými pořizovacími náklady.

C. Smíšený model provozování

Smíšený model znamená spojení provozovatele a vlastníka. Jedna společnost je tedy zodpovědná za provoz i obnovu vodohospodářské infrastruktury. Jednotlivými vlastníky vodovodů a kanalizací jsou akcionáři. V praxi tak zúčastněné obce vloží do společnosti vlastní vodohospodářský majetek a proti tomu získají akcie společnosti.

Tento model je efektivním řešením pro řadu měst a obcí, je však nutná vzájemná koordinace. Ohrožit fungování smíšeného modelu mohou například politické změny v dotčených obcích. Potřebné prostředky na obnovu jsou v tomto případě získávány pomocí odpisů, ne vždy však jejich výše postačuje. V případě vybudování nové společnosti je i tento model spojen s vysokými pořizovacími náklady.

D. Model „Servisní provozní smlouva“

Tento model je specifickým typem oddílného modelu provozování. Rozdíl je však v tom, že smlouvy s odběrateli uzavírá přímo vlastník infrastruktury svým jménem a také vybírá vodné a stočné. Provozovatel je zde stále od vlastníka oddělený, přičemž mu vlastník vyplácí odměnu za provozování. Vztahy mezi provozovatelem a vlastníkem ošetřuje právě servisní smlouva.

Výhody tohoto modelu opět tkví v přenesení rizik, flexibilitě rozsahu služeb a nastavení určité fixní úplaty za provoz. Také zde odpadávají problémy spojené s přechodem mezi provozovateli, jelikož odběratelské smlouvy jsou uzavírané přímo s vlastníkem infrastruktury. Na druhou stranu vlastník nese administrativní zátěž spojenou s výběrem vodného a stočného, kalkulací cen a také právě s tvorbou smluv. Tento model není v praxi příliš rozšířen.

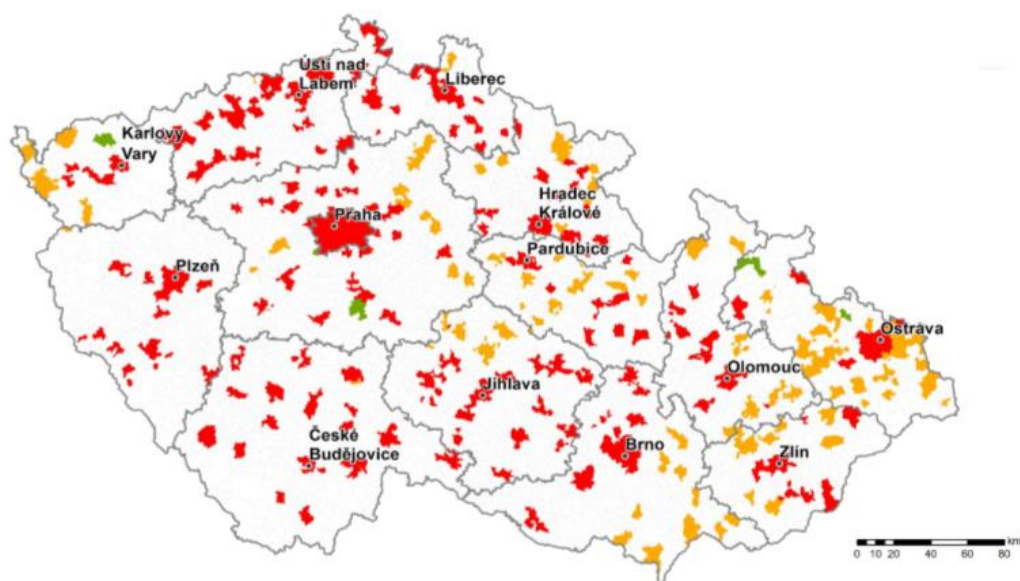
E. Model „Obec provozuje sama“

Název posledního z modelů je výstižný – obec svoji vodohospodářskou infrastrukturu sama, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost provozuje. Působí tak sama, bez jakékoli spolupráce s dalšími obcemi v rámci regionu. Zajišťuje provoz, výběr vodného a stočného a také rozvoj a obnovu majetku. Na určitých činnostech či dozoru se však také mohou podílet externí dodavatelé.

Tento model uplatňují zpravidla menší obce s nižšími provozními náklady, které často neshromažďují zdroje na obnovu vodohospodářského majetku. Ceny vodného a stočného jsou tak u těchto modelů výrazně nižší. Výrazně nižší je však také kvalita služeb spojená s častým nedodržováním zákonných povinností. Menší obce navíc nedisponují potřebným personálem. V případě havárií by tak obce nemusely být schopné zajistit provoz jak personálně, tak finančně.

Z uvedených modelů je v České republice nejrozšířenější oddílný model. Z 50 největších provozovatelů, kteří ovládají až 89 % celkového českého trhu s vodou, funguje 68 % z nich právě na bázi tohoto modelu. Dalších 26 % odpovídá smíšenému modelu a 6 % modelu vlastnickému. Zbývající dva modely tedy v prostředí ČR nejsou relevantní.

Následující mapka České republiky ilustruje zastoupení definovaných provozních modelů na území státu. Červená barva přitom značí oddílný model provozování, který zde však zahrnuje jak čistě oddílný model, tak i model vlastnický, zelená barva určuje obce, které provozují služby samy a oranžová je barvou modelu smíšeného. Bíle vybarvené oblasti jsou obcemi s méně než 5 000 obyvateli, které v tomto obrázku již rozebrány blíže nejsou. Dále jsou zde puntíkem a také názvem vyznačena krajská města. I z této ilustrace je tak patrné převážné zastoupení oddílného modelu, zejména ve větších městech. Tento model je také uplatňován ve vybrané oblasti Semilská.

Obrázek 3: Komparace provozních modelů v ČR (v obcích nad 5 000 obyv.)

Zdroj: Studie variant

Budoucí forma provozování v rámci VHS by měla být v souladu s jejich strategickými cíli, které jsou ve studii také uvedeny. Těmito cíli svazku obcí je:

- 1) optimální majetkoprávní uspořádání VHS Turnov,
- 2) jednotnost a solidarita (území, správa, cena),
- 3) zajištění dostatečných prostředků na obnovu majetku,
- 4) udržení sociálně přijatelné ceny,
- 5) zajištění provozování v souladu s obecně závaznými právními předpisy,
- 6) zajištění vysokých standardů pro kvalitu a služby,
- 7) umožnění čerpání dotací (OPŽP, ministerstvo zemědělství),
- 8) zajištění efektivního provozování vodovodů a kanalizací po roce 2020.

Dále bylo studií identifikováno 5 oblastí variant, z nichž 3 varianty jsou nulové a 9 základních.

Varianta A: Nulové varianty

Tato varianta obsahuje varianty nulové, tedy žádné aktivní kroky do 31.12.2020, majetkové rozdělení VHS či přechodné řešení provozování. První z možností je však eliminována trestně-právní odpovědností subjektu a povinností zajištění veřejné služby,

je tedy rizikovou variantou a k jejímu naplnění svazek přistoupit nemůže. Přechodné řešení pak znamená například krátkodobé prodloužení smlouvy.

Varianta B: Oddílný model

Varianta B obsahuje pokračování ve stávajícím modelu, tedy v koncesi. Vodohospodářské sdružení by pak včas vyhlásilo koncesní řízení a na základě veřejné soutěže vybralo provozovatele dle stanovených kritérií. Tímto provozovatelem by mohlo být opět SčVK, tedy provozovatel stávající, ale také kdokoli jiný, včetně zahraničních společností. Předpokládá se však, že výhodné podmínky, které současná smlouva vlastníkově infrastruktury poskytuje, by nová smlouva již obsahovat nemusela.

Druhou z možností v rámci oddílného modelu je horizontální spolupráce se společností SVS, která v daném roce již bude úplným vlastníkem společnosti SčVK. Takto by byl zajištěn provoz prostřednictvím smlouvy mezi SVS a SčVK za účelem dosažení společných cílů při zajištění potřeb ve veřejném zájmu.

Varianta C: Vlastnický model (In-house)

Varianta C zahrnuje 3 různé podoby – získání závodu SčVK Turnov, vstup VHS do SVS či vybudování nového provozu na zelené louce.

Pokud by se VHS rozhodlo pro první z možností, musí odkoupit závod SčVK v Turnově a stalo by se tak 100% vlastníkem. Tento závod by pak uzavřel smlouvu o provozu s VHS na základě tzv. in-house výjimky.

Druhou možností je vstup VHS pod SVS, tedy akciové společnosti vlastníci vodohospodářskou infrastrukturu v části Libereckého kraje a Ústeckého kraje, jejíž provoz zajišťuje společnost SčVK, a tak to zůstane také do budoucna, jelikož tato společnost bude v následujících letech již ze 100 % vlastněna společností SVS. VHS by tak vložilo do společnosti svůj majetek a stalo by se tak akcionářem SVS.

Zelená louka označuje poslední z možností varianty C, tedy vybudování úplně nové provozní společnosti, se kterou by VHS opět uzavřelo smlouvu o provozu s uplatněním in-house výjimky.

Varianta D: Smíšený model

Tato varianta vychází z podobných myšlenek jako varianta předchozí, provozní společnost by se však přidružila ke sdružení VHS, a to by odpovídalo právě smíšenému modelu, ve kterém je provozovatelem i vlastníkem majetku jedna a ta samá společnost.

Takto by tedy VHS mohlo získat závod SČVK v Turnově a integrovat ho jako součást VHS, nebo vybudovat na zelené louce úplně novou provozní společnost, kterou by svazek opět začlenil jako svoji divizi.

Varianta E: Servisní smlouva

Poslední z možných variant studie je servisní smlouva obsahující dvě možná řešení. V první by přímo VHS vypsal veřejnou zakázku na provoz vlastní vodohospodářské infrastruktury a samo by zajišťovalo výběr vodného a stočného a převzalo by také od současného provozovatele odběratelské smlouvy. Za vodohospodářské služby by pak vybranému provozovateli vyplácelo pravidelnou odměnu. V druhém řešení by VHS zakázku zadalo přidružené osobě, tedy osobě podléhající vlivu zadavatele nebo naopak vykonávající vliv nad zadavatelem.

Takto popsané identifikované varianty rada sdružení VHS v květnu 2018 odsouhlasí, v červnu pak zúží varianty na ty, které jsou spíše proveditelné a stanoví postup při hodnocení jednotlivých variant. Tímto skončí přípravná fáze studie. V říjnu roku 2018 započne rozhodovací fázi, ve které nejdříve vznikne pořadí proveditelných variant, které se dále v období ke konci roku 2018 budou projednávat. Na jaře 2019 by pak konečně mělo dojít k rozhodnutí o podobě existence VHS, respektive provozování jeho infrastruktury v dalších letech.

Z této obsáhlé studie je patrné, kolik možností v české praxi vlastníci infrastruktury mají. Není to tedy pouze o tom, zda ponechat vodohospodářské služby v rukou veřejného či soukromého subjektu. Z uvedených variant je dle pohledu autorky nejpravděpodobnější další vývoj v podobě varianty B, tedy oddílného modelu. Svazek by tak provozoval dané služby na stejném principu jako nyní, nutnou podmínkou by však bylo nalezení vhodného zájemce a snaha o vysoutěžení podobných podmínek jako jsou ty stávající. Vhodné by byly samozřejmě také varianty obsahující vlastnický či smíšený model, jejich předpokladem je však dostatek finančních prostředků na pokrytí pořizovacích nákladů,

kterým v současnosti svazek samozřejmě ani disponovat nemůže. Nicméně se budou hledat vhodné možnosti, kterými by se i tyto varianty v praxi daly zrealizovat. I tak by však alespoň z počátku bylo velmi náročné zajistit kompletní provoz, zejména v případě možností zahrnujících výstavbu na zelené louce. Tento model v praxi funguje často tak, že provozující společnosti byly získány vlastníkem v privatizaci, čímž se eliminovala vstupní finanční i administrativní náročnost. Nepravděpodobnou je také druhá možnost varianty C vlastnického modelu, ve které by VHS vstoupilo do SVS. Vedle větších měst by totiž členská města a obce VHS měly velmi oslabenou pozici, tato forma by nevedla ani k výraznému snížení cen a už vůbec ne ke zvýšení množství prostředků na obnovu a rozvoj.

4.3 Technické a hygienické požadavky a měření

Technické požadavky vodohospodářského majetku jsou určeny právními předpisy státu a jsou při poskytování těchto služeb stěžejní. Koncesní smlouva ani její přílohy se jimi však blíže nezabývají. Základní zákonné úpravy obsahují následující podkapitoly.

4.3.1 Technické požadavky na výstavbu vodovodů a kanalizací

Dle zákona o vodovodech a kanalizacích, konkrétně jeho 11. paragrafu musí být vodovody vybudovány tak, aby poskytovaly dostatečné množství nezávadné pitné vody na daném území a aby dodávka pro odběratele byla nepřetržitá. Pokud je navíc vodovod jediným zdrojem k hašení požárů, musí plnit také požadavky požární ochrany. Potrubí vodovodů a jeho přípojek pro veřejnou potřebu nesmí být jakkoli propojeno s potrubím jiného vodního zdroje. Vodovody musí být také ochráněny proti zamrznutí, poškození, vnější i vnitřní korozi i proti pronikání škodlivých mikroorganismů a chemických a jiných látek ovlivňující kvalitu pitné vody.

Následující paragraf specifikuje technické požadavky pro výstavbu kanalizací. Ty by zejména měly být vybudovány tak, aby nikterak negativně nepůsobily na životní prostředí. Důležitá je také dostatečná kapacita infrastruktury pro odvádění odpadních vod i jejich čištění a nepřetržitost těchto služeb pro své odběratele. Kanalizace musí být tvořeny vodotěsnými konstrukcemi a samozřejmě chráněny proti zamrznutí a poškození, stejně jako vodovody v předchozím odstavci. Další paragraf zákona také určuje, že stoky pro odvádění odpadních vod i kanalizační přípojky musí být v případě souběhu a křížení

s vodovody uloženy hlouběji pod vodovodním potrubím. Výjimky mohou být úřadem povoleny pouze v případě zavedení dodatečného technického opatření, které by zabráňovalo možné kontaminaci pitné vody jak v běžném provozu, tak i v případě poruch a havárií.

4.3.2 Hygienické požadavky

Tato oblast je určena zejména vyhláškou č. 252/2004 Sb., kterou jsou stanoveny hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody. Vzhledem k povaze služby jsou tyto požadavky velmi důležité, jelikož při jejich neplnění dochází k ohrožení veřejného zdraví.

Předmětem vyhlášky je stanovení hygienických limitů mikrobiologických, biologických, fyzikálních, chemických a organoleptických ukazatelů jakosti pitné vody včetně pitné vody balené a teplé vody dodávané potrubím užitkové vody nebo vnitřním vodovodem. Dále je zde také určen rozsah a četnost kontrol dodržování jakosti pitné vody a její požadavky.

Co se týče jakosti pitné a teplé vody, musí mít obecně takové fyzikálně-chemické složení, které nikterak neohroží veřejné zdraví. Nesmí tedy obsahovat mikroorganismy, parazity a látky jakéhokoli druhu v počtu nebo koncentraci, které by zdraví lidí mohlo ohrožovat. Konkrétní ukazatele jakosti vody a limity různých látek jsou podrobně vyčísleny v příloze č. 1 zmíněné vyhlášky.

Hygienické limity dle vyhlášky musí být dodrženy u pitné vody, která je dodávána z rozvodné sítě i ze studní, uměle instalovaných nádrží nebo cisteren, u pitné vody, která se používá v potravinářském zařízení, u teplé vody na všech místech uvnitř stavby nebo pozemku, ale také u balené pitné vody stáčené do lahví nebo kontejnerů k prodeji nebo k náhradnímu zásobování. U balené pitné vody musí být navíc hygienické limity dodrženy po dobu minimální trvanlivosti.

Minimální roční četnost kontrol jakosti vody je vyhláškou také určena, respektive její přílohou č. 4. Determinantami pro její určení je přitom počet obyvatel zásobované oblasti při považované denní spotřebě 200 l na osobu a objem rozváděné či produkované vody v dané zásobované oblasti v m³ na den. Dle toho je pak předepsáno množství minimálních

ročních krácených a úplných rozborů. Velikosti města Lomnice nad Popelkou by tak odpovídaly 4 vzorky vody za rok pro zkrácený rozbor a 1 vzorek pro úplný rozbor¹. Mimo tuto předepsanou četnost se však odběry a rozborů vzorků pitné vody provádějí z nové části vodovodu před uvedením do provozu, v případě přerušení zásobování vodou na více než 24 hodin, před zahájením sezónního užívání zdroje či po opravě havárií infrastruktury, která se mohla negativně projevit na kvalitě vody. Vzorky pitné vody se pro kontrolu musí odebírat tak, aby byly docíleno jejich reprezentativnosti. Například dle vyhlášky musí být počet míst odběru roven nejméně počtu krácených rozborů uvedených v příloze č. 4, v případě vodovodů zásobujících více než 5 000 obyvatel pak musí být počet míst odběru roven nejméně 80 % počtu krácených rozborů podle stejné přílohy. Co se týče míst odběru vzorků, ta musí být volena tak, aby více než 50 % míst odběru nebylo trvalých, ale měnilo se každý rok. Místa odběru se vybírají metodou náhodného výběru nebo jinou vhodnou metodou, přičemž by žádný ze zásobovaných objektů neměl být v kontrole vynechán.

V případě, že je výsledek hodnot chemických a fyzikálních ukazatelů vyšší než stanovený hygienický limit, odběr vzorku vody se u překročených ukazatelů neprodleně opakuje pro potvrzení předchozího zjištění, popřípadě také pro ověření účinku nápravných opatření. Je-li výsledek takto vyšší, musí být neprodleně zajištěna náprava.

4.3.3 Měření

Množství dodané vody spotřebiteli měří provozovatel pomocí vodoměru, na jehož základě je spotřebiteli vystaveno vyúčtování za dodané služby. Jiný způsob vyměření spotřeby může stanovit pouze vlastník vodovodu, popřípadě provozovatel, je-li k tomu zmocněn, se souhlasem odběratele a pouze v odůvodněných případech. Vlastníkem vodoměru zůstává, až na výjimečné případy, vlastník vodovodu, údržbu a výměnu však provádí provozovatel, který je povinný oznámit vlastníkovu výměnu vodoměru alespoň 15 dní předem.

Odběratel má v této souvislosti v případě pochybností o správnosti měření právo požádat o přezkoumání vodoměru metrologickou zkouškou, která však musí být provedena za přítomnosti provozovatele Českým metrologickým institutem. Při odchýlení větším, než

¹ Objemem vody města spadá do nižší kategorie. Pokud však objem vody neodpovídá počtu obyvatel, je rozhodující právě počet zásobovaných obyvatel.

povoluje hranice stanovená zvláštním právním předpisem, se vodoměr považuje za nefunkční a náklady s jeho přezkoumáním a výměnou jsou hrazeny provozovatelem. V opačném případě přechází náklady na účet odběratele. Povinností odběratelů je potom umožnit provozovateli přístup k vodoměru, chránit jej před poškozením a případné závady nahlásit provozovateli bez delšího odkladu. Samostatný zásah do vodoměru bez souhlasu provozovatele není akceptován a provozovatel je oprávněn ho před neoprávněnou manipulací zabezpečit.

5 Ceny a cenová tvorba v oblasti vodního hospodářství

Cenami za užívání služeb vodního hospodářství se rozumí vodné a stočné. Vodné je přitom úplatou za získání nezávadné pitné vody z vodovodu a služeb s tím spojených. Právo na něj vzniká okamžikem vtoku vody do potrubí napojeného bezprostředně za vodoměrem či do vnitřního uzávěru připojeného pozemku, uzávěru hydrantu nebo výtokového stojanu. Stočné pak souvisí s odváděním a čištěním odpadních vod, přičemž dané právo vzniká vtokem odpadních vod do kanalizace. Na obdržení vodného a stočného od odběratelů má právo vlastník vodovodu a kanalizace, pokud však neplyne ze smlouvy uzavřené s provozovatelem jinak. Cenami vodného a stočného se také zabývá zákon o vodovodech a kanalizacích, konkrétně jeho 20. paragraf. Ten definuje, že celková cena může být jednosložková či dvousložková – jednosložková vypočtena pouze součinem stanovené ceny a množství odebrané vody či vypuštěných odpadních a srážkových vod, dvousložková cena vodného a stočného obsahuje navíc pevnou sumu vyměřenou dle kapacity vodoměru, profilu přípojky nebo ročního množství spotřebované vody. Pokud není stanoveno jinak, vyhláškou obce či rozhodnutím orgánu právnické osoby vlastníci infrastrukturu, ceny zůstávají jednosložkové.

5.1 Cenová tvorba

Stanovení cen vodného a stočného se řídí zákonem č. 526/1990 Sb., o cenách a vyhláškou č. 450/2009 Sb., kterou se provádí zákon o cenách, v praxi je konkrétně oblast regulována předpisy Ministerstva financí ČR. Vývoj cen je podroben kalkulaci z cenového výměru ministerstva vytvořeného pro daný kalendářní rok a platného pro veškeré odběratele v rámci odvětví. Aktuálně platným je „Výměr MF č. 01/2018 ze dne 28. listopadu 2017, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami“, dostupný na internetových stránkách Ministerstva financí České republiky. Ceny tedy nevycházejí z přirozeného fungování tržních mechanismů, jelikož voda pitná i odpadová spadají do komodit regulovaných ministerstvem jako tzv. věcně usměrňované ceny. Dle předpisů cenoví tvůrci výpočet odvíjí od 3 základních částí - oprávněných nákladů, přiměřeného zisku a kalkulačních objemů (Cena vody.cz, 2017).

Oprávněné náklady jsou takové, které provozovatel může dle Cenového výměru MF ČR do kalkulačního vzorce cen promítnout. Největší oprávněnou nákladovou položkou jsou odpisy vodohospodářského majetku používaného při poskytování služeb, případně platby nájemného vlastníkovi této infrastruktury, tvořící běžně až 40 % všech nákladů. Dalšími složkami bezprostředně souvisejícími s provozem jsou náklady na opravy a udržování, spotřeba elektrické energie, materiály, například v podobě různých chemikálií, cena za podpůrné služby, například laboratorní nebo jinak s činností související, anebo poplatky za čerpanou pitnou vodu či za vypouštěné odpadní vody (Cena vody.cz, 2017).

Také zisk ovlivňuje výši cen za služby v oblasti vodohospodářství, konkrétně ten, na který se bude společnost snažit daný rok dosáhnout tak, aby svou výší postačil na výdaje spojené s nutnou obnovou a rozvojem majetku. Dle předpisů musí být zisk přiměřený, tedy ne přemrštěný, a měl by být skutečně reinvestován do vodohospodářského majetku tak, aby byly poskytovány služby co nejkvalitnější a spotřebitel chráněn. Vzorec k výpočtu přiměřeného zisku je také obsažen ve výměru ministerstva (Cena vody.cz, 2017).

V neposlední řadě hrají podstatnou roli také kalkulační objemy, tedy množství prodané pitné vody nebo odvedených odpadních vod, jelikož těmi se celkové náklady při výpočtu cen dělí. Jejich vliv navíc posiluje i to, že až na cca 80 % všech nákladů na provoz je fixních, nezávisí tak na prodaném či odvedeném množství, jinak řečeno nižší realizovaný objem neznamena snížení těchto nákladů, průměrné náklady naopak při snížení objemu rostou (Vodohospodářské sdružení Turnov, 2017).

V praxi tak růst cen vodného a stočného může být zapříčiněn růstem nákladů (zdražení energií, použitých materiálů, služeb či zvýšení poplatků), potřebou generování vyššího zisku navázaného na potřebu obnovy majetku a jeho výstavby a také významnějším snížením počtu odběratelů, respektive vyfakturovaného objemu vody. Kontrola dodržování přiměřenosti jednotlivých složek tvořících vodné a stočné je prováděna dle zákona tím, že vlastník vodovodu nebo kanalizace, popřípadě zmocněný provozovatel je povinen zaslat Ministerstvu zemědělství celkové vyúčtování veškerých položek ke kalkulaci cen za předchozí kalendářní rok.

5.2 Cena vody v Lomnici nad Popelkou

Utváření cen vodohospodářských služeb ve městě Lomnici nad Popelkou musí být v souladu s předpisy Ministerstva financí ČR a tvoří ji tedy stejné, v předchozím textu popsané, základní složky. Cena vodného a stočného je dle koncesní smlouvy upravována jednou za rok k 1. lednu na základě konsensu stran zadavatele (VHS) a provozovatele (SČVK) s danou změnou. Provozovatel přitom k 15. říjnu předchozího roku předkládá návrh cenové změny podložený podrobnou kalkulací. Tato změna musí být odsouhlasena stranou zadavatele. Koncesní smlouva mezi zúčastněnými subjekty jasně stanovuje, jaké změny v jednotlivých složkách kalkulace mohou meziročně nastat. Provozovatel při kalkulacích musí respektovat svoji nabídku předloženou v koncesním řízení a také společnou koncesní smlouvu. VHS kalkulovanou cenu ovlivňuje výší potřebných finančních zdrojů k vlastním plánovaným investicím a údržbě majetku, které se promítají do nákladů jako nájemné vyplácené provozovatelem.

5.2.1 Kalkulace cen

Koncesní smlouva mezi oběma dotčenými stranami při provozování vybrané veřejné služby vymezuje základní parametry výpočtu cen vodného a stočného. Tvoří ji totiž jasně vymezené složky, od kterých se ceny vyvíjí. Jsou to složky následující:

- odvody,
- náklady provozovatele,
- nájem VHS,
- zisk provozovatele.

Pro rok 2018 se dle kalkulace cen kubíku pitné a odpadní vody po zaokrouhlení konečná cena skládá konkrétně ze sum obsažených v následujících tabulkách. Úplná kalkulace pro výpočet cen vytvořená poskytovateli služby je obsažena v příloze A této práce.

Následující tři tabulky shrnují částky, se kterými provozovatel pro období následujícího roku po tvorbě této kalkulace počítá, že se promítnou do celkové částky vodného a stočného. Kalkulační objem vyjadřuje množství odebrané pitné vody, respektive množství odvedené odpadní vody pro dané období. Při vydělení celkových částek kalkulačním objemem se získají náklady na jednotku, v případě této komodity tedy korunová částka za m³ vody (jinak také řečeno kolik korun z cen vodného a stočného dle

kalkulace pokrývá náklady provozovatele dle dané oblasti). Poslední řádek tabulek vyjadřuje procentuální podíl položek v rámci kategorie kalkulace na částkách vodného a stočného.

První oblast je shrnuta názvem „odvody“. Jedná se tedy například o poplatky vyplacené státu za odebranou vodu a za vypouštění odpadních vod a samozřejmě také daně. Daň z přidané hodnoty se na celkové částce vodného a stočného podílí výrazně, tato komodita je zařazena do snížené sazby DPH, tedy 15 % ze základu daně. Do této tabulky je DPH zařazeno z důvodu vyčíslení hodnoty, která musí být pro daný kalkulační objem povinně odvedena státu. V posledních řádcích je však uvedena i částka a podíl odvodů mimo DPH a v dalších, součtových tabulkách se počítá s těmito hodnotami. DPH je opět vypočteno na konci kalkulace jako částka navyšující jednotkové náklady, tedy základ daně. Další součástí odvodů je také část mzdových nákladů, která musí být odvedena třetím subjektům, tedy konkrétně sociální a zdravotní pojištění či povinné pojištění zaměstnavatele. Částky v tabulce jsou uvedeny v milionech korun českých, jednotkové náklady pak v korunách a podíl v procentech.

Tabulka 3: Kalkulace cen – odvody

	Voda pitná	Voda odpadní
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,980	2,176
Název	Částka (v mil. Kč)	
Surová voda podzemní i povrchová	6,371	-
Poplatky za vypouštění odpadních vod	-	0,368
Osobní náklady	4,724	3,293
Ostatní provozní náklady	0,051	2,423
DPH	13,939	14,557
Celkové náklady	25,085	20,641
Jednotkové náklady (Kč)	12,67	9,49
Podíl na celkové částce (%)	23,46	18,50
Jednotkové náklady bez DPH (Kč)	5,63	2,80
Podíl na celkové částce (%)	5,35	2,67

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace na rok 2018

Druhou z kategorií jsou provozní náklady provozovatele vodohospodářských služeb, opět uvedených v částkách v milionech korun. Do této kategorie spadají veškeré náklady týkající se vodních zdrojů převzatých od jiných dodavatelů, veškeré chemikálie na čištění a údržbu vody a jiný materiál, zdroje energií, různé služby a provozní potřeby společnosti, ale také hrubé mzdy zaměstnanců, tvořící velkou část nákladů provozovatele. Součástí jsou také drobnější opravy infrastruktury realizované provozovatelem. V posledních řádcích je opět vyčíslen podíl celkových nákladů a kalkulačního objemu, tedy jednotkové náklady a procentuální část těchto nákladů na celkové ceně vodného a stočného.

Tabulka 4: Kalkulace cen – náklady provozovatele

	Voda pitná	Voda odpadní
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,980	2,176
Název	Částka (v mil. Kč)	
Pitná voda převzatá	0,637	-
Chemikálie	0,386	1,152
Ostatní materiál	1,860	0,302
Energie	7,066	6,054
Přímé mzdy	10,985	7,718
Opravy infrastruktury	3,631	1,789
Ostatní provozní náklady ve vlastní režii	7,245	5,639
Finanční náklady	0,594	-0,228
Výrobní režie	2,922	3,586
Správní režie	3,968	3,135
Celkem	39,294	29,147
Jednotkové náklady (Kč)	19,84	13,39
Podíl na celkové částce (%)	36,75	26,10

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace na rok 2018

Položkou, která zde není samostatně vyjádřena, ale promítá se do kalkulace, je kompenzace tržeb. Ta se původně vyčíslovala na samostatném řádku na konci kalkulace, v současnosti je načítána do položky finančních nákladů a vyjadřuje rozdíl mezi plánovaným a skutečným fakturovaným objemem vody. Kalkulační objem je v kalkulaci, stejně jako ostatní položky, pouze očekávanou hodnotou a během roku se může různě vyvíjet. Kalkulace na rok 2018 tak byla například tvořena v roce 2017, na začátku roku 2019 dojde k vyúčtování skutečných hodnot a jejich odklonění od původního plánu, které

je pak v případě kompenzací tržeb zahrnuto na podzim 2019 do kalkulace cen na rok 2020. Přičemž v případě odklonění skutečného množství od plánovaného do 2 % tento rozdíl spadá ve prospěch, respektive na vrub společnosti SčVK, tedy buď kladný rozdíl získá, nebo záporný rozdíl uhradí. Rozdíl vyšší než 2 % pak ve stejném principu získá či hradí VHS.

Třetí částí kalkulace, velmi výrazné z pohledu výše a podílu na cenách vodného a stočného, je nájemné vyplácené provozovatelem vodohospodářskému sdružení Turnov. Na druhou stranu provozovatel nemusí obstarávat vlastní majetek, v nákladech tak není počítáno s žádnými odpisy majetku, které by byly také jinak zahrnuty do položek nákladů. Severočeské vodovody a kanalizace tak operují s veškerým majetkem svazku měst a financují pouze část oprav vodohospodářské infrastruktury (zahrnuté do kategorie provozních nákladů).

Tabulka 5: Kalkulace cen – nájem Vodohospodářského sdružení Turnov

	Voda pitná	Voda odpadní
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,980	2,176
Název	Částka (v mil. Kč)	
Nájem infrastrukturního majetku	40,000	60,000
Celkem	40,000	60,000
Jednotkové náklady (Kč)	20,20	27,57
Podíl na celkové částce (%)	37,41	53,74

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace na rok 2018

Ještě před samotným vyčíslením zisku provozovatele a cen vodného a stočného pro rok 2018 přichází na řadu výpočet úplných vlastních nákladů provozu, které jsou součtem tří předchozích kategorií rozpracovaných v tabulkách. Uvedené částky jsou opět v milionech korun, jednotkové náklady v posledním řádku tabulky poté v korunách. Jednotkové náklady v této části kalkulace vyjadřují ceny vodného, respektive stočného, do kterých není zahrnut zisk provozovatele a DPH.

Tabulka 6: Suma kalkulace cen – úplné vlastní náklady

	Voda pitná	Voda odpadní
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,980	2,176
Název	Částka (v mil. Kč)	
Celkem odvody státu (bez DPH)	11,146	6,084
Celkem náklady provozovatele	39,294	29,147
Celkem nájem VHS	40,000	60,000
Úplné vlastní náklady	90,440	95,231
Jednotkové náklady (Kč)	45,67	43,76

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace na rok 2018

Následující tabulka shrnuje předchozí v součtu úplných vlastních nákladů, ke kterým se dále přičítá úroveň zisku, zde vyjádřena i v procentním podílu vůči úplným vlastním nákladům. Zisk je provozovatelem stanoven na každý rok v rámci kalkulace zvlášť. Jeho determinanty a výpočet bude přiblížen v dalším textu této práce. Jeho součtem s úplnými vlastními náklady vznikne celková částka obsahující dle předchozí teorie základní dva kameny pro výpočet vodného a stočného – oprávněné náklady a přiměřený zisk. Po vydělení třetím základním kamenem, kalkulačními objemy, vznikají částky vodného a stočného, ovšem bez 15 %, o které jsou položky navýšeny daní z přidané hodnoty. Konečná cena za vodu pitnou, tedy vodné, je pro rok 2018 54 Kč, cena za vodu odpadní, stočné, je 51,30 Kč.

Tabulka 7: Kalkulace cen – konečný výpočet

	Voda pitná	Voda odpadní
Název	Částka	
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	90,440	95,231
Zisk (mil. Kč)	2,546	1,855
Podíl zisku (%)	2,81	1,95
Celkem ÚVN + zisk (mil. Kč)	92,986	97,086
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,980	2,176
Cena bez DPH (Kč/m³)	46,96	44,61
DPH 15 % (Kč)	7,04	6,69
Cena včetně DPH (Kč/m³)	54,00	51,30

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace na rok 2018

Ke zpřehlednění předchozích výpočtů slouží následující tabulka, ve které jsou zrekapitulovány částky a jejich podíly jednotlivých nákladových kategorií projevujících se na cenách.

Tabulka 8: Rekapitulace kalkulace

Název	Voda pitná		Voda odpadní	
	Částka (Kč)	Podíl (%)	Částka (Kč)	Podíl (%)
Odvody	12,67	23,46	9,49	18,50
Náklady provozovatele	19,84	36,75	13,39	26,10
Nájemné	20,20	37,41	27,57	53,74
Zisk	1,29	2,38	0,85	1,66
Celkem	54,00	100,00	51,30	100,00

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace na rok 2018

Dalo by se tedy říci, že při součtu cen vodného a stočného, tedy 105,3 Kč za 1 m³ vody, tvoří 22,16 Kč (21,04 %) odvody, náklady Severočeských vodovodů a kanalizací 33,23 Kč (31,56 %), nájemné Vodohospodářskému sdružení 47,77 Kč (45,37 %) a zisk provozovatele 2,14 Kč (2,03 %).

5.2.2 Zisk provozovatele

Také ziskem provozovatele a určení jeho výše se zabývá koncesní smlouva, respektive jedna z mnoha jejích příloh nazvaná „Platební mechanismus“.

Při vzniku spolupráce mezi subjekty na základě veřejné soutěže byla vytvořena nabídka provozovatele na výši zisku a provozních nákladů, která byla v roce 2010 zpracována do přílohy koncesní smlouvy. Návrh výše zisku pro rok 2011 byl vyčíslen celkovou částkou na 3,998 mil. Kč. Zisk je dle smlouvy zafixován na celé období trvání smluvního vztahu mezi partnery, jeho výše se však upravuje v následujících případech:

- úprava zisku o změnu hodnoty indexu,
- změny v provozované infrastruktuře.

Úprava zisku o změnu hodnoty indexu znamená, že výše zisku bude na každý rok poupravena v závislosti na meziročních změnách průměrného ročního indexu spotřebitelských cen vyhlášeného Českým statistickým úřadem. Zisk provozovatele tak

kopíruje vývoj inflace v České republice. Na stejném principu jsou každoročně upravovány také předpoklady pro vývoj nákladů v rámci kalkulace na další rok, které vycházejí opět z prvotní nabídky provozovatele.

Pro hodnotu zisku následujícího roku je determinující meziroční změna indexu od 31. srpna roku minulého k 31. srpnu aktuálního roku. Pokud je hodnota indexu větší než 100, tzn. vývoj v podobě inflace, zisk následujícího roku bude vyšší dle hodnoty indexu. Pokud je však hodnota nižší než 100, což značí deflaci, zisk se neindexuje a jeho hodnota zůstává stejná i pro další období.

Tedy:	Zisk pro r. 2017:	4,293 mil. Kč
	Index spotřebitelských cen k 31.8.2017:	102,5
	Zisk pro r. 2018: $4,293 \cdot 1,025 = 4,400325$	$\rightarrow 4,401 \text{ mil. Kč}$

Pokud by však byla hodnota indexu spotřebitelských cen k 31.8.2017 rovna 99,9, zisk by pro rok 2017 nabýval úplně stejných hodnot jako v roce předchozím, tedy 4,293 mil. Kč.

Druhou z možností způsobující růst celkové hodnoty zisku provozovatele jsou změny v provozované infrastruktuře. Konkrétně může dojít k výstavbě nového vodohospodářského majetku či přistupování a vystupování jednotlivých obcí (v případě vystoupení se zisk poníží). Zisk se změní v závislosti na změně jeho horní hranice, jejíž výpočet je pro každý z uvedených případů detailně rozepsán v příloze koncesní smlouvy.

Z předchozího textu je patrné, že požadovaná výše zisku je v prvním kroku vyčíslena pro dané období celkovou částkou. Ta pak musí být rozpočítána mezi vodné a stočné, a to následovně:

i. Stočné

$$P_v = C_v / (C_v + C_s)$$

kde

P_vvýše zisku pro vodné

C_vprovozní náklady vodné

C_sprovozní náklady stočné

ii. Vodné

$$Ps = Cs / (Cv + Cs)$$

kde

Ps.....výše zisku pro stočné

Cv.....provozní náklady vodné

Cs.....provozní náklady stočné

Vždy přitom musí platit, že konečná suma zisku bude odpovídat součtu zisků pro vodné a stočné.

Proudí zisky do zahraničí?

Přibližně 50% podíl na akcích francouzské společnosti Veolia zajišťuje odtok určité části ze zisku SčVK do zahraničí, média hovoří zhruba o 200 mil. Kč ročně. Z koncesní smlouvy však vyplývá relativně nízká úroveň zisku, již zmíněné 2 %, v korunách z 1 m³ vody za celkovou částku 105,3 Kč to činí 2,14 Kč. Celkový zisk pro daný kalkulační objem pak dosahuje 4 401 000 Kč. Toto je však pouze kalkulovaný zisk a dané výše reálně nedosahuje, navíc poté nastupuje snížení částky daní z příjmu právnických osob a SčVK si tak odnáší zisk výrazně nižší, okolo 2 mil. Kč. V rámci tohoto dvoustranného systému VHS a SčVK tak za daných podmínek putuje do zahraničí poměrně nízká částka z peněz obyvatel a velmi výrazně ji převyšuje částka putující do příjmu domácího státu. Navíc odliv zisků do zahraničí není v české ekonomice ničím výjimečným, v jiných oblastech však není na tento jev citlivost lidí tak znatelná. Tak či tak, problém odlivu zisků do zahraničí řeší současná výrazná změna ve vlastnictví akcií SčVK. Její 50,1% podíl patřící francouzské Veolii odkupuje totiž Severočeská vodárenská společnost, která současně vlastní také zbylý podíl. Akcie SčVK zůstanou tak, společně se zisky, pouze v rukou českých společností. Daná změna by měla přijít v platnost s rokem 2020.

5.2.3 Nájemné

Jak již bylo uvedeno, nájemné je hrazeno provozovatelem služeb vlastníkov vodohospodářské infrastruktury jako úplata za její využívání a je výhradním příjmem VHS pro další reinvestování. Výše nájemného, jeho vývoj a další ujednání jsou opět určeny koncesní smlouvou a také její 5. přílohou.

Nájemné je vypláceno od prvního roku platnosti koncesní smlouvy, a to čtvrtletně na základě faktury zadavatele smlouvy k 15. dni prvního měsíce pro dané období, která je splatná do 15 kalendářních dnů bezhotovostním převodem.

Konečnou výši nájemného oznámí každoročně zadavatel na základě svého rozhodnutí nejpozději do 31. srpna daného roku na příští kalendářní rok. Výše bude vycházet z prognózy potřeb a aktuální cenové politiky, bude však dosahovat alespoň určené minimální výše nájemného uvedené v tabulce níže, případně tato hodnota může klesnout pod minimum z důvodu vystoupení některé z obcí z VHS Turnov.

Následující tabulka uvádí prognózu nájemného a minimální výši nájemného v jednotlivých letech v milionech korun. Obojí obsahuje příloha č. 5 koncesní smlouvy.

Tabulka 9: Prognóza a minimální výše nájemného

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Prognóza nájemného (mil. Kč)	65	75	85	94	100	106	108	115	116	118
Minimální nájemné (mil. Kč)	44	55	59	63	65	66	67	70	70	69

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

Nájemné se tedy nevyvíjí dle minimálních hodnot, ale také ne dle výše původních prognóz. Ty se nenaplní již od roku 2014 zejména vlivem politického tlaku. Pro rok 2018 byla například předpovězena jeho výše na 115 mil. Kč, ve skutečnosti byla však pro tento rok svazkem VHS stanovena na 100 mil. Kč. Reálný vývoj nájemného v jednotlivých letech je uveden v tabulkách následující kapitoly.

5.2.4 Náklady

Náklady jsou stejně tak jako předchozí zisk popisovány přílohou č. 3 koncesní smlouvy mezi subjekty. Společně se ziskem byly hlavním hodnotícím kritériem veřejné nabídky pro výběr provozovatele.

Náklady na plánované opravy mají oproti ostatním nákladům zvláštní režim. Dle smlouvy byla výše nákladů na plánované opravy v první kalkulaci po vzniku koncese stanovena na 5 mil. Kč bez DPH. Další roky se pak tato položka mění dle vývoje indexu

spotřebitelských cen stejným způsobem jako zisk v předešlé podkapitole. V případě, že provozovatel tyto prostředky nevyčerpá v daném kalendářním roce, zadavatel v roce následujícím odečte výši nevyčerpané částky navýšené o inflaci od nákladů na plánované opravy pro další rok dle vzorce obsaženého v příloze smlouvy.

U ostatních kategorií nákladů je smlouvou garantován jejich vývoj po celou dobu existence koncese podobným způsobem jako tomu bylo u zisku. Mohou být tedy upravovány pouze následujícím způsobem:

- úprava nákladů o změnu hodnoty indexu,
- změna regulovaných nákladů,
- změna výše nákladů v případě změny vodohospodářského majetku,
- změna legislativy.

Náklady budou každoročně upravovány dle meziroční změny průměrného ročního indexu spotřebitelských cen výrobců vyhlášeného Českým statistickým úřadem. Úprava daných položek bude probíhat vždy v říjnu kalendářního roku na náklady v rámci kalkulace pro rok následující. Pro výpočet se považují hodnoty indexu v rámci meziroční změny od 31. srpna roku minulého k 31. srpnu aktuálního roku. V případě, že je hodnota indexu menší než 0, nákladové položky se neindexují a jejich výše tedy zůstává neměnná, pokud však nedojde k jiným změnám. Tento princip je tedy stejný jako v případě zisku.

Regulované náklady jsou těmi, na které provozovatel nemá vliv a jejich změny souvisí se změnou právních předpisů státu. Konkrétně to v tomto případě jsou poplatky za surovou podzemní a povrchovou vodu, poplatky za vodu převzatou a vodu odpadní předanou k čištění a poplatky za vypouštění odpadních vod. Provozovatel je pak povinen informovat zadavatele a doložit oprávněnost změny nákladů. Tím, že na tyto změny nemá ani jeden z dotčených subjektů smlouvy vliv, projeví se změnou v kalkulaci cen.

Změny ve vodohospodářském majetku mohou nastat v případech, kdy se majetek VHS rozšíří o nový, ale také v případě přistoupení či vystoupení dalších obcí či měst do, respektive ze svazku. V případě, že dojde k rozšíření majetku nebo přistoupení nové obce, dojde k navýšení provozních nákladů. Vystoupení některé z obcí pak způsobí snížení

provozních nákladů. Následky všech uvedených změn a postupy jsou blíže rozepsány v příloze koncesní smlouvy a doplněny vzorci pro výpočet.

5.2.5 Historický vývoj cen

Následující tabulky shrnují vývoj několika vybraných proměnných. Těmito proměnnými jsou výše nájemného, úplných vlastních nákladů a na základě změn kalkulačního objemu pro jednotlivé roky také jednotkové náklady. Dále tabulky obsahují zisk a jeho podíl vzhledem k úplným vlastním nákladům a také ceny vodného a stočného bez DPH a včetně DPH. Vývoj daných částek je zachycen od roku 2008 až do současnosti. Vzhledem k množství dat je tabulka rozdělena na čtyři části. Provozovatelem služeb ve vodohospodářské oblasti v rámci uskupení VHS byla po celou dobu společnost Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.

Obecně lze za celou sledovanou dobu zhodnotit, že nájemné, respektive veškeré náklady v rámci kalkulace, pochopitelně rostly, čemuž odpovídá také růst cen vodného a stočného. Tento fakt je výsledkem inflačních tendencí a všeobecným zdražováním a také zvyšováním daňových sazeb. Sazba daně z přidané hodnoty pro tuto komoditu například na počátku sledovaných období tvořila 9 % ze základu daně, pro rok 2010 byla navýšena na 10 %. Výše nájemného výrazně rostla ve všech letech vzhledem k rozsáhlým investičním výdajům v rámci projektu „Čistá Jizera“, v roce 2009, kdy obnova a výstavba infrastruktury započala, dosáhl meziroční nárůst nájemného dokonce 34 %. I tak však nájemné v prvních třech letech v procentech pokrývalo ceny vodného a stočného lehce nad 30 %, tedy přibližně o 15 % méně než nyní. Daleko větší podíl však v těchto letech oproti rokům dalším zabírá zisk, který stojí v následující tabulce za povšimnutí a jeho vývoj je také znázorněn graficky dále.

Tabulka 10: Vývoj cen 2008 – 2010

2008			2009		2010	
	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.
Nájemné (mil. Kč)	18,128	18,157	23,194	25,477	24,600	30,400
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	49,655	44,018	66,323	53,996	69,169	60,260
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,898	2,344	2,254	2,358	2,150	2,380
Jednotkové náklady (Kč)	26,17	18,78	29,43	22,90	32,17	25,32
Zisk (mil. Kč)	5,636	5,405	7,317	5,696	7,380	5,978
Podíl zisku (%)	11,35	12,28	11,03	10,55	10,67	9,92
Cena bez DPH (Kč)	30,19	21,09	32,68	25,31	35,60	27,83
Cena s DPH (Kč)	32,91	22,98	35,62	27,59	39,16	30,61

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

V následujících letech byly dále udržovány předchozí tendence, tedy stále docházelo k růstu úplných vlastních nákladů a k výraznému nárůstu výše nájemného. Meziročně se nájemné v letech 2011 – 2013 zvyšovalo nejvíce z roku 2010 na 2011 o téměř 19 %, další roky již nájemné rostlo klesajícím tempem. Také procentuální část nájemného na celkovou hodnotu vodného a stočného převýšila 40% hranici a přiblížila se tak tendencím současnosti. S přechodem na novou koncesní smlouvu mezi vlastníkem a provozovatelem se razantně změnila výše zisku provozovatele – meziroční pokles z let 2010 na 2011 dosáhl téměř 63 % a v následujícím roce o dalších 23. Jeho výše se následně ustálila. Ceny vodného a stočného se tak modelují dle vývoje úplných vlastních nákladů, respektive dle výše nájemného vypláceného provozovatelem vlastníkovu infrastruktury. Například z roku 2011 na rok 2012 se zvýšil součet cen vodného a stočného o 13 %, přičemž celkové nájemné se v těchto letech zvýšilo o procent 14,7 a vlastní náklady bez nájemného pouze o 1,9 %. Je tedy patrné, že meziročnímu zvýšení vodného a stočného přispívá zejména růst nájemného, nikoli růst zisku provozovatele, jak se často mnozí mylně domnívají. Do zvýšení cen vodného a stočného v roce 2012 také přispěla výrazná

změna sazby DPH z 10 na 14 %, která se následně v roce 2013 opět zvýšila na 15 % platících až dodnes.

Tabulka 11: Vývoj cen 2011 – 2013

	2011		2012		2013	
	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.
Nájemné (mil. Kč)	29,800	35,600	34,718	40,282	37,579	47,422
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	75,255	67,270	81,497	72,107	85,687	80,427
Kalkulační objem (mil. m ³)	2,127	2,380	2,117	2,327	2,090	2,271
Jednotkové náklady (Kč)	35,38	28,26	38,50	30,99	41,00	35,41
Zisk (mil. Kč)	2,356	2,642	2,396	1,670	2,521	3,150
Podíl zisku (%)	3,13	2,44	2,94	2,32	2,94	3,92
Cena bez DPH (Kč)	36,49	28,95	39,63	31,70	42,20	36,80
Cena s DPH (Kč)	40,14	31,85	45,18	36,14	48,54	42,32

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

Pro roky 2014 – 2016, po ukladnění nákladných investičních operací v projektu „Čistá Jizera“, se snižoval růst nájemného, na rok 2015 například vzrostlo jen 1,5 %. S tím souvisí také to, že ceny vodného a stočného se na stejný rok navýšily pouze o 1,9 %.

Tabulka 12: Vývoj cen 2014 – 2016

	2014		2015		2016	
	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.
Nájemné (mil. Kč)	37,998	50,002	37,988	51,312	38,102	56,398
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	89,276	84,260	89,113	85,432	90,173	91,095
Kalkulační objem (mil. m ³)	2,062	2,208	2,029	2,182	2,010	2,180
Jednotkové náklady (Kč)	43,30	38,16	43,92	39,15	44,862	41,787
Zisk (mil. Kč)	2,490	1,764	2,476	1,779	2,470	1,797
Podíl zisku (%)	2,79	2,09	2,78	2,08	2,74	1,97
Cena bez DPH (Kč)	44,50	38,96	45,13	39,96	46,09	42,61
Cena s DPH (Kč)	51,18	44,80	51,90	45,95	53,00	49,00

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

Poslední tabulka shrnuje údaje posledních dvou let, tedy roku 2017 a 2018. Výše nájemného se na rok 2017 opět zvýšila výrazněji, o 9 %, vodné a stočné však meziročně vzrostlo pouze přibližně o 3 %. Následující rok výše nájemného dokonce z důvodu politických tlaků poklesla, konkrétně o 3 %, vodné a stočné však zůstalo zkalkulováno naprosto stejně.

Tabulka 13: Vývoj cen 2017 – 2018

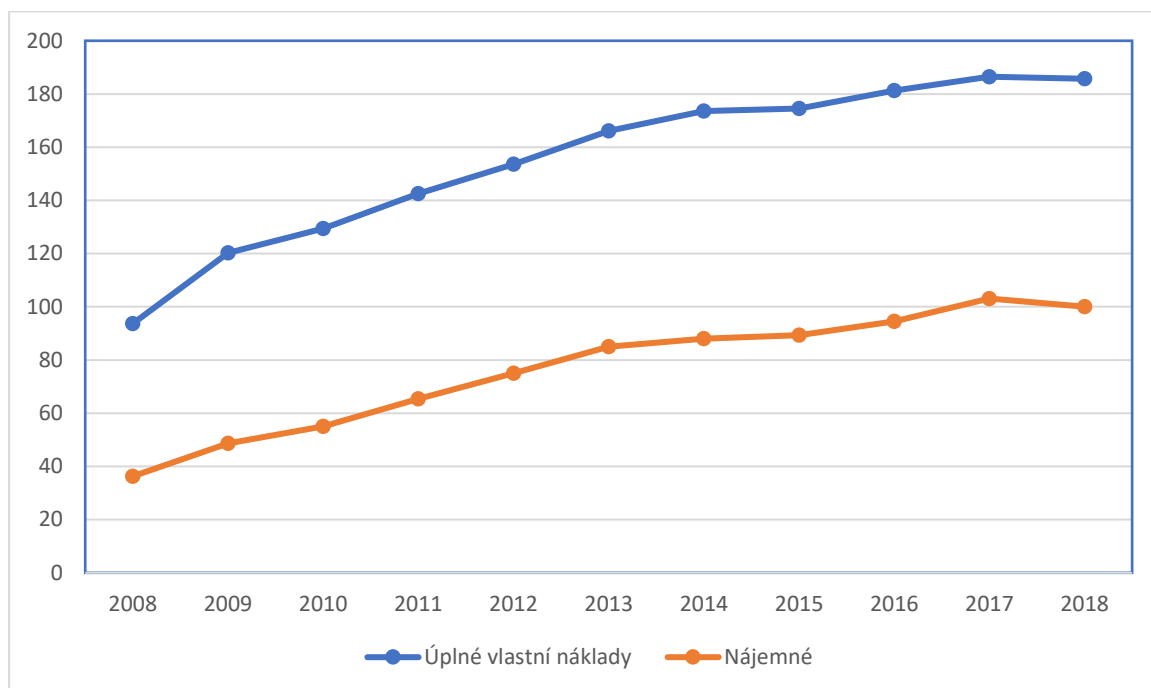
	2017		2018	
	Voda pitná	Voda odp.	Voda pitná	Voda odp.
Nájemné (mil. Kč)	41,601	61,499	40,000	60,000
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	91,073	95,419	90,440	95,231
Kalkulační objem (mil. m ³)	1,992	2,179	1,980	2,176
Jednotkové náklady (Kč)	45,720	43,790	45,677	43,764
Zisk (mil. Kč)	2,485	1,808	2,546	1,855
Podíl zisku (%)	2,73	1,89	2,81	1,95
Cena bez DPH (Kč)	46,96	44,61	46,96	44,61
Cena s DPH (Kč)	54,00	51,30	54,00	51,30

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

Pro zpřehlednění je také vývoj hodnot vybraných stěžejních proměnných shrnut pomocí grafického znázornění. Následuje tedy série 3 grafů ke srovnání úplných vlastních nákladů a nájemného, graf znázorňující vývoj zisku a také ceny vodného a stočného s DPH ve sledovaných letech 2008 – 2018.

Prvním grafem je tedy srovnání úplných vlastních nákladů a nájemného v milionech korun, které je právě v úplných vlastních nákladech také obsaženo. Obě ze složek kalkulace, jak je i z předchozího textu patrné, nabývají stále rostoucích hodnot, krom roku posledního. Z grafu je však také patrné, jakou podstatnou část úplných vlastních nákladů nájemné tvoří

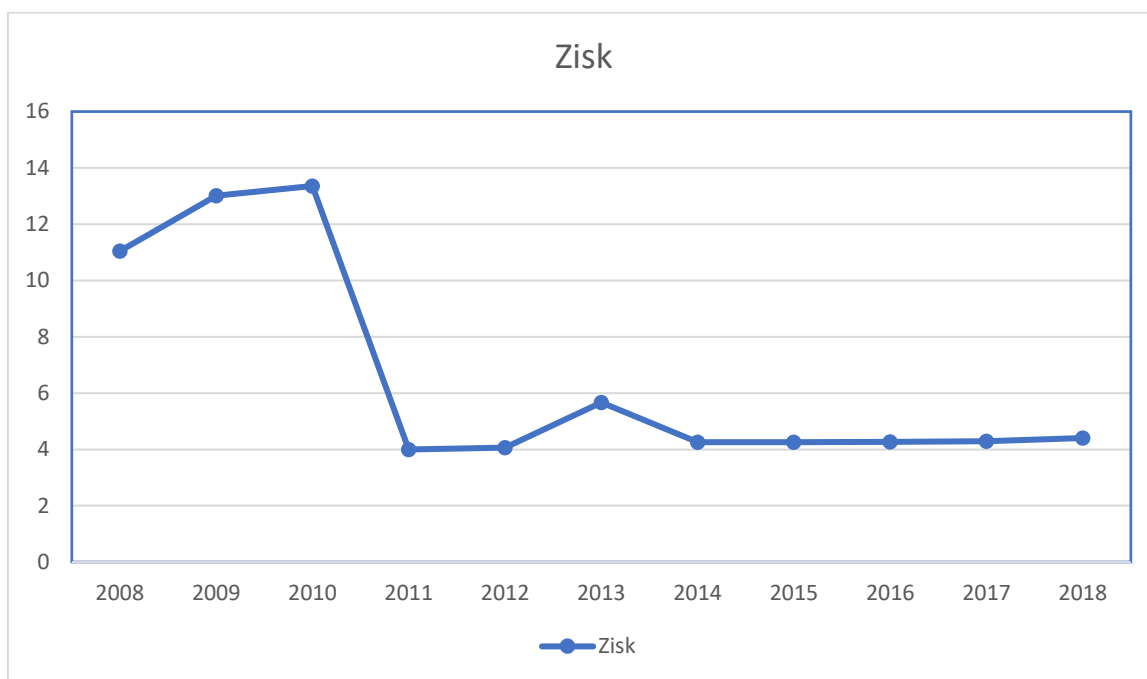
a jak zásadní roli tedy hraje při cenových kalkulacích odvíjených právě z úplných vlastních nákladů. Za povšimnutí také stojí prudší vývoj první poloviny období, jak je již dříve zmiňováno, zatíženého projektem „Čistá Jizera“, jelikož výše nájemného se odvíjí od množství potřebných prostředků na obnovu a rozvoj infrastruktury, na které je právě nájemné určeno.

Obrázek 4: Vývoj úplných vlastních nákladů a nájemného v letech 2008 – 2018

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

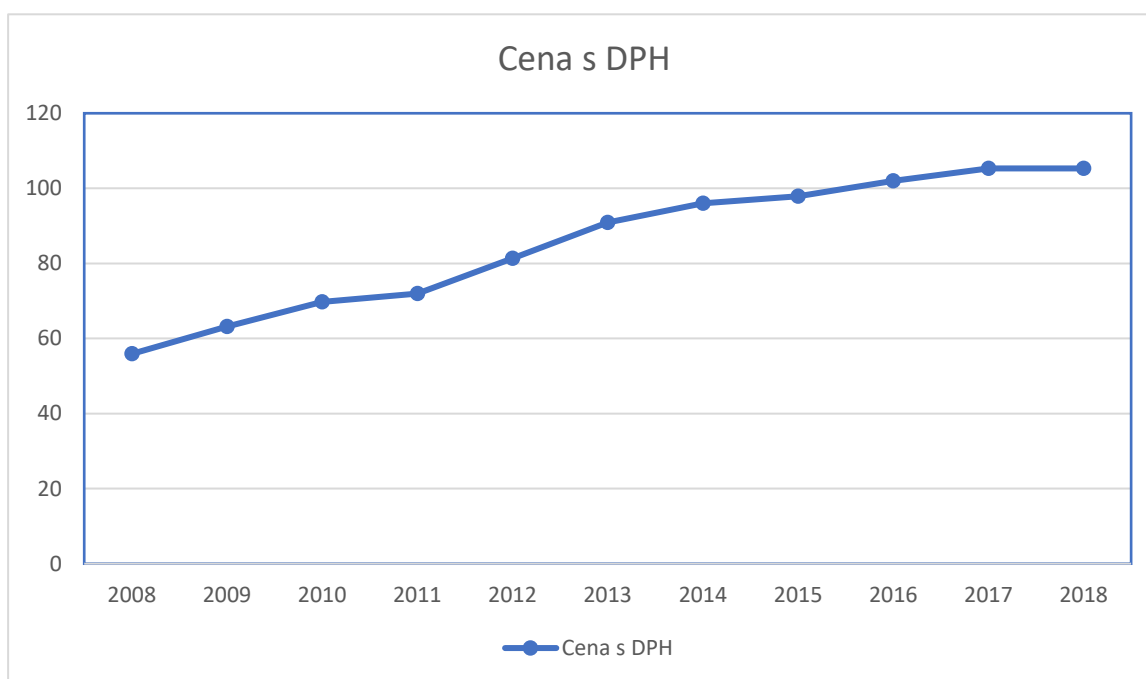
Druhý z grafů zaznamenává zajímavý vývoj celkového minimálního požadovaného zisku v milionech korun plynoucího provozovateli za poskytování vodohospodářských služeb. Zde je patrná rapidní změna pro kalkulaci zisku přicházející s novou koncesní smlouvou mezi subjekty z roku 2010. Od té doby nejenom, že se zisk výrazně snížil, je ale také garantována jeho fixní hodnota měnící se pouze o inflaci či změny v majetkovém složení na straně vlastníka infrastruktury.

Obrázek 5: Vývoj zisku provozovatele v letech 2008 – 2018

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

Posledním z grafů je stěžejní vývoj cen vodného a stočného v daném období vyjádřený v korunách. Je z něho pro obyvatele města bohužel zřetelné, že za posledních deset let není daleko od svého zdvojnásobení (konkrétně ceny vzrostly o 89 % po zaokrouhlení). Na druhou stranu tento vývoj není ojedinělý pouze pro danou obec, jak bude dokázáno v dalších kapitolách, a není ani neoprávněný vzhledem k všeobecnému růstu cen a potřebě rozsáhlých investičních akcí. V posledních letech je navíc růst spíše pozvolný a nedochází k výrazným změnám.

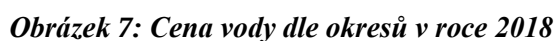
Obrázek 6: Vývoj cen vodného a stočného včetně DPH

Zdroj: vlastní zpracování na základě dostupných materiálů

Co se týče predikce do budoucna, určitě nelze předpokládat snižování vodného a stočného, a to ani s přechodem podílu akcií SČVK společnosti Veolia na Severočeskou vodárenskou společnost, tedy do rukou české společnosti, jelikož zisk provozovatele hraje v kalkulaci cen nevýrazný podíl. Drobné zlepšení by mohlo nastat se snížením sazby DPH pro tuto komoditu z 15 na 10 %, kterou v současnosti navrhuje ministerstvo financí v rámci novely zákona o DPH. Většina států Evropské unie totiž stanovuje tuto sazbu nižší, řádově od 1 do 10 %. Na druhou stranu některé zdroje hovoří o zvyšování podílu jiných odvodů státu, například prostřednictvím poplatků provozovatele za podzemní vodu či odvádění odpadních vod, které se koneckonců na cenách vody pro konečného spotřebitele opět

5.3 Srovnání s dalšími poskytovateli

Nejprve však přehled celkových cen vodného a stočného na našem území. Ty shrnuje následující mapa České republiky rozdělená do jednotlivých okresů. Kromě celkové ceny vodného a stočného na daném území zde je také barevné rozlišení cen dle legendy, nejdražší ceny jsou pak v okresech vybarvených do červena, levnější pak v odstínu zelené.

83

Z uvedeného obrázku vychází, že ceny ve vybrané oblasti spadající do okresu Semily jsou jedny z nejvyšších na území republiky. Uvedené ceny je však potřeba považovat za orientační, v řadě území jsou totiž ceny určené dvousložkově, tedy dle pevné a pohyblivé části. Tak tomu je například v případě Sokolovska, Karlových Varů či v okresech Jihočeského kraje, včetně z mapy „nejdražšího“ okresu, okresu Tábor.

Nyní zde budou blíže rozepsány alespoň zástupci dalších poskytovatelů daných služeb s cílem nalézt určité zákonitosti ovlivňující výši cen včetně porovnání s vybranou stěžejní formou poskytování uplatňovanou ve městě Lomnici nad Popelkou.

Vodohospodářská a obchodní společnost a.s.

Společnost vybrána jako zástupce soukromé české společnosti, provozovatele a současně vlastníka s relativně nižší kalkulovanou cenou vody.

Vodohospodářská a obchodní společnost (dále VOS) operuje na Jičínsku, tedy regionu velmi blízkému Lomnici nad Popelkou. Byla založena v roce 1994 obcemi v daném regionu v čele s Jičínem, Hořicemi, Novou Pakou, Kopidlnem, Lázněmi Běláhrad a rozsáhlou řadou menších obcí jako akciová, tedy soukromý, samostatný subjekt úzce navázaný na její členské obce. Společnost v současnosti zaměstnává 128 zaměstnanců a je vlastníkem vodohospodářské infrastruktury a současně také provozovatelem služeb. Tomu tak však není příliš dlouho, do roku 2017 byla společnost běžným provozovatelem, starala se tak zejména o dodávku vody a běžné opravy majetku, vyplácela přitom obcím jakožto vlastníků infrastruktury nájemné a v případě výstavby či rozsáhlých oprav obcím poskytovala určitý finanční příspěvek. V roce 2017 se však situace změnila a společnost se také stala vlastníkem infrastruktury současných akcionářů – obcí Jičín, Sobotky, Lázní Běláhrad, Nové Paky, Hořic, Libáně, Kopidlna, Pecky a Oseku. Odprodej majetku byl přitom realizován navýšením základního kapitálu VOS upsáním nových akcií se splacením pomocí nepeněžitěho vkladu, tedy vodohospodářského majetku obcí. Hlavním důvodem změny je zejména osvobození obcí od zodpovědnosti za potřebné investice a opravy infrastruktury a jiných nákladných aktivit s vlastnictvím spojených, ale také jednotný provoz a správa v rukou odborné společnosti a současně také posílení společnosti VOS jako takové (Vodohospodářská obchodní společnost, 2017).

Kalkulaci cen na rok 2018 společnosti VOS shrnuje následující tabulka (*lze porovnat s kalkulací SčVK na straně 52*). Úplná kalkulace dostupná také na internetových stránkách společnosti je obsažena v příloze B této práce.

Tabulka 14: Kalkulace cen VOS

Název	Voda pitná	Voda odpadní
	Částka	
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	84,952	96,103
Zisk (mil. Kč)	3,500	3,750
Podíl zisku (%)	4,12	3,90
Celkem ÚVN + zisk (mil. Kč)	88,452	99,853
Kalkulační objem (mil. m ³)	2,626	2,856
Cena bez DPH (Kč/m³)	33,68	34,96
DPH 15 % (Kč)	5,06	5,25
Cena včetně DPH (Kč/m³)	38,74	40,21

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace cen pro vodné a stočné pro rok 2018

Cena za vodu stanovená dle kalkulace VOS na rok 2018 dosahuje tedy výše 78,95 Kč. Ještě překvapivější však je, že se tato výše v jičínském regionu nezměnila za posledních 5 let.

Bližším porovnáním je zjištěno následující:

- I. V nákladových položkách SčVK převyšuje VOS v případě kategorie „Materiál“ pouze o menší část, o výrazně vyšší pak v kategoriích „Mzdy“ (o téměř 7 mil. Kč), „Ostatní přímé náklady“ (o 12,5 mil.) a „Provozní náklady“ (o 8,8 mil.).
- II. VOS v rámci nákladů převyšuje SčVK v kategorii „Energie“, „Finanční náklady“, „Výrobní režie“ a „Správní režie“.
- III. V rámci ostatních přímých nákladů VOS využívá odpisů majetku ve výši 41,412 mil. Kč, SčVK žádných, jelikož není vlastníkem vodohospodářské infrastruktury. To je však značně přebito částkou nájemného, kterou má pro tento rok SčVK spočítanou na 100 mil., VOS pouze 4,8 mil. Kč. V částce oprav VOS výrazně převyšuje SčVK – 46,64 mil. vs. 5,42 mil.
- IV. Po sečtení veškerých nákladů obou společností vznikají úplné vlastní náklady, pro SčVK ve výši 185,671 mil. Kč, pro VOS 181,055 mil. Kč, tedy společnost SčVK kalkuluje náklady o 4,616 mil. méně.

- V. Výrazný opak nastává u kalkulačního objemu společností: SčVK v kalkulaci uvádí celkem 4,156 mil. m³ fakturovaného množství vody, kdežto VOS 5,482 mil. m³, tedy o 1,326 mil. m³ více, což se v konečném výpočtu projeví výrazně, jelikož touto částkou jsou děleny úplné vlastní náklady.
- VI. Společnost VOS dále kalkuluje s vyšším ziskem než SčVK o 2,849 mil. Kč (konkrétně VOS 7,250 mil. Kč, SčVK 4,401 mil. Kč), které jsou přeneseny zpět do regionu v podobě investic do infrastruktury. Ani to však výrazně nesníží rozdíl mezi cenami vodného a stočného.
- VII. Po součtu úplných vlastních nákladů a zisku jednotlivě pro vodné a stočné a vydělení kalkulačními objemy, vychází SčVK vodné 54 Kč (bez DPH 46,96 Kč) a stočné 51,30 Kč (bez DPH 44,61 Kč), pro VOS vodné 38,74 Kč (bez DPH 33,68 Kč) a stočné 40,21 Kč (bez DPH 34,96 Kč). Celkově tak 1 m³ odběratele SčVK stojí 105,3 Kč, zákazník v rámci VOS pouze 78,95 Kč, o 26,35 Kč méně.
- VIII. Za takto zásadním rozdílem cen nestojí ani tak výše nákladů, ale zejména právě nižší kalkulační objem společnosti SčVK. Aby se tak dostala na podobnou úroveň celkových jednotkových nákladů při stejném kalkulačním objemu, musela by snížit úplné vlastní náklady o 50 mil., tedy na 135,671 mil. Kč.
- IX. Za povšimnutí také stojí daň z přidané hodnoty, respektive její výše, kterou zaplatí zákazníci SčVK v porovnání se zákazníky VOS. Stejných 15 % se v závěru tím, že navyšuje různě vysoké základy daně, projeví v cenách SčVK 13,73 Kč, u vodného a stočného VOS však pouze 10,31 Kč.

Z předchozího je tedy patrné, jaký vliv na konečnou výši vodného a stočného má fakturované množství vody.

Frýdlantská vodárenská společnost, a.s.

Společnost vybrána jako zástupce menší soukromé české společnosti, provozovatele a současně vlastníka s relativně vyšší cenou vody.

Menší, ryze českou společností provozující vodohospodářské služby je Frýdlantská vodárenská společnost (dále FVS) působící na severu Čech. Společnost zajišťuje dodávky pitné vody a odvádí vodu odpadní na území 4 měst a 12 obcí, kupříkladu ve Frýdlantu, Raspenavě, Novém Městě pod Smrkem, Hejnicích či v Bílém Potoku. Společnost je akciová a stejně jako v předchozím příkladu, i tady jsou akcionáři jednotlivé obce, které rokem 2016 vložily do společnosti vlastní vodohospodářský majetek k jeho jednotné

správě a navýšily tak základní kapitál společnosti. Frýdlantská vodárenská se tak stala také majitelem infrastruktury, u některých obcí však stále hradí nájemné (Frýdlantská vodárenská společnost, a.s., 2017).

Na internetových stránkách je dostupná kalkulace k roku 2017, pro účely této práce k analyzování základních charakteristik však postačí. V následující tabulce jsou tak popsána data vztahující se k tomuto roku, úplná kalkulace je pak přílohou C na konci práce.

Tabulka 15: Kalkulace cen FVS na rok 2017

Název	Voda pitná	Voda odpadní
	Částka	
Úplné vlastní náklady (mil. Kč)	28,932	18,904
Zisk (mil. Kč)	3,329	1,227
Podíl zisku (%)	11,51	6,49
Celkem ÚVN + zisk (mil. Kč)	32,261	20,131
Kalkulační objem (mil. m ³)	0,810	0,405
Cena bez DPH (Kč/m ³)	39,83	49,71
DPH 15 % (Kč)	5,97	7,46
Cena včetně DPH (Kč/m ³)	45,80	57,17

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálu Kalkulace ceny vody pitné a odkanalizované 2017

Z dané kalkulace je patrné, že i tato společnost patří mezi ty dražší poskytovatele služeb v České republice, pro rok 2017 stál 1 m³ celkem 102,97 Kč, na rok 2018 se cena opět zvýšila na 105,29 Kč (vodné 46,47; stočné 58,82 Kč). Jelikož se jedná o relativně malou společnost, nedají se porovnávat její náklady se společnostmi SčVK, nicméně určité jevy charakterizovat lze.

Z oblasti úplných vlastních nákladů dle kalkulace nabývají až překvapivě vysokých částek celkové mzdové náklady společnosti. Ty se podílejí na součtu vodného a stočného více jak 27 %, u SčVK to je například něco přes 12 %. Mzdy společnosti tak dokonce převyšují i ostatní přímé náklady, zahrnující nájemné, odpisy či opravy, které u předchozích společností tvořily velkou většinu úplných vlastních nákladů, u SčVK například téměř 48 %, FVS však 23,5 %. Tím je zřejmé, jaký vliv mají v tomto případě výnosy z rozsahu

společností a také to, že tyto služby vyžadují množství kvalifikovaných zaměstnanců. U zmíněných ostatních přímých nákladů jsou výraznými složkami odpisy (5 mil. Kč) a prostředky na obnovu infrastruktury (4,8 mil. Kč).

Výše úplných vlastních nákladů by však nebyla tak zásadní, velký vliv má opět relativně nízký kalkulační objem, zejména pak v případě odpadní vody, která se tímto faktem vyšplhala až na 57,17 Kč, pro rok 2018 dokonce na 58,82 Kč/m³. Stočné nabývá ostatně již historicky daleko vyšších hodnot než vodné. Z roku 2016 na 2017 však postihl výrazný meziroční nárůst cenu vodného, a to o více než 14 %, což vzniklo důsledkem růstu investičních prostředků k obnově vodovodní infrastruktury. Relativně vysoké hodnoty dosahuje i kalkulovaný zisk provozovatele, z celkové ceny 6,93 %, který však společnost opět převede do hodnoty majetku v podobě investic, jelikož je současně také vlastníkem infrastruktury a musí tedy finančně zajistit jeho obnovu.

Další zástupci již vybráni nejsou vzhledem k nedostatku informací ke kalkulacím cen. Obecně však lze charakterizovat, že stěžejním determinátorem cen je právě velikost kalkulačního objemu, tzn. že větší města, ale také průmyslové části obcí, kde jsou výraznými odběrateli firmy, těží právě z fakturovaného množství.

5.4 Sociálně únosná cena pro vodné a stočné

Zajímavý pohled na ceny přichází s institutem sociálně únosných cen (dále SÚC) v rámci vodohospodářských služeb. Jejich přehled dle krajů je zveřejňován Státním fondem životního prostředí ČR v souladu s Operačním programem Životního prostředí (zkratkou OPŽP). Obecně je únosná hranice pro vodné a stočné stanovena jako 2 % průměrných čistých příjmů domácnosti za rok při považované spotřebě 80 l/os*den, resp. 29,22 m³/rok.

Tabulka 16: Sociálně únosné ceny vodného a stočného v krajích ČR

Kraj	Průměrný roční čistý příjem domácnosti dle krajů za rok 2016 (Kč/os)	SÚC 2018 (Kč/m ³) vč. DPH	SÚC 2018 (Kč/m ³) bez DPH
Hl. m. Praha	214 296	153,66	133,62
Jihočeský	153 229	109,87	95,54
Jihomoravský	166 200	119,17	103,63
Karlovarský	164 077	117,65	102,31
Královéhradecký	165 796	118,89	103,38
Liberecký	163 865	117,50	102,17
Moravskoslezský	140 678	100,87	87,72
Olomoucký	165 611	118,75	103,26
Pardubický	148 944	106,80	92,87
Plzeňský	165 254	118,50	103,04
Středočeský	174 701	125,27	108,93
Ústecký	148 178	106,25	92,39
Vysočina	153 139	109,81	95,49
Zlínský	143 932	103,21	89,75

Zdroj: vlastní zpracování na základě: Operační program životního prostředí, 2017

V porovnání s maximální hranicí sociální únosnosti obsažené v předchozí tabulce jsou skutečné ceny v krajích ČR relativně nízké. Jsou tedy stanovovány v souladu s pravidly státního fondu. Často je však v příjmech dosahovaných v krajských městech ve srovnání s menšími obcemi výraznější rozdíl, který nelze spravedlivě zachytit zprůměrováním. Hranici SÚC pro Jihočeský kraj (109,87 Kč vč. DPH) by mohl prolomit Tábor, kde voda dle některých zdrojů dosahuje 105,06 Kč, dle jiných však až 114,36 Kč, zde se totiž jedná o dvousložkovou cenu a její určení tak nelze jednoznačně vyměřit. Největší rozdíl mezi sociálně únosnou a reálnou cenou je pak v Praze, kde výhoda nízkých cen tkví ve velkém množství odběratelů a hustém osídlení, díky kterému vodohospodáři nemusí zavádět infrastrukturu několik kilometrů kvůli malému množství zákazníků, jako je tomu na vesnicích.

5.5 Vlastní kalkulace

Na konci kapitoly pojednávající o cenách vodného a stočného, jejich podrobné tvorbě, vývoji a kalkulacím a také srovnání s ostatními poskytovateli se nabízí provést vlastní kalkulaci pro případ, že by město mělo zabezpečovat vodohospodářské služby samo. Pro tyto účely by pak dle autorky bylo vhodnější založit samotný subjekt a oddělit tak fungování obce od poskytování vodohospodářských služeb.

Takto lze vyčíslit pouze přibližné sumy odpovídající kalkulačnímu objemu, ne přesné výše, které by provoz vyžadoval. Částky dle jednotlivých oblastí jsou vyčísleny v následující tabulce. Kalkulovaný objem vody pro danou obec je 289 000 m³.

Tabulka 17: Vlastní kalkulace ceny

Název	Částka (Kč)
Materiál	1 650 000
Energie	1 880 000
Mzdové náklady	2 066 680
Ostatní přímé náklady	4 480 000
Provozní náklady	2 480 000
Výrobní režie	990 000
Správní režie	1 010 000
Úplné vlastní náklady	14 556 680
Zisk	2 000 000
Podíl zisku (%)	13,85
Prostředky na rozvoj a obnovu infrastrukturního majetku	8 000 000
Celkem ÚVN + zisk + prostředky na rozvoj a obnovu	24 556 680
Kalkulační objem (m³)	289 000
Cena bez DPH (Kč/m³)	84,97
DPH 15 % (Kč)	12,75
Cena včetně DPH (Kč/m³)	97,72

Zdroj: vlastní zpracování

Jednotlivé složky úplných vlastních nákladů jsou nazvány obecně, stejně jako v reálných kalkulacích společností, které jsou přílohami. Ostatní přímé náklady například SČVK čítají odpisy majetku v přibližné výši 3 500 000 a oprav ve výši 980 000 Kč. Nebylo by zde však nutné vyplácet nájemné, protože město by v tomto případě nakládalo s vlastním majetkem.

Jeho protiváhu tak tvoří odpisy. Výraznou položkou jsou také mzdové náklady, jelikož provoz musí být zajištěn určitým množstvím lidí. Pro tuto kalkulaci je počítáno s 1 osobou administrátora, který by zajišťoval veškeré výkazy a potřebnou dokumentaci, soulad provozu se zákony, ale také by řešil získávání dotací. Kalkulovaná odměna za jeho práci by činila 29 000 Kč hrubého, i s odvody státu tedy za celý rok 466 320 Kč. Dále by zde musely být zaměstnány další 4 osoby s kalkulovanou hrubou mzdou 23 000 Kč, záleželo by však na konkrétní pozici. Některý ze zaměstnanců by zajišťoval chod ČOV, další by byli potřeba na zajišťování oprav a havárií nebo realizaci přípojek apod. Ročně tak mzdové náklady za tyto 4 zaměstnance tvoří celkem 1 479 360 Kč. Do celkových mzdových nákladů je však započítáno navíc 121 000 Kč jako rezerva na prémie zaměstnanců k udržení jejich pracovní motivace a spokojenosti.

Po sečtení jednotlivých podoblastí úplných vlastních nákladů v kalkulaci vychází částka 14 556 680 Kč. Tato částka se však výrazně navýší o zisk, který byl v kalkulaci stanoven ve výši 2 000 000 Kč. Je zde však potřebná rezerva na investice na rozvoj a obnovu infrastruktury, kterou samotný zisk pokrýt nemůže. Proto je v kalkulaci dodatečných 8 000 000 Kč počítaných právě s tímto záměrem. Ostatně v současné reálné situaci je v kalkulaci SčVK započítáno 100 mil. nájemného VHS, které jsou právě reinvestovány společnostmi do infrastruktury. Ročně v průměru VHS investuje do vodohospodářského majetku spadajícího na území města přibližně 7 mil. Kč. V kalkulaci je proto počítáno s podobnou částkou tak, aby byla zachována současná tendence, tedy pravidelné obnovování zastaralé infrastruktury, které je na našem území téměř 53%. Je zde však také potřebná určitá rezerva, jelikož z kalkulačního objemu je zhruba třetina nefakturovaná, část vody slouží k technologickým účelům a část je ztrátou z rozvodů.

Celková cena včetně DPH by dle kalkulace vycházela na 97,72 Kč pro daný kalkulační objem. Takto by bylo od spotřebitelů vyfakturováno necelých 19 mil. Kč, to však i s DPH, bez DPH přibližně 16,371 mil. Kč. Jsou zde však ještě další poplatky státu, daň z příjmu, poplatky za odebranou vodu a vodu odpadní a také odvody za zaměstnance, tedy další snížení zhruba o 2 mil. Kč. Dosud nezmiňovanou částkou jsou také splátky úvěrů, které bez úroků činí 2,5 mil. Kč. Tímto zbývá částka přibližně 11,5 mil. ke splacení provozních nákladů bez těch, které se odvádí státu, tedy potřebné chemikálie a další, energie, výplaty zaměstnanců, opravy apod., které jsou vyčísleny na přibližných 8,7 mil. Kč. V tomto

případě by pak zbylo na investice případných 2,8 mil. Kč. Výsledek z poskytování služby by pro společnost neměl být však ztrátový, přičemž, jak již bylo uvedeno výše, je nutné zajistit pravidelnou údržbu a obnovu vodovodů a kanalizací a samozřejmě také kvalitu vody. Tomu relativně také mohou napomoci dotační programy zaměřené na tuto oblast, každá dotace však vyžaduje finanční spoluúčast. A nejen ve financích je problém. Obec by musela zajistit provoz od prvopočátku tak, aby během přechodu nevznikl žádný rozdíl mezi původním provozem a provozem novým, včetně nutnosti vysoké kvalifikační úrovně zaměstnanců tak, aby zabezpečili vše potřebné samostatně.

6 Shrnutí poznatků, vyslovení návrhů a doporučení

Na základě teoretických poznatků bylo přiblíženo několik možných forem pro poskytování vodohospodářských služeb. V první řadě přichází rozhodnutí, zda ponechat službu ryze veřejnou, či ji do jisté míry přenést na externí, potažmo soukromý subjekt. Řada obcí se v praxi přiklání k druhé ze zmíněných možností, jelikož samostatné zajišťování služby by bylo značně administrativně, finančně i časově náročné a ani pro konečné spotřebitele by to leckdy vzhledem k cenám a kvalitě služeb nebylo ideálním řešením.

Druhou z řešených otázek je právě míra přenesení odpovědnosti, tedy zda provoz zabezpečit soukromou společností a ponechat vlastnictví a práva a povinnosti s ním spojené v rukou obcí, či přenést obojí na externí správce a provozovatele. Popřípadě také, zda spojit síly s okolními obcemi a určitého svazku nebo spolupracovat v založené soukromé společnosti. Návod na vhodné řešení však neexistuje, nelze stanovit, jaký způsob je vhodný a proč, navíc je zde množství zainteresovaných skupin s odlišnými cíli a potřebami, jejichž shoda nenastane v žádných z nabízejících se řešení.

V nejobecnější rovině by měla být určitou determinantou snaha o blaho lidí, o uspokojení jejich základní potřeby a nutné podmínky života, kterou voda je. S tím je spojený také soulad provozu s veškerými zákonnými, hygienickými, technickými i bezpečnostními pravidly, která musí být nutně dodržena, ať je forma vztahů jakákoli. Ostatně obce a města jsou zodpovědné za tuto oblast také z důvodu, že jsou lidem blíže, znají je a jejich potřeby a zájmu veřejnosti by měly alespoň z části podrobit veškeré rozhodování.

Z vnějšího pohledu autorky práce je určitě vhodné přenést poskytování služby na určitý subjekt. Vhodné je také spojit síly s ostatními obcemi v rámci regionu, protože platí, že čím větší a silnější subjekt je, tím výrazně nižších cen může pro své spotřebitele dosáhnout a tím také naplnit jejich spokojenost s poskytováním, jelikož ta je posuzována zejména právě dle výše cen. Zda pak přenést vodohospodářský majetek do vlastnictví dobrovolného svazku obcí či akciových společností již poté není tak podstatné a v české praxi jsou obě formy používány. V případě svazku je majetek obce vložen do správy

subjektu a spolu s ostatními jej pak sdílí po dobu existence vztahů, u akciových společností je pak daný podíl vyjádřen určitým množstvím akcií.

Dále je však podstatná otázka samotného zajištění provozu. Ten může být přímo v rukou akciové společnosti či svazku obcí společně s vodohospodářským majetkem, pak se výraznou nákladovou položkou stanou odpisy majetku, které však nejsou spojené s reálným vynaložením prostředků, nebo ho může zajišťovat další soukromý subjekt, který pak platí vlastníkově relativně vysoké nájemné, což se opět v kalkulaci projeví. Navíc jsou tyto soukromé subjekty velmi často členem nadnárodních koncernů, které jsou mezi obyvatelstvem velmi nepopulární kvůli odlivu částí zisků do zahraničí a shledány jako „viníci“ zdražování. Není však pravidlem, že společnost se zahraničním podílem kalkuluje ceny vyšší než společnost česká. Existují zde jiné determinanty, zejména právě kalkulovaný objem fakturované vody dle množství spotřebitelů. Co do množství poskytovatelů, autorka se přiklání spíše ke spojení vlastníka a provozovatele služby, jelikož obecně platí, že čím je více subjektů, mechanismů a zaměstnanců, tím dražší zajištění služby bude a tím vyšší budou také ceny vodného a stočného.

A nyní konkrétně k situaci ve městě Lomnici nad Popelkou. Vlastníkem infrastruktury je zde dobrovolný svazek obcí, provozovatelem jsou Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. Provozovatel jako takový je velký, jeho ceny jsou však kalkulovány samozřejmě pro území VHS, tedy území s relativně nižším kalkulačním objemem nežli v jiných regionech. To je právě stěžejní příčinou vyšších cen vodného a stočného. Určitou roli hraje také vyšší nájemné, alespoň dle této položky kalkulace v poměru s ostatními položkami a jinými provozovateli. Vodohospodářské sdružení však negeneruje zisky a veškeré příjmy navrácí zpět ve formě investic. Otázkou je, zda je navýšení v kalkulaci, a tedy i navýšení cen, spravedlivě rozloženo v podobě investic mezi jednotlivé obce. Ať je to však jakkoli, úplné vlastní náklady zde nejsou o tolik vyšší než například u Vodohospodářské a obchodní společnosti operující na Jičínsku, rozdíl v cenách tu ovšem určuje kalkulační objem. Co se týče zisku provozovatele, tedy SčVK, ten je až překvapivě nízký a v konečném výsledku cen hraje minimální roli. Tomu tak je také díky platné koncesní smlouvě mezi subjekty, která je pro stranu VHS velmi příznivě sestavená.

Vlastní kalkulaci v poslední kapitole pojednávající o cenách byla spočtena o něco nižší cena vody pro případ samostatného provozování, nežli je aktuálně fakturovaná.

Tedy teoreticky by mohlo být dosaženo nižších. Částka 97,72 byla získána na základě poměrů z reálné kalkulace SčVK přepočítaného však pro kalkulační objem území, tedy 289 000 m³. Částky se ale od reality samozřejmě mohou odchylovat. V následujícím opačném odečtení jednotlivých částek od vyfakturovaných výnosů je však patrné, že by příjem při samostatném provozování služby nepostačil na množství potřebných investic. Nehledě na další náročnost procesů, kterou nelze jednoduše vyčíslit. I to tedy autorku utvrzuje ve vhodnosti formy, která je aktuálně ve městě realizovaná. Jednoduše není příliš prakticky možné zajišťovat službu jako takovou samostatně a nelze to závěrem této práce doporučit po zohlednění veškerých vlivů.

Po uvážení, jaký dopad má v kalkulacích objem vody, je otázkou, jestli není možné ho navýšit, například spojením s dalším regionem či společností. Možností do budoucna by bylo například spojení VHS se Severočeskou vodárenskou společností, operující ve zbytku Libereckého a Ústeckého kraje, která se stane vlastníkem SčVK. Co do rozsahu by mohlo být spojení pro území VHS pozitivní, negativním by se však mohlo stát z důvodu oslabení vyjednávací pozice při vstupu do takto rozsáhlé společnosti a také relativnímu „oddálení“ služby od občanů měst a obcí VHS.

Budoucí vývoj se však nejeví negativně, alespoň co se týká cen pro spotřebitele. Vlivem medializace a nespokojenosti občanů s výší cen v obcích není předpokládáno, že by se dále v nastávajících letech výrazně zvyšovala, nicméně snižování s největší pravděpodobností také nenastane. Celá situace okolo cen vodohospodářských služeb se navíc stala také politickým tématem a další vývoj tedy bude o to víc zvažovaný. Chybné by však bylo, kdyby se forma poskytování služby měnila se změnou politické situace.

Změna by mohla nastat po roce 2020, kdy končí svazku VHS smlouva s provozovatelem SčVK, a není tak jasné, jaký z možných modelů provozu bude dále zvolen. O tom také hovoří studie blíže popsána v textu této práce. Pokud by radou svazku byl vybrán vlastnický model nebo model smíšený, tedy pokud by se rada rozhodla provést některou z razantních a finančně náročných změn, ceny vodného by se určitě výrazně navýšily. K tomu ale dle názoru autorky rada nebude chtít přistoupit a zvolí raději stávající, oddílný model. Pak na druhou stranu záleží, jaké podmínky ve veřejné soutěži některý z potenciálních provozovatelů předloží a zda budou ceny fixovány podobně, jako je tomu v současné smlouvě. Také se může během rozhodování o budoucí formě objevit investor

či jiný způsob, jak počáteční náklady vlastnického či smíšeného modelu pokrýt. Tak či tak, vzhledem k celkové náročnosti ostatních modelů by autorka doporučovala zůstat právě u modelu oddílného.

Ke zmírnění cen by mohlo pomoci možné snížení sazby DPH pro tuto komoditu, které však může být následováno zvýšením poplatků pro poskytovatele. I v této oblasti tak platí všeobecné zvyšování administrativní náročnosti a finančního zatížení ze strany státu, ačkoli se jedná o službu veřejného charakteru. Na druhou stranu stát chrání obyvatele regulací pro výpočet cen určením možného uplatnění pouze oprávněných nákladů a přiměřeného zisku. Vzhledem k výši cen v regionu je také na tomto místě vhodné připomenout jejich sociálně únosnou hranici, které ceny na území nedosahují.

Závěr

Vodohospodářské služby jsou stěžejními pro životy lidí, ale také otázkou strategickou a politickou. Je tedy potřebné celou oblast legislativně ošetřit, tak jako ostatně veškeré služby veřejného zájmu. Právě právní vztahy jsou podstatnou částí práce.

Veřejné služby spadají do oblasti správního práva, první kapitola proto začíná právě jeho základy. Veřejné služby jako takové nejsou upraveny celkově jedním legislativním dokumentem, pojem není ani nikde v zákoně definován. Pro jednotlivé oblasti služeb však existují samostatné zákony a doplňující vyhlášky tak, aby byla daná problematika komplexně vymezena. Vláda České republiky se problematikou veřejných služeb blíže zabývala v období před vstupem do Evropské unie, přičemž řešila zejména jejich standardizaci, dostupnost a kvalitu. Cílem je vždy to, aby byly všem dostupné a naplňovaly účel veřejného blaha.

Diplomová práce na téma Právní vztahy při poskytování služeb podniky veřejných služeb shrnuje legislativní rámec pro poskytování vodohospodářských služeb. Sepsána byla na základě sekundárních dat získaných pomocí rešerší zákonů a odborné literatury. Práce se zaměřuje zejména na formy poskytování vybraných služeb a cenovou tvorbu, jež aplikuje do reálného systému uplatňovaného ve městě Lomnici nad Popelkou. Část zabývající se kalkulacemi byla zpracována metodami analýzy a komparace. Výpočty dat obsažených v různě zaměřených tabulkách v rámci části cenové tvorby, byly provedeny jednoduchými matematickými postupy zejména na základě poměrů vzhledem ke kalkulačnímu objemu, výpočtu procent či meziročního tempa.

Stěžejní část práce přibližuje různé subjekty činné v oblasti vodohospodářských služeb, vztahy mezi nimi a výhodami či nevýhodami různých podob provozu. To je následováno vybraným příkladem z praxe. Ekonomická část poté vymezila základní aspekty tvorby cen vodného a stočného a snažila se nalézt určité zákonitosti. I tato část byla aplikována na tentýž provoz doplněný dvěma dalšími provozovatelé k jejich vzájemnému porovnání.

Stanoveným cílem diplomové práce bylo nalézt optimální formu pro poskytování vodohospodářských služeb ve městě Lomnici nad Popelkou. K jeho splnění napomohly

také vymezené dílčí cíle, tedy proniknutí do problematiky provozu a nalezení determinant ovlivňujících výši cen. To vše odpovídá i výzkumným otázkám, položeným v úvodu práce.

Výsledkem práce je za optimální formu poskytování vodohospodářských služeb ve městě Lomnici nad Popelkou shledána forma stávající. Tím je přenesení vlastnictví infrastruktury na dobrovolný svazek obcí, Vodohospodářské sdružení Turnov, a jím uzavřená koncesní smlouva se Severočeskými vodovody a kanalizacemi, a.s. jakožto provozovatelem. Tento model provozování se nazývá oddílný. Důvodem je administrativní a finanční náročnost samostatného provozu. Ačkoli v části vlastní kalkulace bylo spočteno potencionálně nižší vodné a stočné, než je v současnosti, město by s největší pravděpodobností nedisponovalo potřebnými prostředky na investice do obnovy a rozvoje infrastruktury, která je téměř z 53 % zastaralá. Pro plnění investičních záměrů by pak město muselo vytvářet různé fondy a docházelo by pak k dalšímu navyšování cen. Ty jsou v současnosti pro celý svazek relativně vysoké především z důvodu nižšího fakturovaného objemu vody. V průběhu práce také vyvstala otázka výhodnosti setrvání svazku VHS v daném modelu provozování. Tato otázka bude v podzimních měsících roku 2018 muset být radou svazku vyřešena, jelikož zmíněné koncesní smlouvě končí ke konci roku 2020 platnost. I zde je však shledáno, že současný model vyhovuje, jelikož vybudování vlastního provozu či odkoupení části závodu je znatelnou investicí, která by se opět musela projevit na ceně a vedla by také k zadlužení svazku, pokud by nebyla nalezena jiná možnost financování.

Dle předchozího je považován cíl práce za splněný a stanovené výzkumné otázky za zodpovězené. Tato práce byla výrazným přínosem pro prohloubení znalostí legislativy, zejména v oblasti vodohospodářských služeb, jejích možných poskytovatelů a cenové tvorby. Dané poznatky jsou také využitelné nejenom pro autorku práce, ale také pro účely vybraného města, jeho představitelů i veřejnosti.

Seznam bibliografických záznamů

Cena vody.cz, 2017. *Podle jakých pravidel se stanovuje cena vody?* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.cenavody.cz/clanky/podle-jakych-pravidel-se-stanovuje-cena-vody>

ČESKO, 2017. Zákon č. 500/2004 Sb. ze dne 24. června 2004 správní řád. In: *Správní právo (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

Evropský parlament, 2018. *Zásada subsidiarity* [online]. Evropský parlament: Jsme tu pro vás [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.2.2.html

Frýdlantská vodárenská společnost, a.s., 2017. *Činnost společnosti* [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <http://www.fvs.cz/new/cinnost.php>

HALÁSKOVÁ, Martina, 2012. *Veřejná správa a veřejné služby v zemích Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU. ISBN 978-80-248-2808-4.

HALÁSKOVÁ, Martina a Renata HALÁSKOVÁ, 2014. Přístupy ke standardizaci veřejných služeb v ČR se zaměřením na sociální služby. *Scientific papers of the University of Pardubice* [online]. University of Pardubice, (30), 40-52 [cit. 2018-02-05]. ISSN 1804-8048. Dostupné z: http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/54634/HalaskovaM_PristupyKeStandardizaci_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

HENDRYCH, Dušan, 2016. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

KADIČOVÁ, Dana, 2010. *Profits from water flow to France* [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/816031650?accountid=17116> (databáze ProQuest)

Kalkulace, 2017. *Vodohospodářské sdružení Turnov* [online]. Turnov, 2017 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <https://www.vhsturnov.cz/kalkulace-ceny-vody-p-16.html#content>

MASAŘÍK, Jiří a Václav KRICNER, 2005. *Správní právo: obecná část*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Armex. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-867-9516-0.

Ministerstvo financí České republiky. *Státní rozpočet 2017 v kostce: kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online], 2017. Praha: Ministerstvo financí [cit. 2018-02-07]. ISBN 978-80-85045-96-3. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2017-28944>

MPSV, 2017. *Sociální služby* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/18661>

Operační program životního prostředí, 2018. *Sociálně únosná cena pro vodné a stočné na rok* [online], 2017. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.opzp2007-2013.cz/ke-stazeni/252/18225/detail/socialne-unosna-cena-pro-vodne-a-stocne-na-rok-2018/>

POMAHAČ, Richard, 2013. *Veřejná správa*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-447-6.

PONIKELSKÝ, Petr, 2011. *Organizace regionálního rozvoje*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje. ISBN 978-80-87174-10-4.

Pravda o vodě, 2018. *Voda je pro stát tím, čím krev pro člověka, proto patří výhradně do správy měst/státu* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://pravdaovode.cz/>

PŮČEK, Milan, 2004. *Řízení procesů výkonu státní správy: (Případová studie Vsetín)*. 1. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra. ISBN 80-239-4098-8. Dostupné také z: www.mvcr.cz/soubor/rizeni-procesu-vykonu-statni-spravy-pripadova-studie-vsetin.aspx

ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, 2009. *Rozhodování o způsobu poskytování místních veřejných služeb*. In: Teoretické a praktické aspekty veřejných financí. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISBN 978-80-245-1513-7.

SAUTER, Wolf, 2015. *Public services in EU law*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press. ISBN 978-1-107-06612-0.

SčVK, 2018. *O společnosti* [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <http://www.scvk.cz/o-spolecnosti/>

Skrblik.cz, 2018. *Cena vody 2018: Přehled cen pro 219 měst ČR*. PUEBLO S.R.O. [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.skrblik.cz/energie/voda/cena-vody/>

SLAVÍK, Jakub, 2014. *Marketing a strategické řízení ve veřejných službách: jak poskytovat zákaznický orientované veřejné služby*. 1. vyd. Praha: Grada. Manažer. ISBN 978-80-247-4819-1.

Usnesení vlády ČR č. 848/2003 k analýze veřejných služeb, příloha č. III.: Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb, 2004. In: . Praha. Dostupné z: <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/ZamSekce/StratPodp.doc>

Vodohospodářská obchodní společnost, 2017. *VOS a. s. získala od akcionářů vodárenskou infrastrukturu za více jak 104 milionů Kč* [online]. Jičín [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <http://www.vosjicin.cz/uploads/9/8ea64d09539357d017497cefae6038f6.pdf>

Příloha A – Kalkulace Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.

VÝPOČET (KALKULACE) CEN PRO VODNÉ A STOČNÉ PRO KALENDÁRNÍ ROK 2018

Tabulka č. 1

I	Příjemce vodného a stočného	Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. (IČ 49099451)
II	Provozovatel-název a IČ	Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. (IČ 49099451)
III	Vlastník-název a IČ	Vodohospodářské sdružení Turnov (IČ 49295934)
IV	Formulář A až F	A
V	Index 1 až x	5
VI	IČPE související s cenou	

Náklady pro výpočet ceny pro vodné a stočné						
Řádek	Nákladové položky	Měrná jednotka	Voda pitná		Voda odpadní	
			2017 Kalkul.	2018 Kalkul.	2017 Kalkul.	2018 Kalkul.
1	2	2a	3	4	6	7
1.	Materiál	mil. Kč	9,185	9,254	1,419	1,454
1.1	- surová voda podzemní + povrchová	mil. Kč	6,382	6,371	0,000	0,000
1.2	- pitná voda převzatá + odpadní voda předaná k čištění	mil. Kč	0,611	0,637	0,000	0,000
1.3	- chemikálie	mil. Kč	0,377	0,386	1,124	1,152
1.4	- ostatní materiál	mil. Kč	1,815	1,860	0,295	0,302
2.	Energie	mil. Kč	6,890	7,066	5,951	6,054
2.1	- elektrická energie	mil. Kč	6,387	6,551	5,611	5,705
2.2	- ostatní energie (plyn, pevná a kapalná energie)	mil. Kč	0,502	0,515	0,340	0,349
3.	Mzdy	mil. Kč	15,326	15,709	10,745	11,011
3.1	- přímé mzdy	mil. Kč	10,717	10,985	7,531	7,718
3.2	- ostatní osobní náklady	mil. Kč	4,608	4,724	3,214	3,293
4.	Ostatní přímé náklady	mil. Kč	45,833	43,631	62,667	61,789
4.1	- odpisy	mil. Kč	0,000	0,000	0,000	0,000
4.2	- opravy infrastrukturního majetku	mil. Kč	4,233	3,631	1,167	1,789
4.3	- nájem infrastrukturního majetku	mil. Kč	41,601	40,000	61,499	60,000
4.4	- prostředky obnovy infrastrukturního majetku	mil. Kč	0,000	0,000	0,000	0,000
5.	Provozní náklady	mil. Kč	7,118	7,296	8,240	8,430
5.1.	- poplatky za vypouštění odpadních vod	mil. Kč	0,000	0,000	0,368	0,368
5.2.	- ostatní provozní náklady externí	mil. Kč	0,050	0,051	2,366	2,423
5.3.	- ostatní provozní náklady ve vlastní režii	mil. Kč	7,068	7,245	5,506	5,639
6.	Finanční náklady	mil. Kč	0,000	0,594	-0,161	-0,228
7.	Finanční výnosy	mil. Kč	0,000	0,000	0,000	0,000
8.	Výrobní režie	mil. Kč	2,851	2,922	3,499	3,586
9.	Správní režie	mil. Kč	3,872	3,968	3,058	3,135
10.	Úplné vlastní náklady	mil. Kč	91,073	90,440	95,419	95,231
A	Hodnota souvisejícího infrastrukturního majetku podle VÚME	mil. Kč				
B	Pořizovací cena souvisejícího provozního hmotného majetku	mil. Kč				
C	Počet pracovníků	osob				
D	Voda pitná fakturovaná	mil. m ³	1,992	1,980		
E	- z toho domácnosti	mil. m ³				
F	Voda odpadní odváděná fakturovaná	mil. m ³			2,179	2,176
G	- z toho domácnosti	mil. m ³				
H	Voda srážková fakturovaná	mil. m ³				
I	Voda odpadní čištěná	mil. m ³				
J	Pitná nebo odpadní voda převzatá	mil. m ³				
K	Pitná nebo odpadní voda předaná	mil. m ³				

Poznámka:

Náklady se uvádějí v mil. Kč na 3 desetinná místa.

Řádky A a B se uvádějí v mil. Kč na 2 desetinná místa.

VÚME = vybrané údaje majetkové evidence

Tabulka č. 2

Kalkulovaná cena pro vodné a pro stočné					
Řádek	Text	Měrná jednotka	Poznámka	Voda pitná	Voda odpadní
				Kalkulace	Kalkulace
1	2	2a	2b	4a	7a
11.	JEDNOTKOVÉ NÁKLADY v	Kč.m ³	ř.10/D nebo ř.10/F+H	45,677	43,764
12.	ÚVN	mil. Kč	ř.10	90,440	95,231
13.	Kalkulační zisk	mil. Kč		2,546	1,855
14.	- podíl kalkul. zisku z ÚVN (orientační ukazatel)	%	ř.13/ř.12*100	2,81	1,95
15.	- z ř. 12 na rozvoj a obnovu infrastrukturního majetku	mil. Kč			
16.	Celkem ÚVN + zisk	mil. Kč	ř. 12 + ř. 13	92,986	97,086
17.	Voda faktur. pitná, odpadní + srážková	mil. m ³	ř. D nebo F + H	1,980	2,176
18.	CENA pro vodné, stočné	Kč.m ³	ř. 16/ř. 17	46,96	44,61
19.	CENA pro vodné, stočné + DPH	Kč.m ³	ř. 16 + DPH	54,00	51,30

Vypracoval:	Věra Petraková
Kontroloval:	Ing. Jiří Kovalčík
Telefon:	606 659 869
e-mail:	jiří.kovalcik@scvk.cz
Datum:	9.11.2017
Schválil - zástupce provozovatele:	Ing. Milan Kuchař
Schválil - Vlastník statutární zástupce:	Ing. Milan Hejduk

Příloha B – Kalkulace Vodohospodářská a obchodní společnost, a.s.

Kalkulace cen pro vodné a stočné pro rok 2018

mil. Kč

IČ: 60109149 Vlastník: Vodohospodářská a obchodní společnost, a.s., Na Tobolce 428, 506 01 Jičín

Řádek	Náklady pro výpočet ceny pro vodné a stočné				
	Nákladové položky	Voda pitná		Voda odpadní	
		2 017	2 018	2 017	2 018
		Skuteč.	Kalkul.	Skuteč.	Kalkul.
1	2	3	4	6	7
1	Materiál	7,570	7,479	2,636	2,689
1,1	- surová voda podzemní + povrchová	6,750	6,750		
1,2	- pitná voda převzatá + odpadní voda předaná k čištění				
1,3	- chemikálie	0,612	0,399	2,383	2,430
1,4	- ostatní materiál	0,208	0,330	0,253	0,258
2	Energie	7,061	7,132	7,489	7,564
2,1	- elektrická energie	7,061	7,132	6,057	6,118
2,2	- ostatní energie (plyn, pevná a kapalná energie)	-	-	1,432	1,446
3	Mzdy	7,840	8,075	11,386	11,727
3,1	- přímé mzdy	5,851	6,026	8,497	8,752
3,2	- ostatní osobní náklady	1,989	2,049	2,889	2,976
4	Ostatní přímé náklady	46,477	42,870	49,625	49,982
4,1	- odpisy a prostředky obnovy infrastrukturního majetku	12,708	13,256	31,936	28,156
4,2	- opravy infrastrukturního majetku	32,169	28,514	13,279	18,126
4,3	- nájem infrastrukturního majetku	1,600	1,100	4,410	3,700
4,4	- prostředky obnovy infrastrukturního majetku				
5	Provozní náklady	2,758	2,865	4,069	4,108
05.1	- poplatky za vypouštění odpadních vod			0,440	0,440
05.2	- ostatní provozní náklady externí	1,775	1,797	3,583	3,607
05.3	- ostatní provozní náklady ve vlastní režii	0,983	1,068	0,046	0,061
6	Finanční náklady			2,285	2,120
7	Finanční výnosy			0,979	0,979
8	Výrobní režie	6,480	6,445	7,003	7,365
9	Správní režie	9,928	10,086	10,729	11,527
10	Úplné vlastní náklady	88,113	84,952	94,242	96,103
A	Hodnota infrastrukturního majetku podle VÚME	2 700,00	2 720,00	2 690,00	2 710,00
B	Pořizovací cena provozního hmotného majetku	31,50	31,50	35,50	35,50
C	Počet pracovníků	75	75	46	46
D	Voda pitná fakturovaná v mil. m ³	2,626	2,626		
E	- z toho domácnosti v mil. m ³	1,930	1,930		
F	Voda odpadní odváděná fakturovaná v mil. m ³			2,856	2,856
G	- z toho domácnosti			1,475	1,475
H	Voda srážková fakturovaná v mil. m ³			0,660	0,660
I	Voda odpadní čištěná v mil. m ³			4,100	4,100
J	Pitná nebo odpadní voda převzatá v mil. m ³				
K	Pitná nebo odpadní voda předaná v mil. m ³				
9	JEDNOTKOVÉ NÁKLADY v Kč/m ³	33,554	32,350	32,998	33,649
Vypracoval: 9.11.2017		Ing. Zbyněk Němec, obchodně - ekonomický náměstek			
Kontroloval:					
Telefon: 493544822					

Kalkulace cen pro vodné a stočné pro rok 2018

IČO: 60109149 Vlastník: Vodohospodářská a obchodní společnost,a.s., Na Tobolce 428 , 506 01 Jičín

Řádek	Kalkulovaná cena pro vodné a pro stočné				
	Text	Měrná jednotka	Poznámka	Voda pitná	Voda odpadní
				Kalkulace	Kalkulace
1	2	2a	2b	3a	3b
11	JEDNOTKOVÉ NÁKLADY	Kč/m3	ř.10/D nebo F+H	32,350	33,649
12	ÚVN	mil. Kč	Ř. 8	84,952	96,103
13	Kalkulační zisk	mil. Kč		3,500	3,750
14	- podíl z ÚVN	%	ř.11/ř.10	4,12	3,90
15	- z ř. 13 na rozvoj a obnovu infrastrukturního majetku	mil. Kč			
16	Celkem ÚVN + zisk	mil. Kč	ř.10 + ř.11	88,452	99,853
17	Voda fakturovaná pitná, odpadní + srážková	mil. m ³	ř. D, F + H	2,626	2,856
18	CENA pro vodné, stočné	Kč/m3	ř.12/ř.13	33,68	34,96
19	CENA pro vodné, stočné + DPH (15%)	Kč/m3		38,74	40,21

Příloha C – Kalkulace Frýdlantská vodárenská společnost, a.s.

KALKULACE CENY VODY PITNÉ A ODKANALIZOVANÉ 2017

	Vodné	Stočné	Voda převzatá
1. Materiál	4 749 800	174 900	8 100
1.1. - surová voda podzemní a povrchová	4 049 300	0	0
1.2. - pitná voda převzatá + odpad. voda předaná k čištění	0	0	0
1.3. - chemikálie	170 000	138 000	7 000
1.4. - ost. materiál	530 500	36 900	1 100
2. Energie	2 006 000	1 806 225	57 275
2.1. - elektrická energie	1 984 000	1 749 000	56 000
2.2. - ostatní energie (plyn, pevná a kapal. energie)	22 000	57 225	1 275
3. Mzdy	8 792 279	6 992 213	228 903
3.1. - přímé mzdy	6 227 015	4 959 934	162 748
3.2. - ostatní osobní náklady	2 565 264	2 032 279	66 155
4. Ostatní přímé náklady	8 265 303	5 668 577	262 677
4.1. - odpisy	3 440 860	1 637 077	72 177
4.2. - opravy infrastruktur. majetku	1 323 000	859 600	25 400
4.3. - nájem infrastruktur. majetku	71 443	1 746 900	90 100
4.4. - prostředky obnovy infra. majetku	3 430 000	1 425 000	75 000
5. Provozní náklady	1 377 428	1 586 428	47 251
5.1. - popl. za v.o. vod.	0	177 786	6 538
5.2. - ostatní provozní náklady externí	1 377 428	1 408 642	40 713
5.3. - ostatní provozní náklady ve vl. režii	0	0	0
6. Finanční náklady	0	0	0
7. Finanční výnosy	0	0	0
8. Výrobní režie	2 510 108	1 798 139	53 971
9. Správní režie	1 231 338	877 066	26 325
10. ÚPLNÉ VLAST. NÁKLADY	28 932 256	18 903 548	684 502
OBJEM (m3)	810 000	405 000	85 000
CENA (Kč/m3)	35,72	46,68	8,05
Cena včetně zisku (Kč/m3)	39,83	49,71	8,11
Zisk (Kč/m3)	4,11	3,03	0,06
Skutečný zisk celkem (Kč)	3 329 100	1 227 150	5 100
Cena včetně zisku s DPH (Kč/m3)	45,80	57,17	9,33
Cena V+S bez DPH (Kč/m3)	89,54		
Cena V+S s DPH (Kč/m3)	102,97		

Ve Frýdlantu dne 19. prosince 2016

Ing. Dan RAMZER
předseda představenstva

 Frýdlantská vodárenská
společnost, a.s.
Zahradní 768, 464 01 Frýdlant
IČ: 25496565
DIČ: CZ25496565
tel: 482 312 122, fax: 482 312 368

JUDr. Petr DUŠEK
člen představenstva

